

Міністерство освіти і науки України
Університет митної справи та фінансів

Факультет фінансовий
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

Кваліфікаційна робота магістра

на тему:
Проблеми та перспективи розвитку ресурсної бази банків

Виконав: студент групи ФК22-1м
спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа
та страхування»

Олексенко Віталій Вікторович
(прізвище, ім'я та по-батькові)

Керівник к.е.н., доцент Губа М.О.
(науковий ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали)

Рецензент: Дніпровський національний
університет ім. О. Гончара
завідувач кафедри фінансів, банківської справи
та страхування
к.е.н., доц. Левкович О. В.

Дніпро – 2024

АНОТАЦІЯ

Олексенко В.В. Проблеми та перспективи розвитку ресурсної бази банків.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 072 «**Фінанси, банківська справа та страхування**». – Університет митної справи та фінансів, Дніпро, 2024.

У роботі розглянуто сутність ресурсної бази банків. Досліджено ресурсну базу банків України за групами банків: банків з державною часткою, банків з іноземним капіталом, банків з приватним капіталом та на прикладі АТ «ПУМБ», АТ «УКРСИББАНК» та АТ «ПРИВАТБАНК».

Виявлено проблеми формування ресурсної бази банків. Визначено перспективи розвитку ресурсної бази банків з урахуванням сучасного стану економіки та банківської системи.

Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків, подана на 79 сторінках, містить 22 таблиці, 31 рисунок. Список використаних джерел включає 59 найменувань.

Ключові слова: ресурсна база, зобов'язання, власний капітал, кошти на вимогу, поточні рахунки.

Список публікацій здобувача.

Новікова Л.Ф., Олексенко В.В. Проблеми формування ресурсної бази банків України / Збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції «Реформування фінансово-економічної системи країни в контексті міжнародного співробітництва» - 15-16 грудня 2023 р. – Ужгород.

ANNOTATION

Oleksenko, V.V. Problems and prospects for the development of banks' resource base.

Qualification work for a master's degree in the specialty 072 "**Finance, Banking and Insurance**". – University of Customs and Finance, Dnipro, 2024.

The paper considers the essence of the resource base of banks. The resource base of Ukrainian banks by groups of banks is studied: banks with state share, banks with foreign capital, banks with private capital and on the example of JSC "FUIB", JSC "UKRSIBBANK" and JSC "PRIVATBANK".

The problems of formation of the resource base of banks have been identified. The prospects for the development of the resource base of banks have been determined, taking into account the current state of the economy and the banking system.

The master's thesis consists of an introduction, three sections, conclusions, a list of references, appendices, is presented on 79 pages, contains 22 tables, 31 figures. The list of references includes 59 titles.

Key words: resource base, liabilities, equity, demand funds, current accounts.

List of applicant's publications.

Novikova L.F., Oleksenko V.V. Problems of Formation of the Resource Base of Ukrainian Banks / Collection of Abstracts of the International Scientific and Practical Conference "Reforming the Financial and Economic System of the Country in the Context of International Cooperation" - December 15-16, 2023 – Uzhhorod.

ЗМІСТ

ВСТУП		4
РОЗДІЛ 1	РЕСУРСНА БАЗА БАНКІВ: СУТНІСТЬ ТА УПРАВЛІННЯ...	7
РОЗДІЛ 2	АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА РЕСУРСНОЇ БАЗИ БАНКІВ УКРАЇНИ.....	22
2.1	Аналіз ресурсної бази банківської системи України за групами банків.....	22
2.2	Аналіз ресурсної бази АТ «ПУМБ».....	35
2.3	Аналіз ресурсної бази АТ «УКРСИББАНК».....	43
2.4	Аналіз ресурсної бази АТ «ПРИВАТБАНК».....	50
РОЗДІЛ 3	ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РЕСУРСНОЇ БАЗИ БАНКІВ УКРАЇНИ.....	58
3.1	Проблеми формування ресурсної бази банків.....	58
3.2	Перспективи розвитку та напрямки вдосконалення політики управління ресурсної базою банків.....	67
ВИСНОВКИ		77
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ		80

ВСТУП

Актуальність дослідження. Ресурсна база банківських установ є фундаментом банківської діяльності. Формування та використання ресурсної бази банків є однією з основних проблем банківської діяльності. Кожний банк обслуговує велику кількість клієнтів які вкладають тимчасово вільні кошти на депозити, користуються банківськими кредитами, послугами розрахунково касового обслуговування тощо. З огляду на це стабільна робота банків забезпечує різноманітні потреби клієнтів.

Стабільна робота банківської установи напряму залежить від обсягів сформованих ресурсів, що в подальшому стають джерелами кредитів, вкладень в цінні папери та інших активних доходуотворюючих банківських операцій. З огляду на вищесказане, саме проблема розвитку ресурсної бази банків має вирішальне значення, що підтверджує актуальність теми дослідження.

Проблеми управління ресурсною базою банків висвітлюються в роботах багатьох українських та закордонних вчених: Алексеєнко М.Д., Васюренко Л.В., Вожжова А.П. Волохатої К.О., Герасимовича А.М., Гладких Д.М. Глущенко Я., Домбровської Л.В., Єпіфанова І. Ю., Зянько В. В., Коваль Н. О., Корогодової О.А., Криховецької З. М., Макаренко Ю.П., Мельничук Н.Ю., Міщенко В.І., Онищенко Ю.І., Павлюк С.М., Сало І.В., Слав'янської Н.Г., Фостяк В., Федосік І.М. Чиж Н.М. та інших. Незважаючи на значну кількість досліджень в даній області, дослідження розвитку ресурсної бази банків потребує постійного аналізу та оцінки з урахуванням змін зовнішнього та внутрішнього середовища.

Метою кваліфікаційної роботи є визначення проблем та перспектив розвитку ресурсної бази банків.

Досягнення поставленої мети зумовило вирішення таких завдань:

- дослідити питання сутності ресурсної бази банків;
- проаналізувати ресурсну базу банківської системи України за групами банків;
- проаналізувати ресурсну базу АТ «ПУМБ», АТ «УКРСИББАНК», АТ

«ПРИВАТБАНК»;

- визначити проблеми формування ресурсної бази банків;
- визначити перспективи розвитку та напрямки вдосконалення політики управління ресурсною базою банків.

Об’єктом дослідження є процеси формування ресурсної бази з урахуванням внутрішніх та зовнішніх факторів впливу на діяльність банків.

Предметом дослідження є система управління ресурсною базою банків.

Методи дослідження. Основними методами, які, використовувалися в кваліфікаційній роботі, є:

- аналіз та синтез в процесі вивчення сутності ресурсної бази банків (розділ 1);
- монографічне вивчення літературних джерел (розділ 1);
- спостереження - систематичне цілеспрямоване вивчення процесів формування та використання ресурсної бази банків (розділ 1 та розділ 2);
- порівняння – порівняння статистичних даних по банківській системі та обраних банків за півріччя протягом 01.01.2022 01.07.2023 (розділ 2 та розділ 3);
- аргументування – спроба доведення власних висновків на основі результатів проведеного аналізу та публікацій НБУ;
- коефіцієнтний аналіз – коефіцієнтний аналіз ресурсної бази АТ «ПУМБ», АТ «ПриватБанк»; АТ «УКРСИББАНК» (розділ 2);
- горизонтальний та вертикальний аналіз фінансової звітності по банківській системі, за групами банків, за обраними банками (розділ 2);
- табличний метод – для відображення вихідних даних та їх аналізу за результатами горизонтального, вертикального та коефіцієнтного аналізу, демонстрації результатів аналізу (розділ 2 та розділ 3);
- графічний метод – побудова рисунків (розділ 1) та стовпчикових діаграм для наочного подання даних та результатів аналізу (розділ 2 та розділ 3).

Апробація матеріалів кваліфікаційної роботи. Результати досліджень «Проблеми та перспективи розвитку ресурсної бази банків», викладені в кваліфікаційній роботі, оприлюднені на міжнародній науково-практичній

конференції «Реформування фінансово-економічної системи країни в контексті міжнародного співробітництва», м. Ужгород, 15-16 грудня 2023 р.

Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості практичного використання рекомендацій щодо вдосконалення політики управління ресурсною базою банків.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативні документи з питань банківської справи, статистична інформація НБУ, фінансова звітність АТ «ПриватБанк», АТ «ПУМБ», АТ «УКРСИББАНК», наукові публікації з проблем управління ресурсною базою банків.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків, подана на 79 сторінках, містить 22 таблиці, 31 рисунок. Список використаних джерел складає 59 найменувань.

РОЗДІЛ 1

РЕСУРСНА БАЗА БАНКІВ: СУТНІСТЬ ТА УПРАВЛІННЯ

Ресурси є основою діяльності банків, що з одного боку акумулюються їх від акціонерів та клієнтів банку, а, з іншого, вкладають в різноманітні активні операції та послуги. Операції, пов'язані з залученням банківських ресурсів є пасивними операціями, що визначають масштаби діяльності банку, дозволяють отримувати доходи, формувати прибуток, забезпечувати фінансову стійкість та стабільність.

Проблеми ресурсів банків розглядаються в багатьох роботах українських та зарубіжних вчених. Часто ототожнюються поняття «ресурсний потенціал банку», «банківські ресурси», «ресурсна база банків», «пасиви банків», «капітал банку».

Термін “ресурсний потенціал банку” походить із латинської “potential”, що означає „сила” та із французького “resources”, що означає допоміжний засіб, кошти, запаси, можливості, джерела чого-небудь. Економічна сутність цього поняття зведена до сукупності ресурсів банку, здатності генерувати активи, можливостей банку досягати поставлених завдань [20, с. 496].

Так, українські вчені О. Васюренко та І. Федосік трактують «ресурсний потенціал як сукупність усіх фінансових коштів банку, що знаходяться в безпосередньому його розпорядженні, і коштів, які можуть бути потенційно залучені банком у результаті проведення ефективної повномасштабної банківської діяльності (діяльності, яка сприяє збільшенню кола клієнтів, кількості та якості банківських послуг) або прирощені чи втрачені в разі проведення активних операцій» [7, с. 140].

Ще одне визначення ресурсного потенціалу – «власні, залучені та позичкові кошти банку, що перебувають у безпосередньому його розпорядженні і використовуються на його розсуд для здійснення банківської діяльності» [19, с. 89].

А. Мороз та М. Савлук, під ресурсним потенціалом банку розуміють потенційні можливості установи формувати свої ресурси [5, с. 150].

На думку С. Павлюка “ресурсний потенціал комерційного банку – це органічна єдність сукупності ресурсів комерційного банку, що перебувають у його

розпорядженні, та потенційних можливостей їхнього залучення і запозичення внаслідок проведення ефективної банківської діяльності, унаслідок якої збільшується коло клієнтів і якість послуг, наданих банком, зростає його прибуток та забезпечується оптимальне поєднання ліквідності й дохідності банківських операцій» [41, с. 6-7].

Д. Полфреман та Ф. Форд банківські ресурси розглядають як пасивні операції банку та зосереджують увагу на аналізі формування пасивів з боку акціонерів та вкладників [2].

Отже, на думку зарубіжних вчених в процесі аналізу діяльності банку аналіз пасиву балансу з точки зору його обсягів, структури, джерел стає аналізом формування ресурсів банків і має практичне значення.

На думку А. Герасимовича поняття банківських ресурсів тісно пов'язано з аналізом пасивних операції за допомогою яких банки формують свої ресурси [12].

Багато економістів ототожнюють поняття «ресурси банку» і «ресурсна база банку», що прирівнюють до коштів, залучених у пасиви [16].

М.Д. Алексеєнко зазначає, що «термін «ресурсна база» найбільш придатний для розроблення стратегічних засад формування банківських ресурсів, тоді як термін «банківські ресурси» відображає кошти, що фактично вже знаходяться в розпорядженні банків» [1].

На думку Кочетигової Т.В. «поняття «ресурсна база банку» та «ресурси банку» не є тотожними: перше з них застосовується для стратегічного управління фінансовими ресурсами, а друге – для тактичного, оперативного управління фінансовими ресурсами. Таким чином, поняттю «ресурсна база банку» можна дати таке визначення: це частина грошового ринку, представлена сукупністю виведених з обігу коштів господарських суб'єктів грошових доходів населення, які мобілізуються банками на умовах виникнення зобов'язання власності та боргу для подальшого розміщення серед юридичних і фізичних осіб, яким необхідні банківські ресурси для одержання прибутку» [27].

Отже, формування та раціональне використання ресурсної бази банків – важливе завдання, що банк вирішує у своїй діяльності.

Великого значення набуває політика управління ресурсною базою банку, що спрямована на формування ресурсів з різних джерел і обсягах та вибір найбільш раціональної структури ресурсної бази банку. Спочатку визначаються цілі мобілізації ресурсів (рис. 1.1).

Цілі, орієнтовані на прибутковість	<ul style="list-style-type: none"> • мінімізація витрат на залучення ресурсів
Цілі, орієнтовані на дотримання вимог регулювальних органів	<ul style="list-style-type: none"> • - узгодження мобілізації ресурсів із їхнім використанням; • - мінімізація обов'язкових резервів; • - дотримання нормативів про достатність банківського капіталу.
Цілі ліквідності	<ul style="list-style-type: none"> • - мінімізація ризиків; • - прагнення до максимальних залишків на банківських рахунках; • - постійне виконання претензій до виплат з вкладних послуг; • - створення ліквідних резервів.
Цілі, орієнтовані на ринок	<ul style="list-style-type: none"> • - репутація банку; • - надання послуг з мобілізації ресурсів.
Цілі, орієнтовані на обсяг	<ul style="list-style-type: none"> • - підвищення обсягів мобілізації банківських ресурсів; • - прагнення до максимальної частки на ринку.
Цілі, орієнтовані на адаптацію	<ul style="list-style-type: none"> • - гнучкість; • - підлягання чужому впливу.
Цілі, орієнтовані на мінімізацію витрат	<ul style="list-style-type: none"> • - мінімізація витрат на залучення банківських ресурсів; • - мінімізація ризику перегрупування; • - мінімізація ризику зміни процентних ставок; • - мінімізація валютного ризику.

Рис. 1.1. Основні цілі формування ресурсної бази банків

Джерело: побудовано автором на основі [6, с. 65]

Формування політики управління ресурсною базою банку потребує врахування чинників впливу на банківську діяльність як зовнішніх поза зоною впливу банку, так і внутрішніх (рис. 1.2.).

Важливого значення набувають критерії прийняття рішень з метою визначення якості складових ресурсної бази банку, зокрема: формування резервів,

прибутковість, можливість впливу на акумуляцію, стабільність, коливання відсоткових ставок.

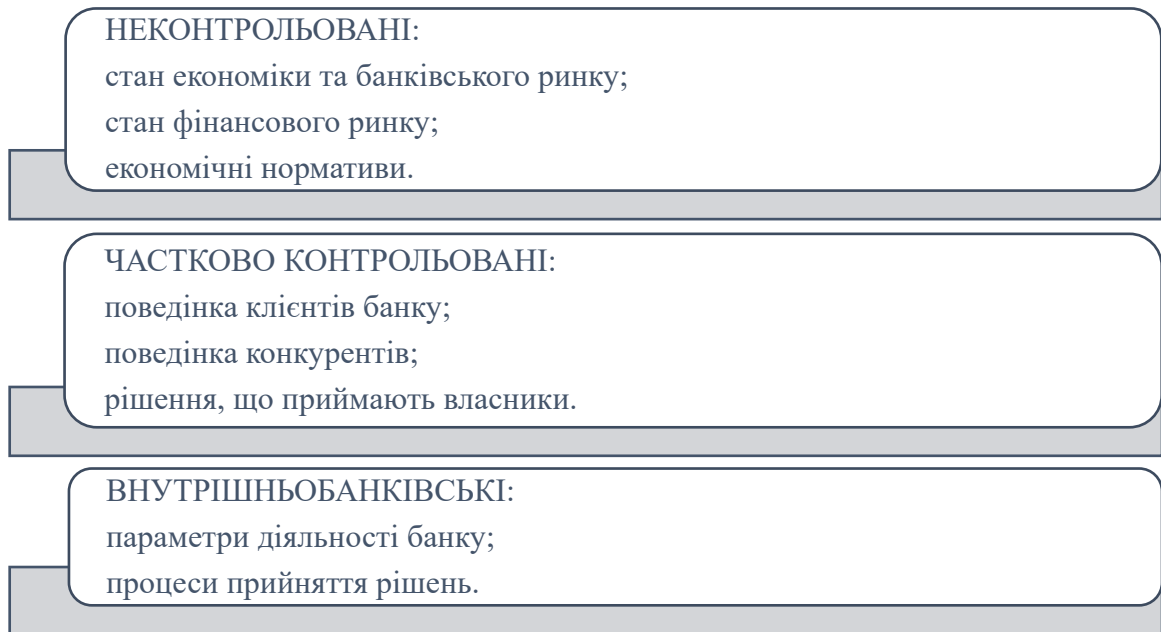


Рис. 1.2. Фактори впливу на процес управління ресурсною базою банків

Джерело: побудовано автором на основі [6, с. 66]

Цінові та нецінові методи, що може застосовувати банк є методичною основою формування ресурсної бази на основі їх вартості та обсягів.

Основою цінових методів є відсоткові ставки за депозитами, що не регулюються нормативно-правовими актами та встановлюються банками самостійно. В залежності від ситуації з ресурсами та можливостями їх ефективного використання банк може підвищувати або зменшувати відсоткові ставки. По суті банки вступають у конкурентну боротьбу за потенційні депозити наявних та майбутніх клієнтів банку. Існують різноманітні методи встановлення депозитних відсоткових ставок.

Банк встановлює певні орієнтири, зокрема: потреба банку в ресурсах; мінімальний прибуток як різниця між доходами від розміщення та витратами на залучення коштів; індивідуальний підхід до клієнтів; існуючі відсоткові ставки на депозитному ринку; високі відсотки як інструмент проникнення на ринок або захоплення його частини тощо (рис.1.3).

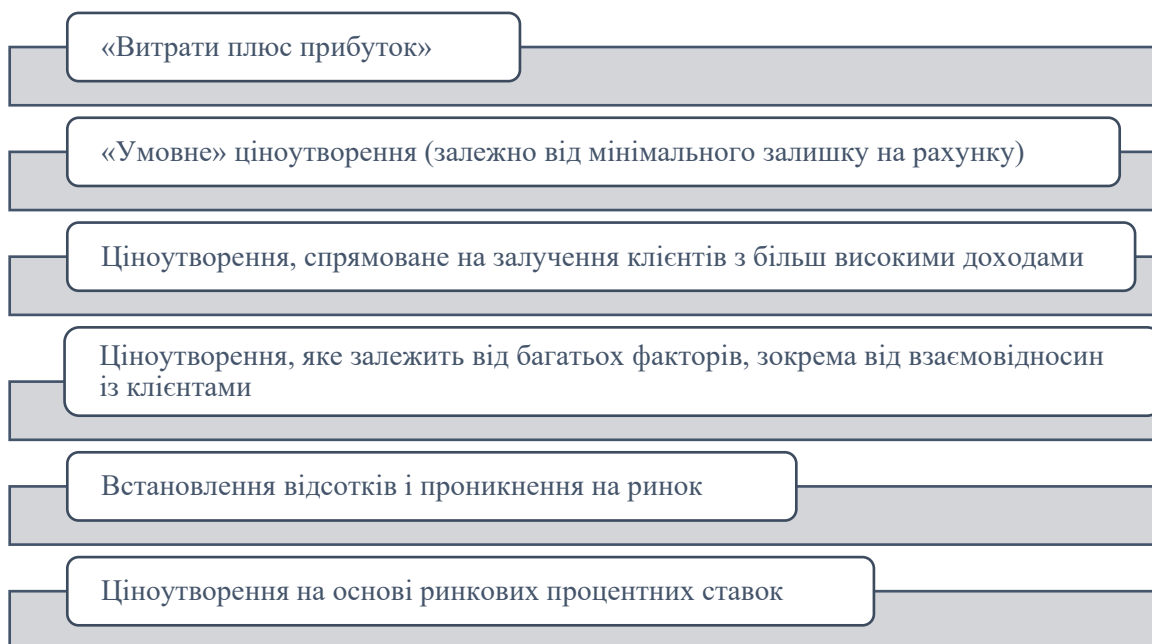


Рис. 1.3. Методи встановлення відсоткових ставок за депозитами

Джерело: побудовано автором на основі [6, с. 66-67]

Нецінові методи управління ресурсною базою банку базуються на маркетингових дослідженнях ринку, що спрямовано на вивчення потреб клієнтів та постійному вдосконаленні депозитних операцій банку.

Для реалізації ефективної депозитної політики банку доцільно орієнтуватися на увесь методичний інструментарій (рис. 1.4).

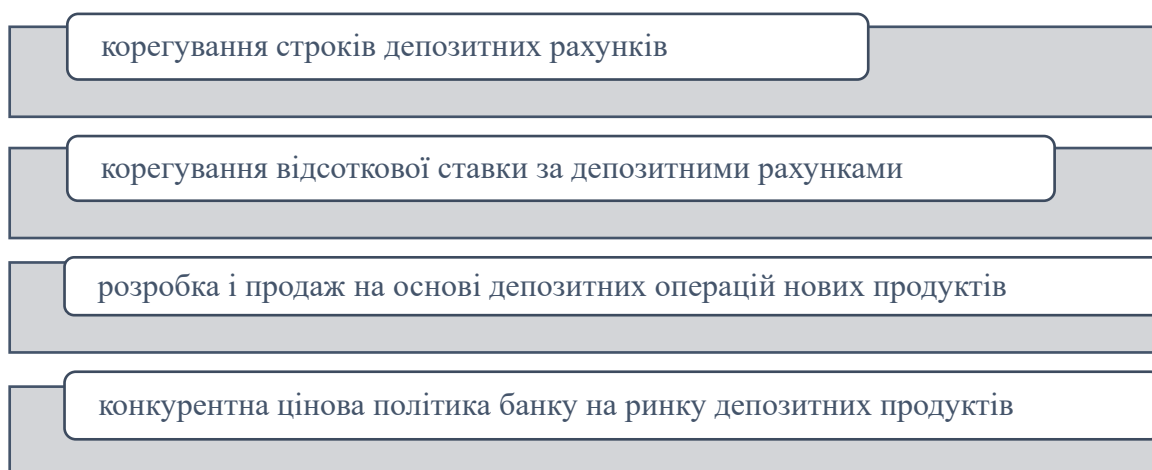


Рис. 1.4. Методи депозитної політики банків

Більшість дослідників виділяють напрямки депозитної політики банку, що характерні для всіх без винятку банківських установ, спрямованих на оптимізацію та забезпечення ефективності депозитної політики банку (рис. 1.5).

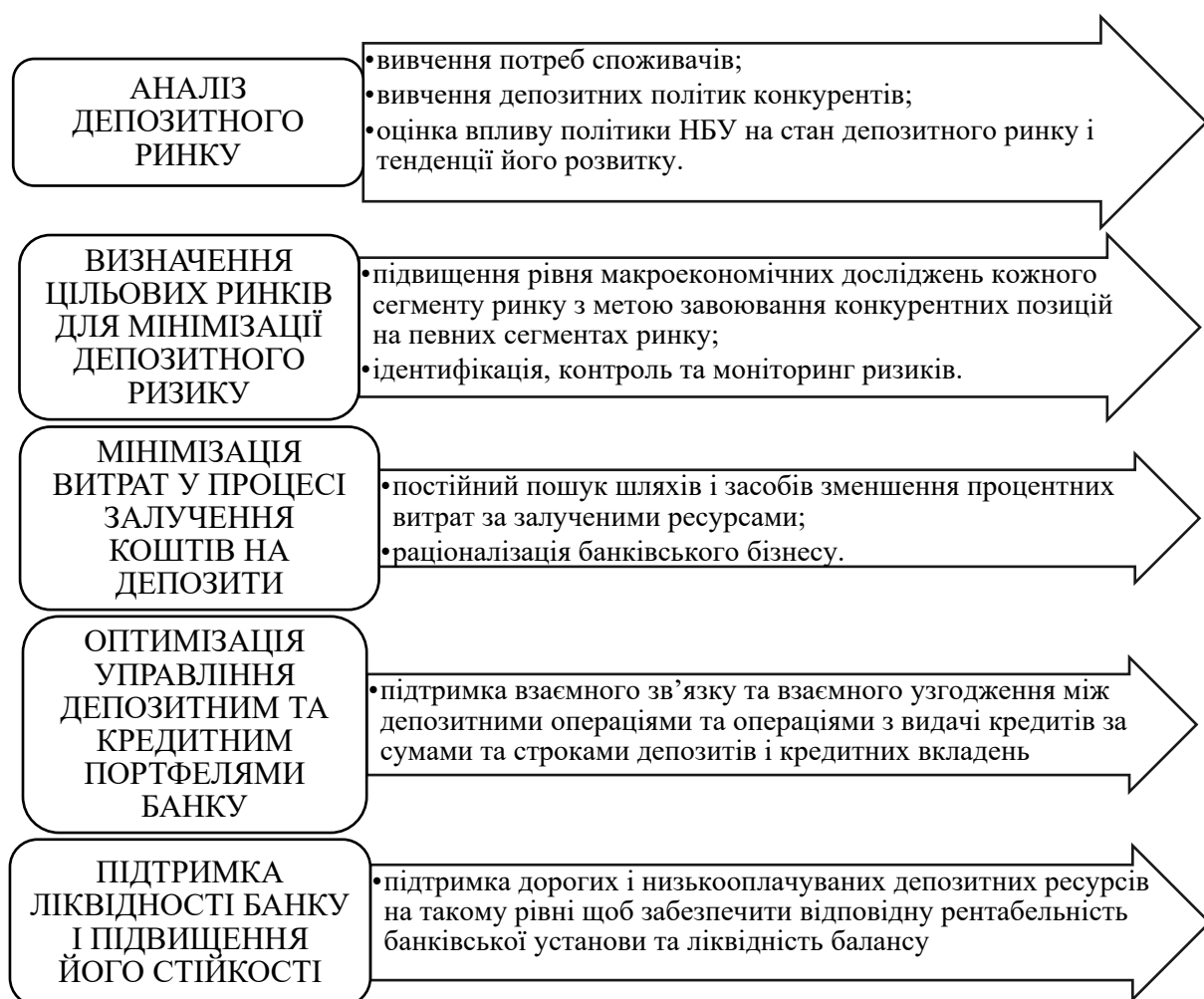


Рис. 1.5. Напрямки депозитної політики банку

Більш детальний огляд депозитної політики банку можливий на основі рівнів управління (стратегічний, оперативний тактичний) та визначення відповідних мети та завдань.

На стратегічному рівні розробляється стратегія основних напрямків депозитного процесу з метою досягнення довгострокових цілей банку щодо зростання клієнтської бази і збільшення конкурентоспроможності на основі підвищення якості та прибутковості банківських послуг, що, в свою чергу, спрямовано на забезпечення за рахунок депозитних операцій прибутку або

створення умов для отримання прибутку в майбутньому та завоювання конкурентних позицій на певних сегментах ринку.

На тактичному рівні розробляється тактика банку з організації формування ресурсної бази залучення з метою залучення як можна більше грошових коштів по найменшій ціні при умові забезпечення ліквідності банку. Завданнями зазначеного рівня є підтримання необхідного рівня ліквідності, забезпечення диверсифікації суб'єктів депозитних операцій, розширення спектра депозитних операцій, їх диверсифікація за сумами, валютою, термінами тощо; мінімізація вільних коштів на депозитних рахунках; проведення гнучкої процентної політики; підвищення якості та культури обслуговування; підвищення ефективності управління персоналом; поліпшення маркетингу.

На оперативному рівні відбувається контроль депозитної політики банку з метою задоволення потреб клієнтів шляхом забезпечення якісного рівня обслуговування та виконання наступних завдань: контроль за якістю надання депозитних послуг з точки зору швидкості, зручності, мобільності, можливості надання додаткових супроводжувальних послуг, а також культури обслуговування та контроль за економічною ефективністю депозитної політики, оцінка ресурсної бази: об'єму, структури і основних тенденцій у розвитку складових частин.

Депозитна політика банку потребує концептуального обґрунтування з урахуванням стратегії розвитку, особливостей та специфіки банківської діяльності, реальних і потенційних клієнтів, умов зовнішнього середовища тощо. Цілями депозитної політики банку є нарощення ресурсної бази та мінімізація витрат по її залученню.

Банк має можливість акумулювати додаткові ресурси також за рахунок емісії ощадних (депозитних) сертифікатів, що можуть «випускатися за ініціативою банку одноразово або серіями; бути іменними або на пред'явника; на визначений строк та мають бути емітовані в паперовій (документарній) формі» [44].

Ощадні сертифікати можуть бути номіновані у національній валюті, в іноземній валюті та у банківських металах. Таким чином, банки акумулюють відповідну валюту для формування ресурсної бази банків.

«Розміщення та погашення ощадних (депозитних) сертифікатів здійснюється лише банком-емітентом. До погашення приймаються тільки оригінали ощадних (депозитних) сертифікатів. За умови настання строку вимоги вкладу (депозиту) банк здійснює платіж проти пред'явлення ощадного (депозитного) сертифіката. Погашення ощадних (депозитних) сертифікатів, які номіновані в національній валюті, та виплата процентів за ними здійснюються банками лише в національній валюті. Погашення ощадних (депозитних) сертифікатів, які номіновані в іноземній валюті, та виплата процентів за ними здійснюються банками в іноземній валюті, а за письмовою заявою вкладника або особи, уповноваженої на здійснення цієї операції, у національній валюті за курсом НБУ на дату закінчення строку, що зазначений в ощадному (депозитному) сертифікаті» [44].

Депозитні ресурси є переважними, а їхня частка сягає до 90 % в структурі ресурсної бази банків. Однак, не зважаючи на невелику як правило частку, не можна нехтувати й недепозитними ресурсами. Тому банки з урахуванням особливостей управління недепозитними ресурсами формують стратегію управління ресурсною базою враховуючі наступне:

- «гнучкість управління: у кожний момент часу можна чітко визначити, скільки і на який період необхідно банку запозичити коштів. Потреба в недепозитних джерелах розраховується як різниця між вихідними та вхідними грошовими потоками банку, з урахуванням як реальних, так і очікуваних значень;
- висока чутливість до змін ринкової відсоткової ставки: позики здебільшого надаються під плаваючу процентну ставку або на короткі періоди;
- короткостроковий характер операцій запозичення: найпопулярнішими є одноденні позики та зі строками погашення до двох тижнів;
- неможливість застосування цінових методів управління, оскільки ставку за позикою встановлює кредитор» [6, с. 67].

Формування ресурсної бази потребує врахування певних факторів, що дозволяють визначити конкретні джерела (рис. 1.6).

Серед перелічених факторів найбільшу роль відіграє фактор витрат. Банк прагне залучити найбільш дешеві ресурси, але є багато обмежень, зокрема:

бажання отримати найбільший прибуток від інвестицій; конкуренція на банківському ринку щодо запропонованих умов вкладень тощо. В будь-якому разі вартість ресурсів порівнюють з нормою прибутку від їх використання, зіставляють різні варіанти мобілізації та обирають найбільш привабливе джерело.



Рис. 1.6. Фактори впливу на визначення джерел формування ресурсної бази банків

Податковий фактор має другорядне значення і залежить від наявності податкових пільг, що спонукає збільшувати заборгованість ніж докапіталізовувати банк. Загальновідомими у міжнародній практиці є показники співвідношення власного капіталу до зобов'язань та співвідношення доходів до виплат за боргами. Такі показники є своєрідними індикаторами та можуть свідчати про погіршення платоспроможності банку [6, с. 69].

Ринковий фактор є одним із важливих для банку. Врахування ринкового фактору передбачає ґрунтовний аналіз та прогноз стану фінансового ринку. Банк визначає можливості залучення ресурсів на фінансовому ринку, їх вартість, доступність, обсяги тощо.

Ресурсна база банку може бути сформована з різних джерел, обумовлена специфікою діяльності та нормативно-правовим регулюванням банківської діяльності. У звіті про фінансовий стан банку відображено активи та пасиви, останні по суті є ресурсною базою банківської установи [23] (рис. 1.7).

Існують 3 загальновідомих підходів до управління банком: через активи; через пасиви та інтегрований підхід.

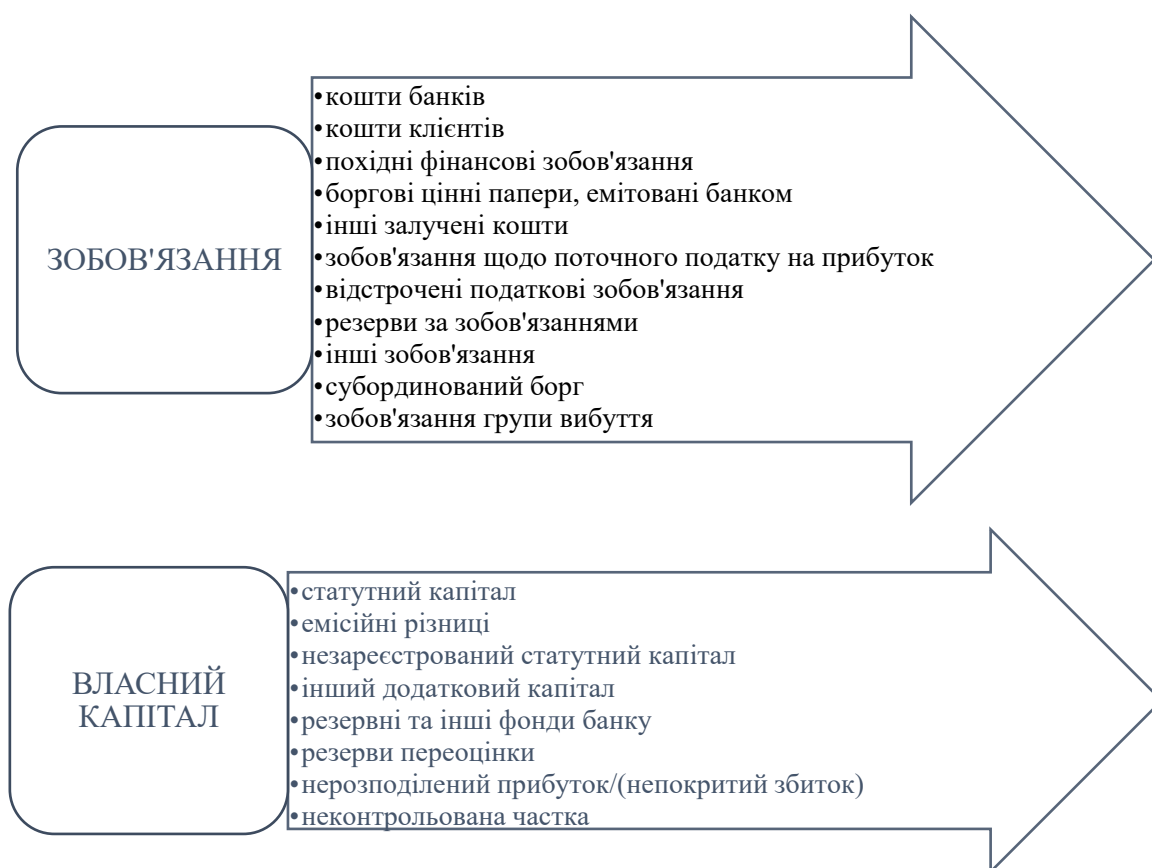


Рис. 1.7. Ресурсна база банків через призму звіту про фінансовий стан банку

Джерело: побудовано автором на основі [23]

Стратегія управління банком через пасиви дозволяє мінімізувати витрати щодо формування ресурсної бази банків та нарощувати капітал. Однак, збільшення прибутку можливо лише за умов ефективного розміщення залучених коштів, тому більшість банків застосовують інтегрований підхід управління активами і пасивами. В рамках обраної теми дослідження зосередимо увагу на окремих відомих методиках.

Для розрахунку незнижувального залишку поточних пасивів застосовується підхід на основі внутрішніх моделей - VaR-методологія. Розрахунок будується на основі прийнятої аналітики рахунків бухгалтерського обліку, за якими ведеться облік поточних рахунків коштів суб'єктів господарювання, фізичних осіб, небанківських фінансових установ та бюджету. Часовий горизонт для розрахунку VaR обирається відповідно до визначених часових інтервалів, за якими банк

здійснює GАР-аналіз ризику ліквідності. На основі даних про фактичні обсяги кожного виду пасивів розраховуються значення натурального логарифму щоденних темпів зміни їх обсягів та показники волатильності зміни, яка розраховується як функція середньоквадратичного відхилення MS Excel. Для окремої позиції величина VaR з часовим горизонтом T днів і довірчим рівнем $(1-\alpha)$ розраховується за формулою (1.1).

$$\mathbf{VaR}_i = \mathbf{k}_{1-\alpha} \times \sigma_i \times V_i \times \sqrt{T}, \quad (1.1)$$

де \mathbf{VaR}_i - обсяг нестабільних поточних пасивів банку;

V_i - фактична сума залишку поточних пасивів в заданому часовому інтервалі.

Визначення незнижувального залишку поточних пасивів:

$$\mathbf{ППconst} = V_i - \mathbf{VaR}_i, \quad (1.2)$$

де $\mathbf{ППconst}$ - сталі пасиви.

На основі проведеного розрахунку визначається сума сталих пасивів, яка використовується при проведенні аналізу грошових потоків банку.

Результати розрахунку моделі аналізу стабільності пасивів використовуються для проведення GАР-аналізу за прогнозним методом, з урахуванням визначених банком припущень. А саме, щомісячно здійснюється прогнозний Gар-аналіз на основі вхідних та вихідних грошових потоків, згідно з фактичними термінами погашення активів та зобов'язань, з можливим врахуванням кількох чинників, серед яких і сума нестабільних поточних пасивів на основі VaR-аналізу для фізичних та юридичних осіб.

Розрахунок процентного ризику банківської книги проводиться для чутливих активів і зобов'язань, за якими нараховуються відсотки і в певному часовому інтервалі передбачається можливість перегляду процентних ставок відповідно до договору або ж закінчення терміну договору. Розрахунок базується на очікуваних грошових потоках за всіма активами та пасивами, ринкова вартість яких змінюється через коливання відсоткових ставок.

GАР-аналіз, як інструмент вимірювання величини процентного ризику банківської книги, передбачає:

1) Розподіл усіх чутливих до процентного ризику банківської книги активів, зобов'язань та позабалансових позицій банку за визначеними часовими інтервалами:

- за датою наступної зміни величини індексу - для інструментів із плаваючою процентною ставкою;
- за затвердженими припущеннями - для інструментів, що не мають контрактних строків (поточні рахунки, карткові рахунки);
- із урахуванням впливу вбудованих опціонів - для інструментів, що мають вбудовані опціони;

2). Визначення обсягу невідповідності між активами та зобов'язаннями Банку, чутливими до процентного ризику банківської книги, в кожному часовому інтервалі за результатами розподілу;

3). Обчислення добутку обсягу невідповідності та величини зміни процентних ставок за кожним часовим інтервалом в межах наступних 12 місяців.

4). Приведення величини зміни процентного доходу до річного виміру, шляхом обчислення добутку кожної суми, отриманої на попередньому етапі, та різниці між повним роком і середнім строком у роках за кожним часовим інтервалом та додання обчислених добутків. Середній строк у роках за кожним часовим інтервалом визначається як відношення різниці між максимальною і мінімальною кількістю днів у відповідному часовому інтервалі до 365 (366) днів. Для часових інтервалів «на вимогу» та «овернайт» середній строк приймається на рівні один рік.

Таким чином, результатом GAP-аналізу є кількісна оцінка можливої зміни чистого процентного доходу банку протягом наступних 12 місяців в результаті зміни процентних ставок відповідно до обраного сценарію. При складанні процентного GAP-звіту, використовуються наступні статті активів і зобов'язань банку: активи (кошти на коррахунках в інших банках (в разі нарахування по них процентних доходів); боргові ЦП, що рефінансуються та емітовані НБУ; вкладення в інші боргові цінні папери; міжбанківські кредити та депозити (за винятком кредитів, класифікованих, як сумнівні і безнадійні); кредити юридичних осіб (за

винятком кредитів, класифікованих, як сумнівні і безнадійні); кредити фізичних осіб (за винятком кредитів, класифікованих, як сумнівні та безнадійні)); зобов'язання: коррахунки інших банків (у разі нарахування по них процентних доходів); кредити, отримані від інших банків і НБУ; поточні рахунки юридичних осіб (у разі нарахування по них процентних доходів); поточні рахунки фізичних осіб (у разі нарахування по них процентних доходів); депозити юридичних осіб; депозити фізичних осіб; цінні папери власного боргу; кредити, отримані від міжнародних фінансових організацій; субординований борг.

Розрахунок процентного ризику банківської книги здійснюється у еквіваленті усіх валют, а також, за потреби, у розрізі всіх валют, частка яких перевищує 5 % активів банку.

З метою виявлення причин виникнення можливих проблем унаслідок зростання процентного ризику банківської книги проводиться стрес-тестування процентного ризику банківської книги здійснюється для короткострокових та довгострокових стрес-сценаріїв, що можуть реалізуватися як для банку, так і для ринку в цілому. Результати здійснення стрес-тестування порівнюються із встановленим банком рівнем ризик-апетиту до процентного ризику банківської книги.

Банк вимірює процентний ризик банківської книги як величину зміни економічної вартості капіталу банку (метод EVE) та чистого процентного доходу банку (метод NII) на підставі повного та економічно обґрунтованого переліку змін процентних ставок та стрес-сценаріїв.

Стрес-тестування процентного ризику передбачає моделювання впливу на фінансовий результат і капітал банку у кожному часовому інтервалі процентного GAP-аналізу до 1 року шляхом розрахунку змін чистого процентного доходу внаслідок зміни процентних ставок за активами та пасивами.

Зміна чистого процентного доходу в результаті реалізації одного з сценаріїв розраховується за формулою:

$$\Delta\text{ЧПД}_{ji} = \text{GAP}_{ji} \cdot \Delta r_{ji} \cdot (365 - \text{Mid}_{ti}) / 365 \quad (1.3)$$

де $\Delta\text{ЧПД}_j$ зміна чистого процентного доходу для j валюти та i часового інтервалу

GAR_{ji} - чистий процентний розрив у i -му часовому інтервалі у j -й валюті;

Δr_{ji} - зміна процентних ставок в i -му часовому інтервалі у j -й валюті згідно сценарію;

Mid_{ti} - середня тривалість i -го часового інтервалу в днях.

Стрес-тестування процентного ризику банківської книги здійснюється для короткострокових та довгострокових стрес-сценаріїв, що можуть реалізуватися як для банку, так і для ринку в цілому. Результатом здійснення стрес-тестування процентного ризику банківської книги є величина максимального падіння чистого процентного доходу банку (метод NII) та величина максимального падіння економічної вартості капіталу банку (метод EVE) в разі реалізації стрес-сценаріїв.

Згідно із внутрішньою нормативною базою, банк використовує наступні базові фактори процентного ризику:

1). Зовнішні фактори:

- нестабільність ринкової кон'юнктури в частині відсоткового ризику;
- правове регулювання процентного ризику;
- економічна ситуація в країні;
- рівень політичної та геополітичної стабільності;
- конкуренція на ринку банківських послуг;
- взаємовідносини з партнерами та клієнтами;
- міжнародні події.

2). Внутрішні фактори:

- недостатньо чітка стратегія банку в сфері управління процентним ризиком;
- прорахунки в управлінні банківськими операціями, що призводять до створення ризикових позицій (виникнення незбалансованості структури та строків погашення активів, пасивів і позабалансових вимог і зобов'язань, невірні прогнози зміни конфігурації кривої дохідності, тощо);

- недостатньо чітка програма хеджування процентних ризиків (зниження ризику втрат, зумовлених несприятливими для Банку коливаннями ринкових цін чи відсоткових ставок за допомогою впровадження в обіг похідних фінансових інструментів (строкових угод);

- недоліки планування та прогнозування розвитку Банку;
- помилки персоналу при здійсненні банківських операцій.

Стрес-тестування проводиться за такими базовим сценаріями:

1. Однакові темпи зростання ставок за всіма строками по активам та пасивам (parallel shock up);
2. Однакові темпи падіння ставок за всіма строками по активам та пасивам (parallel shock down);
3. Зростання ставок лише за строками до шести місяців уключно по активам та пасивам (short rates shock up);
4. Падіння ставок за строками лише до шести місяців уключно по активам та пасивам (short rates shock down);

Для кожного із сценаріїв банк встановлює відповідну величину зміни процентних ставок на підставі власного досвіду, статистики зміни процентних ставок на українському та світовому ринках.

Таким чином, ресурсна база банку формується залежно від цілей мобілізації з урахування чинників впливу та на основі методичного інструментарію шляхом розробки стратегій формування депозитних та недепозитних ресурсів.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА РЕСУРСНОЇ БАЗИ БАНКІВ УКРАЇНИ

2.1. Аналіз ресурсної бази банківської системи України за групами банків

Аналіз ресурсної бази по банківській системі проведемо за групами банків на основі статистичних даних НБУ. Група банків з державною часткою протягом аналізованого періоду була представлена чотирма банками та її склад не змінювався. По групі банків з державної часткою ресурсна база поступово зростала, а зростання за весь аналізований період становило 325516908 тис. грн (33,9 %). Таке збільшення обумовлено зростанням зобов'язань на 324270279 тис. грн (38,3 %) та власного капіталу на 1246629 тис. грн (1,1 %).

В свою чергу, зростання зобов'язань пов'язане зі зростанням коштів клієнтів на 362150348 тис. грн (49,7 %) за умов одночасно збільшення коштів суб'єктів господарювання та небанківських фінансових установ – на 142154531 тис. грн (45,2 %) і коштів фізичних осіб – на 185336531 тис. грн (46,1 %). Зазначимо, по коштам суб'єктів господарювання спостерігалось коливання, а по коштам фізичних осіб маємо чітку позитивну тенденцію. Однак, одночасно маємо зростання коштів на вимогу: кошти суб'єктів господарювання та небанківських фінансових установ на вимогу зросли на 95621486 тис. грн (39,1 %), кошти фізичних осіб на вимогу – на 168512512 тис. грн (79,7 %).

Щодо зростання власного капіталу, то воно пов'язане насамперед зі зростанням резервних та інших фондів банку на 3692289 тис. грн (34,5 %) та скороченням непокритого збитку на 2813392 тис. грн (1,3 %). Протягом всього аналізованого періоду спостерігаємо наявність непокритого збитку, що є негативним явищем. Станом на 01.07.2023 року непокритий збиток банків групи становив 220363232 тис. грн. Статутний капітал, емісійні різниці та інший додатковий капітал банків групи не змінювався (таблиця 2.1., рис. 2.1).

Таблиця 2.1

Горизонтальний аналіз ресурсної бази банків з державною часткою, тис. грн

Ресурсна база	Станом на 01.01.2022	Станом на 01.07.2022	Станом на 01.01.2023	Станом на 01.07.2023	Відхилення	
					Тис. грн.	%
Кошти отримані від НБУ	33315684	32563889	19467811	999564	-32316120	-97,0
Кошти банків	12040803	8681191	11891201	8462108	-3578695	-29,7
Кошти клієнтів	728828481	820874541	984541096	1090978829	362150348	49,7
Фінансові зобов'язання	71215	10311	10144	4919	-66296	-93,1
Боргові цінні папери, емітовані банком	2427	2476	2528	2578	151	6,2
Інші залучені кошти	38092473	32879666	37837404	35609123	-2483350	-6,5
Зобов'язання щодо поточного податку на прибуток	445447	718000	2972262	0	-445447	-100
Відстрочені податкові зобов'язання	532074	357428	323426	323330	-208744	-39,2
Резерви за зобов'язаннями	5410836	6869332	8204518	7290324	1879488	34,7
Інші фінансові зобов'язання	17155073	16440560	21661175	16025307	-1129766	-6,6
Інші зобов'язання	6334481	5476446	6794532	7065434	730953	11,5
Субординований борг	4711861	4554005	5076604	4449620	-262241	-5,6
Усього зобов'язань	846940855	929427844	1098782701	1171211134	324270279	38,3
Статутний капітал	314421186	314421186	314421186	314421186	0	0
Емісійні різниці	158632	158632	158632	158632	0	0
Інший додатковий капітал	-627037	-627037	-627037	-627037	0	0
Резервні та інші фонди банку	10708261	10708261	12890651	14400550	3692289	34,5
Резерви переоцінки	11078251	9494897	-2259139	5819200	-5259051	-47,5
Непокритий збиток	-223176624	-226969968	-235688998	-220363232	2813392	-1,3
Усього власного капіталу	112562669	107185971	88895295	113809298	1246629	1,1
Усього власного капіталу та зобов'язань	959503524	1036613815	1187677996	1285020432	325516908	33,9

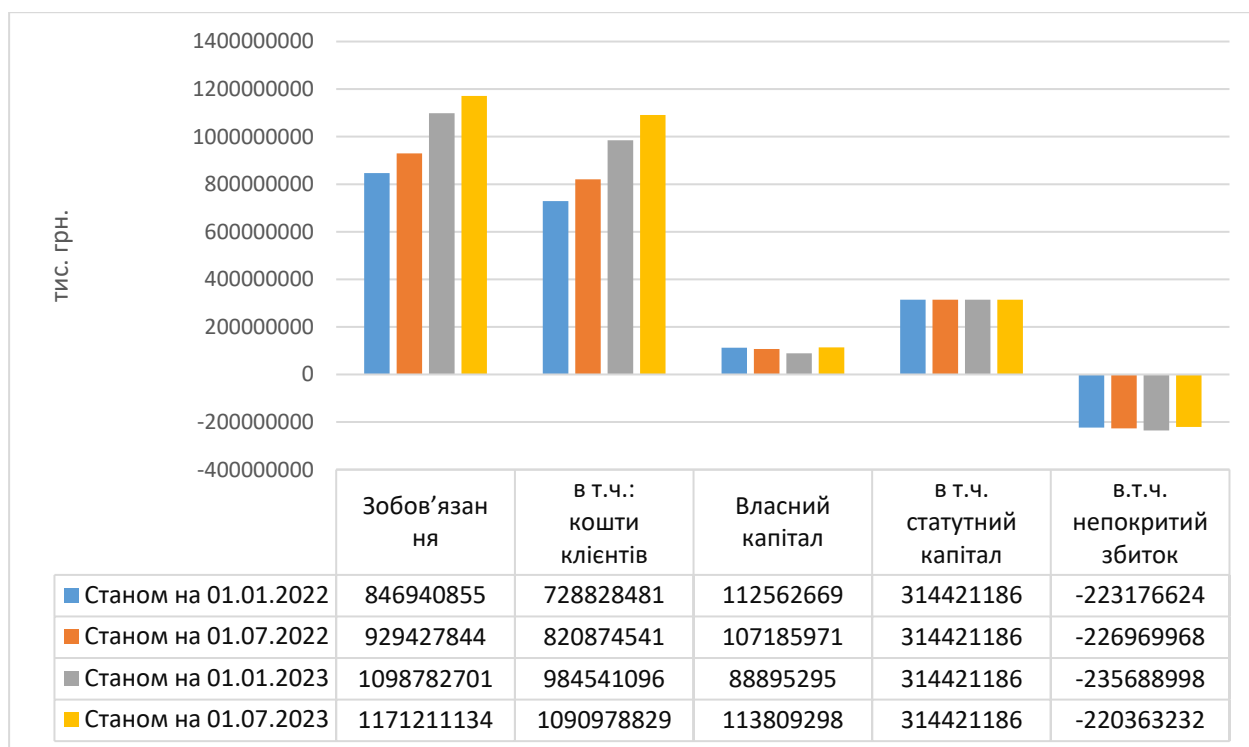


Рис. 2.1. Динаміка ресурсної бази банків з державною часткою, тис. грн
Джерело: побудовано автором на основі [35]

Структура ресурсної бази банків даної групи змінилася: частка зобов'язань зросла, частка власного капіталу навпаки зменшилася, але є цілком прийнятною (таблиця 2.2, рис. 2.2).

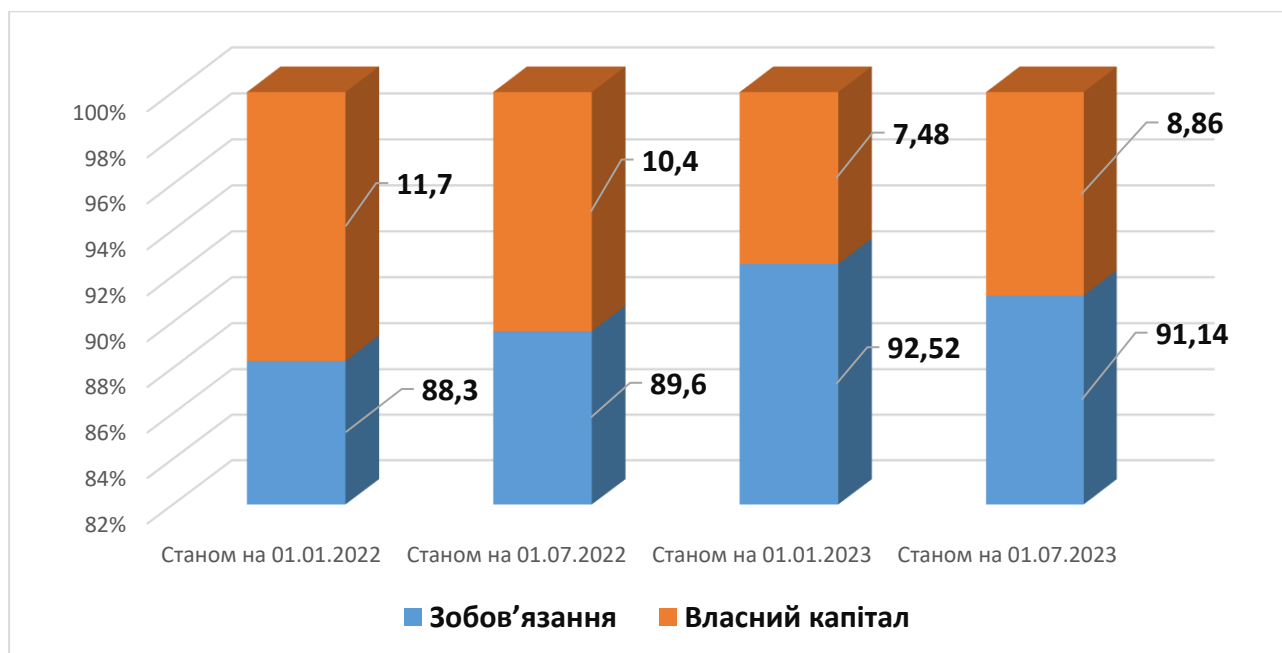


Рис. 2.2. Динаміка ресурсної бази банків з державною часткою, %
Джерело: побудовано автором на основі [35]

Таблиця 2.2

Вертикальний аналіз ресурсної бази банків з державною часткою, %

Ресурсна база	Станом на 01.01.2022	Станом на 01.07.2022	Станом на 01.01.2023	Станом на 01.07.2023	Відхилення
Кошти отримані від НБУ	3,5	3,1	1,64	0,08	-3,39
Кошти банків	1,3	0,8	1,00	0,66	-0,60
Кошти клієнтів	76,0	79,2	82,90	84,90	8,94
Фінансові зобов'язання за справедливою вартістю через прибуток або збиток	0,01	0	0	0	-0,01
Боргові цінні папери, емітовані банком	0	0	0	0	0
Інші залучені кошти	4,0	3,17	3,19	2,77	-1,20
Зобов'язання щодо поточного податку на прибуток	0,1	0,07	0,25	0	-0,05
Відстрочені податкові зобов'язання	0,1	0,03	0,03	0,03	-0,03
Резерви за зобов'язаннями	0,6	0,66	0,69	0,57	0
Інші фінансові зобов'язання	1,8	1,59	1,82	1,25	-0,54
Інші зобов'язання	0,7	0,53	0,57	0,55	-0,11
Субординований борг	0,5	0,44	0,43	0,35	-0,14
Усього зобов'язань	88,3	89,66	92,52	91,14	2,87
Статутний капітал	32,8	30,33	26,47	24,47	-8,30
Емісійні різниці	0,02	0,02	0,01	0,01	0
Інший додатковий капітал	-0,07	-0,06	-0,05	-0,05	0,02
Резервні та інші фонди банку	1,1	1,03	1,09	1,12	0
Резерви переоцінки	1,2	0,92	-0,19	0,45	-0,70
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	-23,3	-21,90	-19,84	-17,15	-6,11
Усього власного капіталу	11,7	10,34	7,48	8,86	-2,87
Усього власного капіталу та зобов'язань	100	100	100	100	

Джерело: розраховано автором на основі [35]

В середньому на зобов'язання припадає 90,4 %, в тому числі найбільш вагомою складовою є кошти клієнтів – 80,7 %; інші залучені кошти - 3,3 %, кошти отримані від НБУ - 2,1 %, інші фінансові зобов'язання - 1,6 %. Питома вага всіх інших складових становить менше 1 %. В середньому на власний капітал припадає 9,6 %, в тому числі: на статутний капітал – 29,8 %, на непокритий збиток - 20,5 %.

Протягом аналізованого періоду частка зобов'язань зросла, а власного капіталу скоротилась на 2,87 %. Найбільш суттєвими змінами були: збільшення частки коштів клієнтів на 8,94 %, зменшення часток статутного капіталу на 8,3% та непокритого збитку на 6,11 %.

Ресурсна база є основою банківської діяльності та запорукою досягнення мети – максимізації прибутку. Група демонструє збитковий результат діяльності лише станом на 01.07.2022 року – 4 місяць повномасштабного вторгнення росії в Україну.

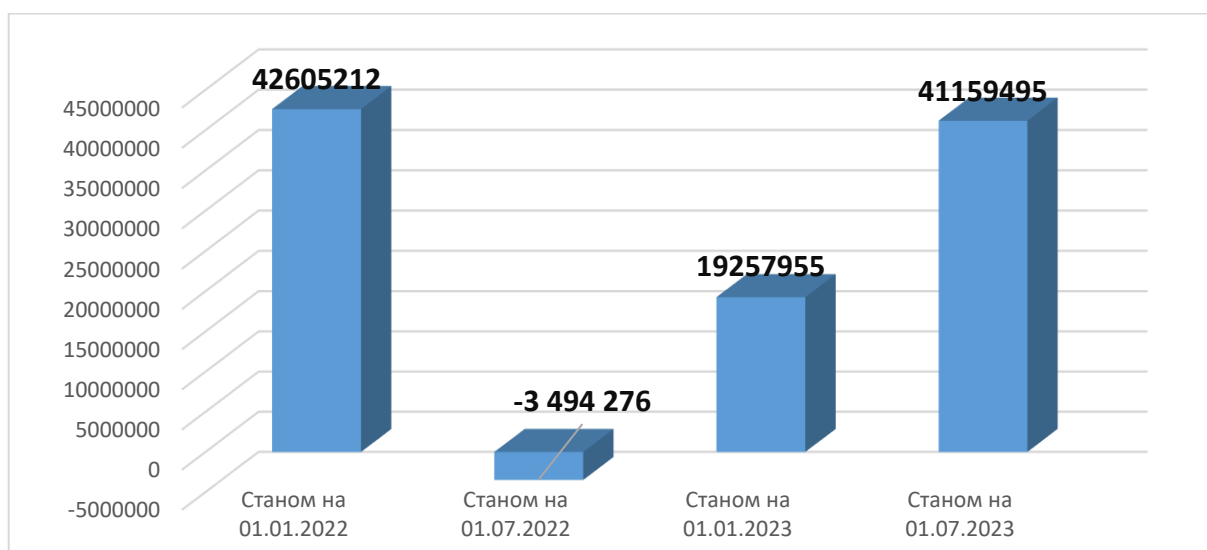


Рис. 2.3. Динаміка прибутку/(збитку) після оподаткування банків з державною часткою, тис. грн

Джерело: побудовано автором на основі [35]

Ресурсна база банків групи банків з іноземним капіталом показує її скорочення станом на 01.07.2022 та подальше зростання. Протягом аналізованого періоду вона зросла на 128112315 тис. грн (20,04 %), що обумовлено зростанням зобов'язань на 128429700 тис. грн (23,51 %) та скороченням власного капіталу на 317387 тис. грн (0,34 %).

Щодо зобов'язань, то зростання відбулося по коштам клієнтів (юридичних та фізичних осіб) на 163161406 тис. грн (33,9 %), фінансовим зобов'язанням, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток – на 189349 тис. грн (194,4 %), резервам за зобов'язаннями – на 154664 тис. грн (9,69 %), субординованому боргу – на 1693237 тис. грн (76,1 %) (таблиця 2.3, рис. 2.4).

Таблиця 2.3

Горизонтальний аналіз ресурсної бази банків з іноземним капіталом, тис. грн

Ресурсна база	Станом на 01.01.2022	Станом на 01.07.2022	Станом на 01.01.2023	Станом на 01.07.2023	Відхилення	
					Тис. грн.	%
Кошти отримані від НБУ	13371925	10809567	3899437	620000	-12751925	-95,36
Кошти банків	17770697	3844932	4381823	3414447	-14356250	-80,79
Кошти клієнтів	481788010	481901569	576209818	644949416	163161406	33,87
Фінансові зобов'язання	97387	184385	869793	286736	189349	194,43
Боргові цінні папери, емітовані банком	490800	488396	1812	0	-490800	-100
Інші залучені кошти	10409903	7580918	7146849	5403838	-5006065	-48,09
Зобов'язання щодо поточного податку на прибуток	920554	420720	788966	1477748	557194	60,53
Відстрочені податкові зобов'язання	179732	149204	99891	157977	-21755	-12,10
Резерви за зобов'язаннями	1595822	1386673	1873585	1750486	154664	9,69
Інші фінансові зобов'язання	11413008	9273547	16298759	8020689	-3392319	-29,72
Інші зобов'язання	5933694	4231975	4868501	4626658	-1307036	-22,03
Субординований борг	2223969	2342943	3815525	3917206	1693237	76,14
Усього зобов'язань	546195501	522614829	620254758	674625201	128429700	23,51
Статутний капітал	134800752	57993348	57993348	56840408	-77960344	-57,83
Емісійні різниці	12111490	11638987	11638987	11635076	-476414	-3,93
Незарєєстрований статутний капітал	4086	4086	4086	4086	0	0
Інший додатковий капітал	1777	1777	1777	1777	0	0
Резервні та інші фонди банку	17704991	17576745	22635312	22611011	4906020	27,71
Резерви переоцінки	2564878	1674389	1566380	2244399	-320479	-12,49
Непокритий збиток	-74207443	-16911324	-19680853	-673614	73533829	99,09
Усього власного капіталу	92980531	71978009	74159038	92663144	-317387	-0,34
Усього власного капіталу та зобов'язань	639176031	594592838	694413796	767288346	128112315	20,04

Джерело: розраховано автором на основі [35]

Скорочення характерно для коштів отримані від НБУ на 12751925 тис. грн (95,36 %), коштів банків – на 14356250 тис. грн (80,79 %), боргових цінних паперів, емітованих банком – на 490800 тис. грн (100 %), інших залучених коштів – на 5006065 тис. грн (48,09 %) інших фінансових зобов'язань – на 3392319 тис. грн (29,72 %) та інших зобов'язань – на 1307036 тис. грн (22,03 %).

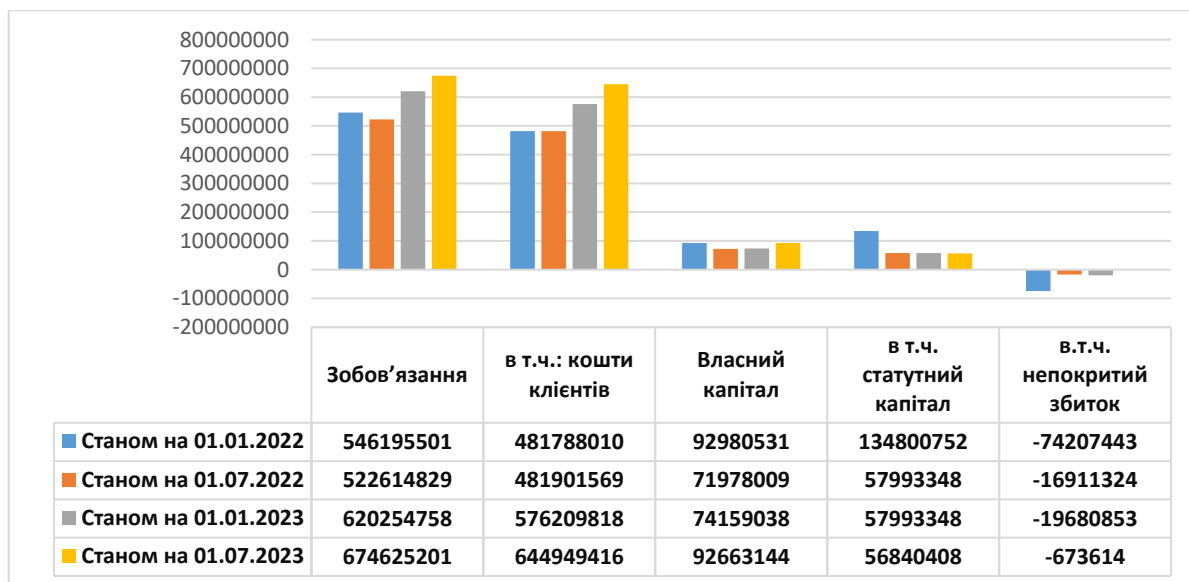


Рис. 2.4. Динаміка ресурсної бази банків з іноземним капіталом, тис. грн
Джерело: побудовано автором на основі [35]

Серед складових власного капіталу відбулося скорочення статутного капіталу на 77960344 тис. грн (57,83 %), емісійних різниць – на 476414 тис. грн (3,93 %), резервних та інших фондів банку – на 4906020 тис. грн (27,71 %), резервів переоцінки – на 320479 тис. грн (12,49 %). Розмір непокритий збитку зменшився на 73533829 тис. грн (99,09 %).

Структура ресурсної бази банків з іноземним капіталом представлена переважно зобов'язаннями - 87,65 % у середньому, що в свою чергу складається з коштів юридичних та фізичних осіб – 80,86 % (52,02 % кошти суб'єктів господарювання та небанківських фінансових установ, 28,76 % - кошти фізичних осіб). Питома вага всіх інших складових зобов'язань менше 2 %.

Частка власного капіталу у середньому становить 12,35 %, причому на статутний капітал припадає 11,65 %, на непокритий збиток 4,34 %, на резервні та інші фонди банку – 2,98 % (таблиця 2.4, рис. 2.5).

Таблиця 2.4

Вертикальний аналіз ресурсної бази банків з іноземним капіталом, %

Ресурсна база	Станом на 01.01.2022	Станом на 01.07.2022	Станом на 01.01.2023	Станом на 01.07.2023	Відхилення
Кошти отримані від НБУ	2,09	1,82	0,56	0,08	-2,01
Кошти банків	2,78	0,65	0,63	0,45	-2,34
Кошти клієнтів	75,38	81,05	82,98	84,06	8,68
Фінансові зобов'язання за справедливою вартістю через прибуток або збиток	0,02	0,03	0,13	0,04	0,02
Боргові цінні папери, емітовані банком	0,08	0,08	0,00	0,00	-0,08
Інші залучені кошти	1,63	1,27	1,03	0,70	-0,92
Зобов'язання щодо поточного податку на прибуток	0,14	0,07	0,11	0,19	0,05
Відстрочені податкові зобов'язання	0,03	0,03	0,01	0,02	-0,01
Резерви за зобов'язаннями	0,25	0,23	0,27	0,23	-0,02
Інші фінансові зобов'язання	1,79	1,56	2,35	1,05	-0,74
Інші зобов'язання	0,93	0,71	0,70	0,60	-0,33
Субординований борг	0,35	0,39	0,55	0,51	0,16
Усього зобов'язань	85,45	87,89	89,32	87,92	2,47
Статутний капітал	21,09	9,75	8,35	7,41	-13,68
Емісійні різниці	1,89	1,96	1,68	1,52	-0,38
Резервні та інші фонди банку	2,77	2,96	3,26	2,95	0,18
Резерви переоцінки	0,40	0,28	0,23	0,29	-0,11
Непокритий збиток	-11,61	-2,84	-2,83	-0,09	11,52
Усього власного капіталу	14,55	12,11	10,68	12,08	-2,47
Усього власного капіталу та зобов'язань	100	100	100	100	

Джерело: розраховано автором на основі [35]

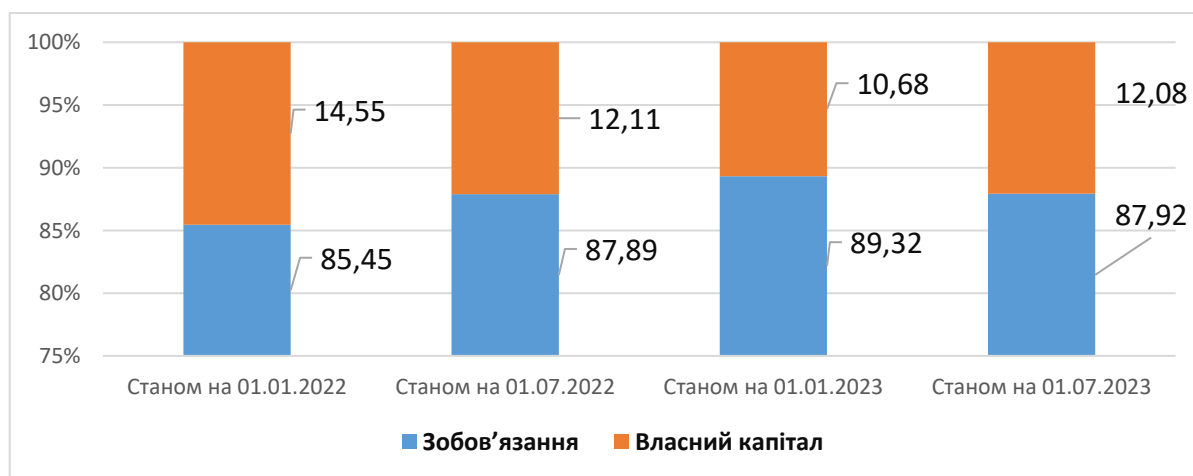


Рис. 2.5. Динаміка ресурсної бази банків групи банків з іноземним капіталом, %

Важливо зазначити, що кількість банків в групі банків з іноземним капіталом скоротилася: так на початку аналізованого періоду їх було 21, в кінці – 15. Банківський ринок покинули: АТ "МР БАНК", ПАТ "Промінвестбанк", АТ "Ідея Банк", АТ "БАНК ФОРВАРД", АТ "БТА БАНК".

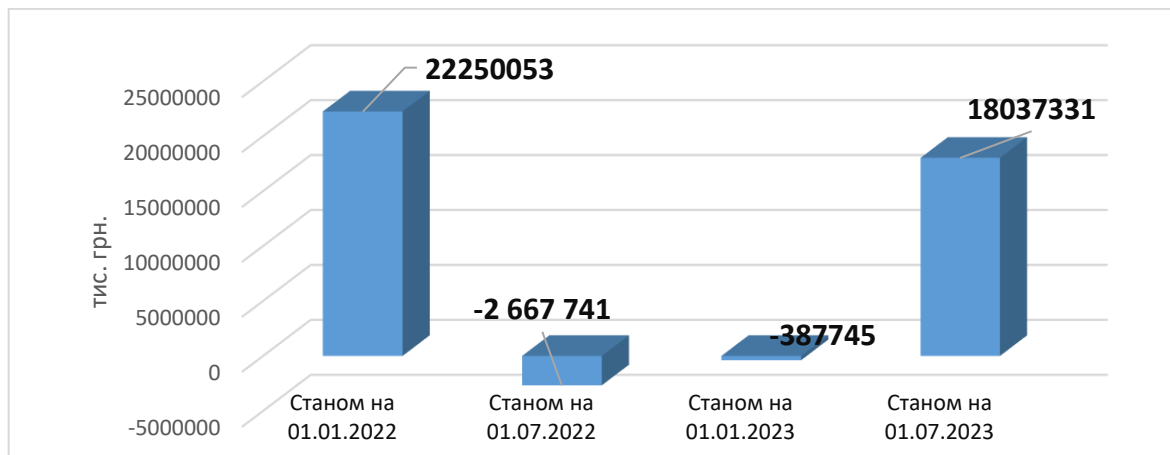


Рис. 2.6. Динаміка прибутку/(збитку) після оподаткування банків з іноземним капіталом, тис. грн

Результатом діяльності за 1 півріччя 2022 року банків з іноземним капіталом став збиток на суму 2667741 тис. грн, за 2 півріччя ситуація покращилася – збиток становив 387745 тис. грн. За результатами діяльності у 1 півріччі 2023 року банки отримали прибуток у сумі 18037331 тис. грн.

Ресурсна база банків з приватним капіталом зросла на 55261889 тис. грн (12,16 %) за рахунок зобов'язань на 44018612 тис. грн (10,88 %) та власного капіталу на 11243276 тис. грн (22,50 %).

Зростання зобов'язань пов'язане зі зростанням коштів клієнтів на 87536261 тис. грн (26,6 %), причому збільшилися як кошти суб'єктів господарювання, так і кошти фізичних осіб. Кошти залучені від суб'єктів господарювання зросли на 5,61 %, в тому числі кошти на вимогу скоротились на 5,07 %. Кошти залучені від фізичних осіб зросли на 3,69 %, в тому числі на вимогу на 3,05 %. На збільшення зобов'язань також вплинув приріст резервів за зобов'язаннями на 66853 тис. грн (13,77 %), інших фінансових зобов'язань – на 2393961 тис. грн (31,40 %) та субординованого боргу – на 67636 тис. грн (4,63) (таблиця 2.5, рис. 2.7).

Таблиця 2.5

Горизонтальний аналіз ресурсної бази банків з приватним капіталом, тис. грн

Ресурсна база	Станом на 01.01.2022	Станом на 01.07.2022	Станом на 01.01.2023	Станом на 01.07.2023	Відхилення	
					Тис. грн.	%
Кошти отримані від НБУ	48913893	43188038	14778615	3909527	-45004366	-92,0
Кошти банків	6284270	4028848	4945581	5959346	-324924	-5,2
Кошти клієнтів	328979126	294381118	370507947	416515387	87536261	26,6
Фінансові зобов'язання	37286	118627	161521	11925	-25361	-68,02
Боргові цінні папери, емітовані банком	139792	113284	16731	47631	-92161	-65,93
Інші залучені кошти	5085380	4458347	4998751	4469645	-615735	-12,11
Зобов'язання щодо поточного податку на прибуток	768239	168668	882936	672797	-95442	-12,42
Відстрочені податкові зобов'язання	100652	106124	180612	255367	154715	153,71
Резерви за зобов'язаннями	485551	367911	633740	552404	66853	13,77
Інші фінансові зобов'язання	7623978	8241299	14063255	10017939	2393961	31,40
Інші зобов'язання	4702919	3679524	4136133	4660093	-42826	-0,91
Субординований борг	1460770	1285330	1494911	1528406	67636	4,63
Усього зобов'язань	404581856	360137117	416800733	448600468	44018612	10,88
Статутний капітал	134800752	57993348	57993348	56840408	-77960344	-57,83
Статутний капітал	32201920	33358842	33770641	33742587	1540667	4,78
Емісійні різниці	2550531	2747038	2747038	2747038	196507	7,70
Незарєєстрований статутний капітал	107139	664309	831283	350000	242861	226,68
Інший додатковий капітал	1066927	609937	622348	638556	-428371	-40,15
Резервні та інші фонди банку	4935338	6229142	7076399	8696634	3761296	76,21
Резерви переоцінки	1394909	1029621	820057	2180034	785125	56,29
Нерозподілений прибуток	7714099	6943593	6917768	12859291	5145192	66,70
Усього власного капіталу	49970864	51582481	52785535	61214140	11243276	22,50
Усього власного капіталу та зобов'язань	454552720	411719598	469586267	509814609	55261889	12,16

Одночасно зменшились наступні складові зобов'язань: кошти отримані від НБУ на 45004366 тис. грн (92,0 %), кошти банків на 324924 тис. грн (5,2 %), фінансові зобов'язання за справедливою вартістю через прибуток або збиток на 25361 тис. грн (68,02 %), боргові цінні папери, емітовані банком на 92161 тис. грн (65,93 %), інші залучені кошти на 615735 тис. грн (12,11 %) та інші зобов'язання на 42826 тис. грн (0,91 %).

Власний капітал зріс за рахунок майже всіх складових, зокрема: статутний капітал на 1540667 тис. грн (4,78 %), емісійні різниці на 196507 тис. грн (7,70 %), незареєстрований статутний капітал на 242861 тис. грн (226,68 %), інший додатковий капітал на 428371 тис. грн (40,15 %), резервні та інші фонди банку на 3761296 тис. грн (76,21 %), резерви переоцінки на 785125 тис. грн (56,29 %), нерозподілений прибуток на 5145192 тис. грн (66,70 %).

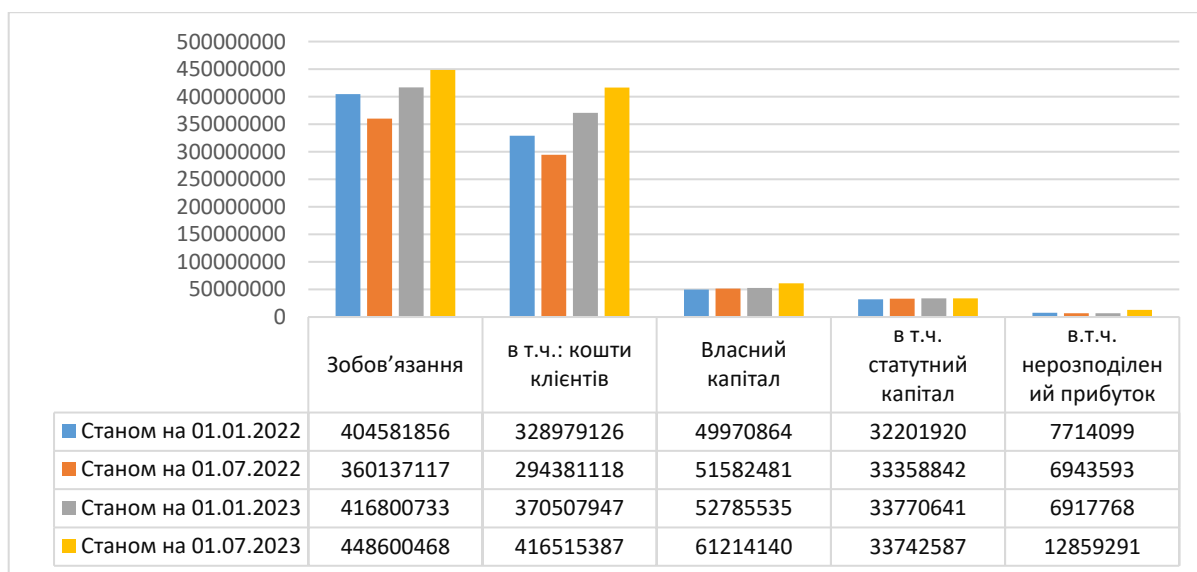


Рис. 2.7. Динаміка ресурсної бази банків з приватним капіталом, тис. грн

На зобов'язання припадає 88,3 %, а решта 11,7 – власний капітал банків.

Найбільшу питому вагу в ресурсній базі займають кошти клієнтів – 76,1 %, кошти отримані від НБУ – 6,3 % та статутний капітал – 7,2 %.

Питома вага нерозподіленого прибутку у середньому становить 1,8 %.

Структура ресурсної бази банків з приватним капіталом змінилася – зросла частка власного капіталу і на кінець аналізованого періоду становила 12,01 % (таблиця 2.6, рис. 2.8).

Таблиця 2.6

Вертикальний аналіз ресурсної бази банків з приватним капіталом, %

Ресурсна база	Станом на 01.01.2022	Станом на 01.07.2022	Станом на 01.01.2023	Станом на 01.07.2023	Відхилення
Кошти отримані від НБУ	10,76	10,49	3,15	0,77	-9,99
Кошти банків	1,38	0,98	1,05	1,17	-0,21
Кошти клієнтів	72,37	71,50	78,90	81,70	9,33
Фінансові зобов'язання за справедливою вартістю через прибуток або збиток	0,01	0,03	0,03	0	-0,01
Боргові цінні папери, емітовані банком	0,03	0,03	0,00	0,01	-0,02
Інші залучені кошти	1,12	1,08	1,06	0,88	-0,24
Зобов'язання щодо поточного податку на прибуток	0,17	0,04	0,19	0,13	-0,04
Відстрочені податкові зобов'язання	0,02	0,03	0,04	0,05	0,03
Резерви за зобов'язаннями	0,11	0,09	0,13	0,11	0,00
Інші фінансові зобов'язання	1,68	2,00	2,99	1,97	0,29
Інші зобов'язання	1,03	0,89	0,88	0,91	-0,12
Субординований борг	0,32	0,31	0,32	0,30	-0,02
Усього зобов'язань	89,01	87,47	88,76	87,99	-1,01
Статутний капітал	7,08	8,10	7,19	6,62	-0,47
Емісійні різниці	0,56	0,67	0,58	0,54	-0,02
Незареєстрований статутний капітал	0,02	0,16	0,18	0,07	0,05
Інший додатковий капітал	0,23	0,15	0,13	0,13	-0,11
Резервні та інші фонди банку	1,09	1,51	1,51	1,71	0,62
Резерви переоцінки	0,31	0,25	0,17	0,43	0,12
Нерозподілений прибуток	1,70	1,69	1,47	2,52	0,83
Усього власного капіталу	10,99	12,53	11,24	12,01	1,01
Усього власного капіталу та зобов'язань	100	100	100	100	

Джерело: розраховано автором на основі [35]

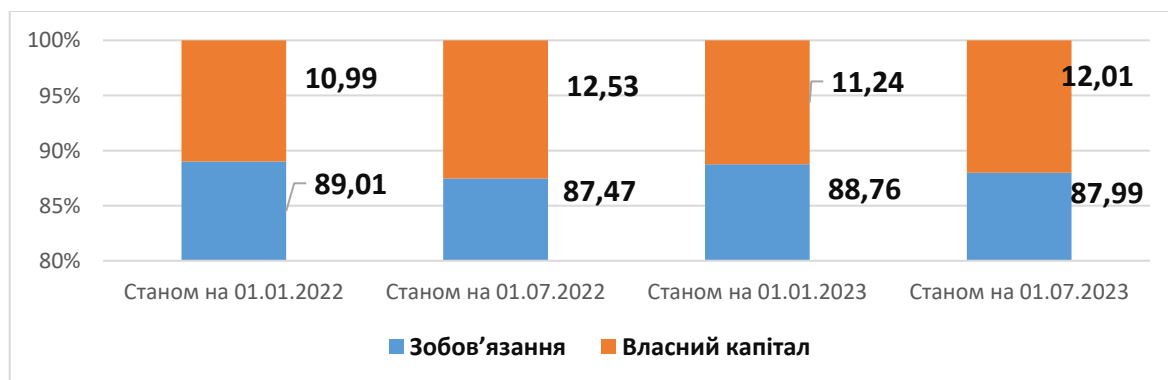


Рис. 2.8. Динаміка ресурсної бази банків з приватним капіталом, %

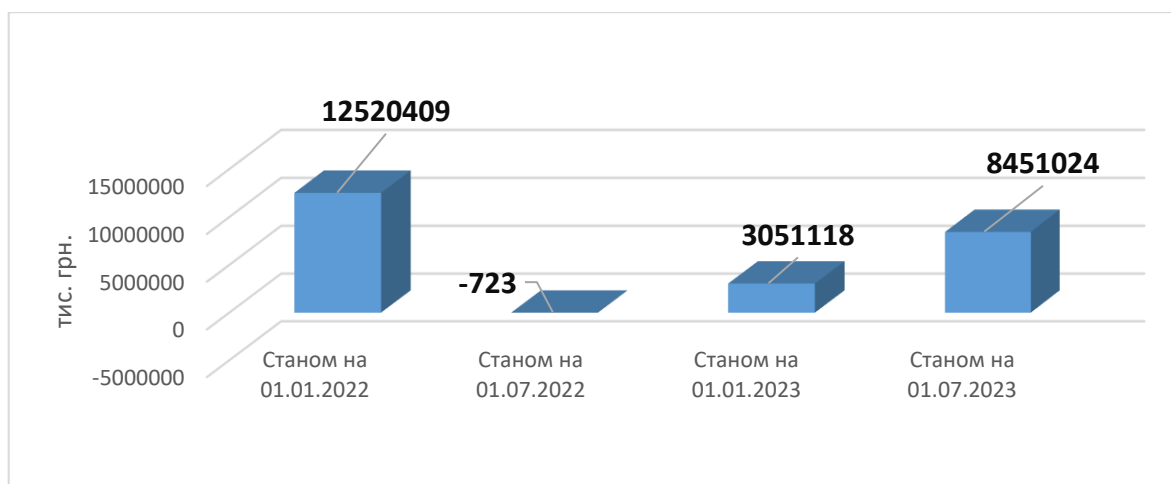


Рис. 2.9. Динаміка прибутку/(збитку) після оподаткування банків з приватним капіталом

Джерело: побудовано автором на основі [35]

Результат діяльності банків з приватним капіталом показав наявність збитку за результатами 1 півріччя 2022 року, неплатоспроможним був АТ «МЕГА БАНК». Станом на 01.07.2023 року група банків з приватним капіталом отримала прибуток у розмірі 8451024 тис. грн. Кількість банків протягом аналізованого періоду скоротилась з 48 до 46 банківських установ.

Таким чином, проведений аналіз ресурсної бази банків за групами показав, що більшість виявлених тенденцій співпадають, зокрема: збільшення ресурсної бази банків за рахунок нарощення коштів суб'єктів господарювання та небанківських фінансових установ і фізичних осіб; зменшення коштів банків та коштів від НБУ.

Структура ресурсної бази – співвідношення зобов'язань та власного капіталу по групи банків з державною часткою у середньому протягом аналізованого періоду - 90/10 %; по групі банків з іноземним капіталом та групи банків з приватним капіталом – 88/12 %.

Результати діяльності банків станом на 01.07.2022 року є збитковими по всім групам банків. Станом на 01.07.2023 року найбільший прибуток показала група банків з приватним капіталом.

2.2. Аналіз ресурсної бази АТ «ПУМБ»

Аналіз проведений за групами банків потребує деталізації та конкретизації. З огляду на це, базою дослідження було обрано АТ «ПУМБ» - банк з приватним капіталом, АТ «УКРСИББАНК» - банк з іноземним капіталом та АТ «ПРИВАТБАНК» - державний банк для виявлення особливостей формування ресурсної бази в складних економічних умовах під час війни.

Акціонерне товариство «Перший український міжнародний банк» (АТ «ПУМБ») було засновано 20 листопада 1991 р., 33 роки банк надає повний спектр банківських послуг та є учасником Фонду гарантування вкладів фізичних осіб з 2 вересня 1999 р. Станом на 01.07.2023 р. червня 2023 року акціонерами Банку є «СКМ ФІНАНС» (92,3% акціонерного капіталу), SCM HOLDINGS LIMITED (Кіпр) (7,7% акціонерного капіталу), фактичний контроль банку здійснює громадянин України пан Р.Л. Ахметов.

Юридична адреса банку: вул. Андріївська, 4, м. Київ, Україна. Станом на 01.07.2023 р. банк мав 5 регіональних центрів та 221 відділень в Україні (на 31.12.2022 р. – 5 регіональних центрів та 213 відділення в Україні).

АТ «ПУМБ» здійснює банківську діяльність на основі ліцензії НБУ на право надання банківських послуг (№ 8 від 23.12.1991 р.); на основі ліцензій НКЦПФР: професійну діяльність на ринках капіталу з торгівлі фінансовими інструментами, що передбачає брокерську діяльність (Серія АЕ № 294728 від 14.02.2015 р.); професійну діяльність на ринках капіталу з торгівлі фінансовими інструментами, що передбачає дилерську діяльність (Серія АЕ № 294729 від 14.02.2015 р.); професійну діяльність на ринках капіталу з торгівлі фінансовими інструментами, що передбачає діяльність з розміщення без надання гарантії (Серія АЕ № 294730 від 14.02.2015 р.); професійну діяльність на фондовому ринку - депозитарна діяльність (Серія АЕ № 294710 від 14.02.2015 р.); професійну діяльність на фондовому ринку - депозитарна діяльність. Діяльність із зберігання активів інститутів спільного інвестування (Серія АЕ № 294711 від 14.02.2015 р.);

професійну діяльність на фондовому ринку - депозитарна діяльність. Діяльність із зберігання активів пенсійних фондів (Серія АЕ № 294712 від 14.02.2015 р.) [37].

За результатами проведеного горизонтального аналізу ресурсної бази АТ «ПУМБ» виявлено її зростання на 21062133 тис. грн (20,13 %) за умов одночасного збільшення зобов'язань на 17907307 тис. грн (19,45 %) та власного капіталу на 3154827 тис. грн (25,12 %) (таблиця 2.7).

Таблиця 2.7

Горизонтальний аналіз ресурсної бази АТ «ПУМБ», тис. грн

Ресурсна база	Станом на 01.01.2022	Станом на 01.07.2022	Станом на 01.01.2023	Станом на 01.07.2023	Відхилення	
					Тис. грн	%
Кошти отримані від НБУ	5693029	5688477	4188304	0	-5693029	-100
Кошти банків	1445197	1625056	2324222	2265947	820750	56,79
Кошти клієнтів	80648384	77484849	90165477	104355305	23706922	29,40
Фінансові зобов'язання	8204	68936	93807	43	-8162	-99,48
Зобов'язання щодо поточного податку на прибуток	257844	5474	0	480127	222284	86,21
Резерви за зобов'язаннями	274195	176914	314963	235637	-38559	-14,06
Інші фінансові зобов'язання	2521457	1887009	2256216	1714435	-807022	-32,01
Інші зобов'язання	1239221	641383	934850	943344	-295877	-23,88
Усього зобов'язань	92087531	87578098	100277839	109994838	17907307	19,45
Статутний капітал	4780595	4780595	4780595	4780595	0	0
Емісійні різниці	101660	101660	101660	101660	0	0
Резервні та інші фонди банку	2909909	2909909	2909909	2909909	0	0
Резерви переоцінки	562156	415912	80414	421738	-140417	-24,98
Нерозподілений прибуток	4206973	4431826	3823803	7502217	3295244	78,33
Усього власного капіталу	12561293	12639902	11696381	15716119	3154827	25,12
Усього власного капіталу та зобов'язань	104648824	100218000	111974220	125710957	21062133	20,13

Джерело: розраховано автором на основі [37]

Кошти отримані від НБУ скоротились і станом на 01.07.2023 року відсутні. У 2020 році АТ «ПУМБ» отримав кредит від НБУ загальним розміром 4200000 тис грн, що був виданий трьома траншами та забезпечено державними борговими цінними паперами. Станом на 31.12.2022 р. балансова вартість зазначено кредиту становила 4 200 500 тис грн, в I кварталі 2023 р. банк достроково погасив кредит від НБУ.

Кошти банків зросли на 820750 тис. грн (56,79 %) за рахунок строкових депозитів банків на 812796 тис. грн та кредитів отриманих від банків на 812796 тис. грн, одночасно зменшилися поточні рахунки банків на 41847 тис. грн. На кінець аналізованого періоду кошти банків на 74 % представлені строковими депозитами банків, 24 % - поточними рахунками банків та 2 % - кредитами, отриманими від банків. Все це є свідченням активного залучення ресурсів на міжбанківському ринку.

Кошти клієнтів показали скорочення станом на 01.07.2022 р., а потім поступово зростали, їх приріст протягом аналізованого періоду становив 23706922 тис. грн (29,4 %).

Кошти юридичних осіб зросли на 37,3 % причому найбільший приріст маємо за строковими депозитами та ощадними рахунками. Кошти фізичних осіб зросли на 19,4 %, а найбільший приріст маємо за поточними рахунками.

Структура коштів клієнтів на кінець аналізованого періоду наступна: питома вага коштів юридичних осіб становила 59,8 % та 40,2 % - фізичних осіб. Протягом аналізованого періоду частка коштів юридичних осіб зросла на 3,4 %, і відповідно скоротилась частка коштів фізичних осіб.

Питома вага поточних рахунків юридичних осіб зменшилась на 9,37 %, строкових депозитів та ощадних рахунків зросла на 12,77 %. Питома вага поточних рахунків фізичних осіб зросла на 1,52 %, строкових депозитів та ощадних рахунків зменшилась на 4,92 %.

Частка коштів клієнтів як забезпечення кредитів становить 0,5 %; зобов'язань з надання кредитів - 0,1 %, в якості забезпечення зобов'язань за імпорними акредитивами, гарантіями та авалюванням векселів – 1,7 % (рис. 2.10).

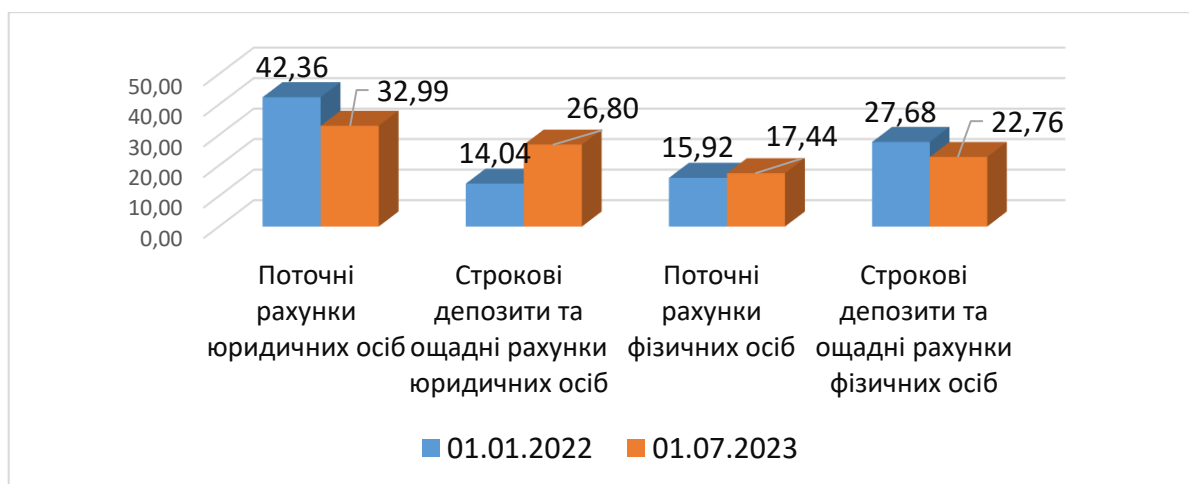


Рис. 2.10. Динаміка структури коштів клієнтів АТ «ПУМБ», %

Джерело: побудовано автором на основі [37]

Фінансові зобов'язання, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток зменшились на 99,48 % - це зобов'язання за проданими опціонними контрактами, форвардними контрактами, ф'ючерсними контрактами, валютними своп-контрактами, процентними своп-контрактами тощо.

Резерви за зобов'язаннями зменшились на 38559 тис. грн (14,06 %).

Інші фінансові зобов'язання банку скоротились на 807022 тис. грн (32 %). Це – переважно кошти в розрахунках, кредиторська заборгованість за операціями з пластиковими картками, а також резерв під зобов'язання, гарантії та акредитиви, кредиторська заборгованість з придбання активів.

Інші зобов'язання також демонструють зменшення на 295877 тис. грн (23,88 %). Це – суми до виплати працівникам, доходи майбутніх періодів, інші податки до сплати, зобов'язання за внесками в Фонд гарантування вкладів фізичних осіб, резерв під покриття інших збитків, кредиторська заборгованість за послуги та інші нефінансові зобов'язання.

Станом на 30 червня 2023 року та 31 грудня 2022 року затверджений та зареєстрований акціонерний капітал Банку складається з 14 323 880 простих акцій номінальною вартістю 333,75 гривень за акцію (з рівними правами при голосуванні, повністю оплачені та зареєстровані). Змін акціонерного капіталу протягом аналізованого періоду не спостерігалось.

Резервний капітал банку, що формується до досягнення 25 % розміру регулятивного капіталу станом на початок кожного року, відрахування становлять не менш як 5 % суми щорічного прибутку, не змінювався також. Резервний капітал формується на покриття загальних банківських ризиків, включаючи майбутні збитки та інші непередбачені збитки за всіма статтями активів та позабалансових зобов'язань.

Резерви переоцінки використовується для відображення змін справедливої вартості активів.

Нерозподілений прибуток зріс на 3295244 тис. грн (78,3 %), що, безперечно, є позитивною тенденцією у формуванні банківських ресурсів.

Таблиця 2.8

Вертикальний аналіз ресурсної бази АТ «ПУМБ», %

Ресурсна база	Станом на 01.01.2022	Станом на 01.07.2022	Станом на 01.01.2023	Станом на 01.07.2023	Відхилення
Кошти отримані від НБУ	5,44	5,68	3,74	0,00	-5,44
Кошти банків	1,38	1,62	2,08	1,80	0,42
Кошти клієнтів	77,07	77,32	80,52	83,01	5,95
Фінансові зобов'язання за справедливою вартістю через прибуток або збиток	0,01	0,07	0,08	0,00	-0,01
Зобов'язання щодо поточного податку на прибуток	0,25	0,01	0,00	0,38	0,14
Резерви за зобов'язаннями	0,26	0,18	0,28	0,19	-0,07
Інші фінансові зобов'язання	2,41	1,88	2,01	1,36	-1,05
Інші зобов'язання	1,18	0,64	0,83	0,75	-0,43
Усього зобов'язань	88,00	87,39	89,55	87,50	-0,50
Статутний капітал	4,57	4,77	4,27	3,80	-0,77
Емісійні різниці	0,10	0,10	0,09	0,08	-0,02
Резервні та інші фонди банку	2,78	2,90	2,60	2,31	-0,47
Резерви переоцінки	0,54	0,42	0,07	0,34	-0,20
Нерозподілений прибуток	4,02	4,42	3,41	5,97	1,95
Усього власного капіталу	12,00	12,61	10,45	12,50	0,50
Усього власного капіталу та зобов'язань	100,00	100,00	100,00	100,00	

Джерело: розраховано автором на основі [37]

Структура ресурсної бази АТ «ПУМБ» показує наступні зміни: зросла частка коштів клієнтів на 5,95 % та нерозподіленого прибутку на 1,95 % та зменшилась

частка коштів отриманих від НБУ на 5,44 %. Всі інші зміни в межах 1 %, тому вважаємо їх несуттєвими (таблиця 2.8).

На зобов'язання в середньому припадає 88 %, а решта 12 % - на власний капітал. 79,5 % - це кошти клієнтів, з них 45,4 % кошти юридичних осіб (в тому числі 34 % на вимогу) та 34,1 % кошти фізичних осіб (в тому числі 20 % кошти на вимогу). Кошти отримані від НБУ займають 3,71 %, кошти банків – 1,72 %, інші фінансові зобов'язання – 1,92%, а всі інші статті – менше 1 %. Щодо власного капіталу, то на статутний капітал припадає 4,35 %, резервні та інші фонди банку - 2,65 %, нерозподілений прибуток - 4,46 %.

Коефіцієнтний аналіз ресурсної бази банку представлений в таблиці 2.9 та на рис. 2.11.

Таблиця 2.9

Коефіцієнтний аналіз ресурсної бази АТ «ПУМБ»

Показник	Станом на 01.01.2022	Станом на 01.07.2022	Станом на 01.01.2023	Станом на 01.07.2023	Відхилення
Коефіцієнт співвідношення власного капіталу та залучених коштів	0,14	0,14	0,12	0,14	0,01
Коефіцієнт співвідношення власного капіталу та пасивів	0,12	0,13	0,10	0,13	0,00
Коефіцієнт захищеності власного капіталу	0,18	0,17	0,22	0,14	-0,04
Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	0,33	0,02	-0,03	0,23	-0,10
Коефіцієнт рентабельності статутного капіталу	0,88	0,05	-0,08	0,77	-0,11
Мультиплікатор капіталу	8,33	7,93	9,57	8,00	-0,33
Ступінь використання платних пасивів банку	1,09	1,09	1,04	1,06	-0,03
Ефективність використання сукупних зобов'язань	1,04	1,05	1,00	1,03	-0,01

Більшість коефіцієнтів демонструє негативну динаміку, так зменшилась рентабельність власного та статутного капіталу, ступінь використання платних пасивів банку, ефективність використання сукупних зобов'язань мультиплікатора капіталу. Однак, слід зазначити, що отримані результати є достатньо високими. Так, мультиплікатор «показує яку кількість гривні активів повинна забезпечувати кожна гривня власного капіталу і відповідно яка частка банківських ресурсів може

бути сформована у формі боргових зобов'язань. Оскільки власний капітал повинен покривати збитки за активами банку, то чим вищий рівень мультиплікатора, тим вищий ступінь ризику банкрутства банку. Водночас чим вищий мультиплікатор, тим вищий потенціал банку для більш високих виплат своїм власникам (акціонерам)».

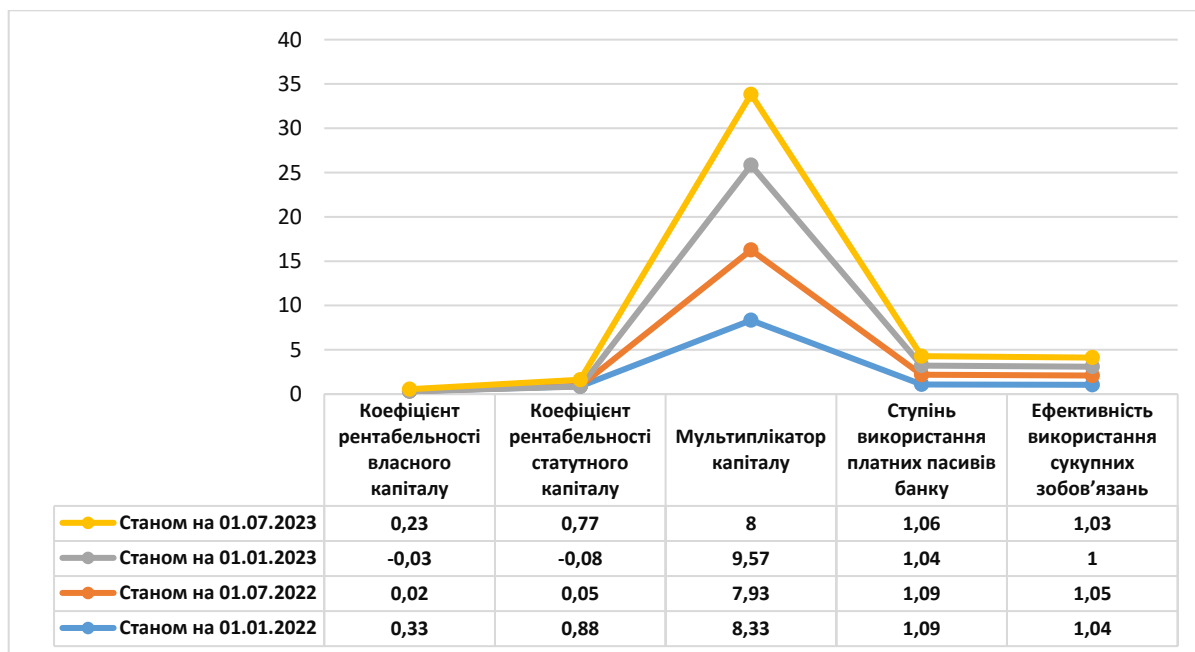


Рис. 2.11. Динаміка коефіцієнтів ресурсної бази АТ «ПУМБ»

Нормативне значення показника ступінь використання платних пасивів банку – не менше 90 %. Маємо значно вищі показники.

Нормативне значення показника ефективність використання сукупних зобов'язань становить не менше 75-80 %. Знов маємо значно більші результати, що свідчать про високу ефективність використання зобов'язань.

Станом на 01.01.2023 р. показники рентабельності АТ «ПУМБ» мають негативне значення, що пояснюється збитковим результатом діяльності у розмірі 397723 тис. грн

Більш поглиблений аналіз коштів клієнтів, що є основним формуючим елементом ресурсної бази банку пов'язаний із аналізом за видами валют (таблиця 2.10).

Таблиця 2.10

Аналіз коштів клієнтів за видами валют АТ «ПУМБ»

	Станом на 01.01.2022	Станом на 01.07.2023	Відхилення
Всього коштів клієнтів, тис. грн, в тому числі:	80648384	104355305	23706921
Кошти клієнтів у національній валюті, тис. грн	56381791	75989371	19607579
%	56,4	44	-12,4
Кошти клієнтів в іноземній валюті, тис. грн	24266593	28365934	4099341
%	43,6	56	12,4
Кошти суб'єктів господарювання та небанківських фінансових установ, тис. грн	45523153	62296347	16773194
у тому числі кошти суб'єктів господарювання та небанківських фінансових установ у національній валюті, %	74,7	78,4	3,8
у тому числі кошти суб'єктів господарювання та небанківських фінансових установ в іноземній валюті, %	25,3	21,6	-3,8
<i>у тому числі кошти на вимогу в національній валюті, %</i>	<i>55,0</i>	<i>40,1</i>	<i>-14,9</i>
<i>у тому числі кошти на вимогу в іноземній валюті, %</i>	<i>45,0</i>	<i>59,9</i>	<i>14,9</i>
Кошти фізичних осіб, тис. грн	35125230	42058958	6933728,0
у тому числі кошти фізичних осіб у національній валюті, %	41,5	45,2	3,7
у тому числі кошти фізичних осіб в іноземній валюті, %	58,5	54,8	-3,7
<i>у тому числі кошти фізичних осіб на вимогу у національній валюті, %</i>	<i>27,8</i>	<i>28,0</i>	<i>0,2</i>
<i>у тому числі кошти фізичних осіб на вимогу в іноземній валюті, %</i>	<i>72,2</i>	<i>72,0</i>	<i>-0,2</i>

Джерело: розраховано автором на основі [35]

Результати аналізу коштів клієнтів АТ «ПУМБ» за видами валют свідчить про скорочення залучених коштів у національній валюті на 12,4 %. Кошти суб'єктів господарювання та небанківських фінансових установ у національній валюті зросли на 3,8 % з 74,7 % до 78,4 %. В тому числі кошти на вимогу суб'єктів господарювання та небанківських фінансових установ скоротились на 14,9 %. Кошти фізичних осіб у національній валюті зросли на 3,7 %, в тому числі на вимогу - на 0,2 %.

2.3. Аналіз ресурсної бази АТ «УКРСИББАНК»

З метою порівняння ресурсної бази банків, нами обрано банк з іноземним капіталом Акціонерне товариство «УКРСИББАНК». Банк розпочав свою діяльність у червні 1990 року - фактично збіг із започаткування фінансової системи України. Місце розташування: м. Київ, вул. Андріївська, 2/12.

Рейтингові позиції банку: «№1 у рейтингу стійкості банків від українського порталу про фінанси та інвестиції «Мінфін» за підсумками II кварталу 2023 року; у ТОП 5 ренкінгу фінансової надійності банків FinScore від Youcontrol; «ЕКСПЕРТ-РЕЙТИНГ» підтвердив довгостроковий рейтинг на рівні uaAAA за національною українською шкалою (Серпень 2023 року); «Найкращий банк світу» та «Найкращий банк світу зі сталого фінансування» від видання *Euromoney*; ТОП 50 найкращих роботодавців воєнного часу Forbes Ukraine; №1 «Стійкий банк» за підсумками щорічної премії FinAwards 2023; №1 в рейтингу надійності «Життєздатності банків 2023. Битва за виживання» від бізнес-видання Mind.ua» [38].

АТ «УКРСИББАНК» з початком війни спрямував значні зусилля на забезпечення безперебійного обслуговування клієнтів та забезпечення безпеки клієнтів та співробітників. Банк запроваджує різні програми підтримки клієнтів, скасовує комісії, продовжує термін дії карток тощо, приєднується до державної програми є Підтримка тощо. За сприяння Групи банк задонатив 28,8 млн грн через фандрейзингову платформу United24 на закупівлю сучасних реанімообілів, надає гуманітарну допомогу та приєднується до створення платформи Глобального договору ООН в Україні Mental Help. Банк підтримує благодійні ініціативи: реабілітація захисників та захисниць, зведення школи за допомогою будівельного 3Д-принтера, підтримка медичних закладів країни тощо.

АТ «УКРСИББАНК» здійснює банківську діяльність на основі ліцензії НБУ №75 від 05.10.2011 року та ліцензій НКЦПФР на здійснення професійної діяльності на фондовому ринку – діяльність з торгівлі цінними паперами: дилерська діяльність, андеррайтинг, депозитарна діяльність, діяльність зі зберігання активів

пенсійних фондів; дозвіл № 61 від 09.08.1994 на право здійснення діяльності як депозитарій інвестиційного фонду чи інвестиційної компанії, виданий Міністерством фінансів України тощо.

За результатами проведеного горизонтального аналізу ресурсної бази АТ «УКРСИББАНК» виявлено її зростання на 55333094 тис. грн (70,70 %) за умов одночасного збільшення зобов'язань на 48209013 тис. грн (70,16 %) та власного капіталу на 7124081 тис. грн (74,63 %) (таблиця 2.11).

Таблиця 2.11

Горизонтальний аналіз ресурсної бази АТ «УКРСИББАНК», тис. грн

Ресурсна база	Станом на 01.01.2022	Станом на 01.07.2022	Станом на 01.01.2023	Станом на 01.07.2023	Відхилення	
					Тис. грн	%
Кошти клієнтів	66124985	75915180	92671303	114305636	48180652	72,86
Фінансові зобов'язання	12040	3	1603	0	-12040	-100
Інші залучені кошти	2288	2020	1784	1546	-743	-32,45
Зобов'язання щодо поточного податку на прибуток	113658	156966	287989	399778	286119	251,74
Резерви за зобов'язаннями	436579	332055	392740	328621	-107959	-24,73
Інші фінансові зобов'язання	1604351	1729810	1542581	1459315	-145036	-9,04
Інші зобов'язання	420514	440042	452977	428533	8019	1,91
Усього зобов'язань	68714415	78576076	95350978	116923428	48209013	70,16
Статутний капітал	5069262	5069262	5 069 262	5 069 262	0	0
Емісійні різниці	811229	811229	811 229	811 229	0	0
Резервні та інші фонди банку	2203991	2203991	3 658 499	3 658 499	1454508	65,99
Резерви переоцінки	6430	6429	6 368	6 368	-63	-0,97
Нерозподілений прибуток	1454508	2178598	3558746	7124144	5669635	389,80
Усього власного капіталу	9545420	10269509	13 104 103	16 669 501	7124081	74,63
Усього власного капіталу та зобов'язань	78259835	88845585	108455080	133592929	55333094	70,70

Джерело: розраховано автором на основі [38]

Активність на міжбанківському ринку – нульова. АТ «УКРСИББАНК» не залучає на міжбанківському ринку кредити та депозити, а також не отримував коштів від НБУ.

Кошти клієнтів показали сталу динаміку зростання, їх приріст протягом аналізованого періоду становив 48180652 тис. грн (72,86 %).

Кошти юридичних осіб зросли на 106,15 % причому найбільший приріст маємо за строковими депозитами та ощадними рахунками. Кошти фізичних осіб зросли на 28,58 %, причому в рівній мірі зросли строкові кошти та кошти на вимогу.

Структура коштів клієнтів на кінець аналізованого періоду наступна: питома вага коштів юридичних осіб становила 61,8 % та 38,22 % - фізичних осіб. Протягом аналізованого періоду частка коштів юридичних осіб зросла на 4,2 %, і відповідно скоротилась частка коштів фізичних осіб (рис. 2.12).

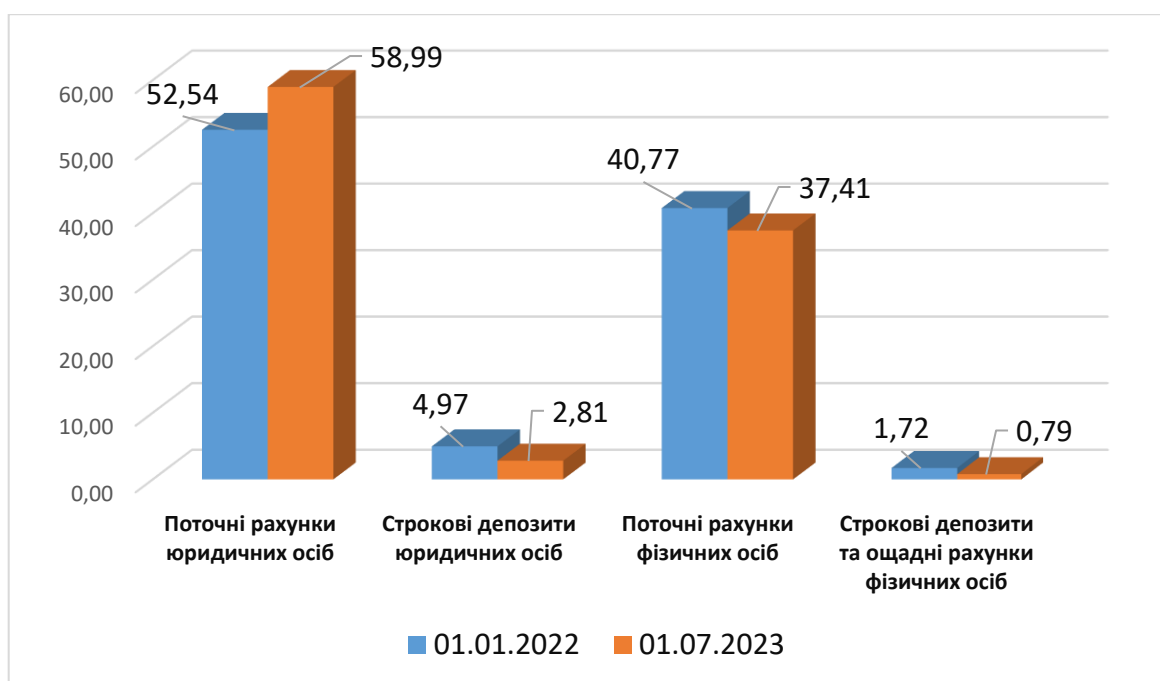


Рис. 2.12. Динаміка структури коштів клієнтів АТ «УКРСИББАНК», %

Питома вага поточних рахунків юридичних осіб зросла на 6,45 %, питома вага поточних рахунків фізичних осіб зменшилась на 3,36 %. Частка строкових депозитів юридичних осіб зменшилась на 2,16 %, а строкових депозитів фізичних осіб на 0,93 %. Безперечно, банк більше зацікавлений в нарощенні строкових коштів, тому така структура коштів клієнтів не є оптимальною та потребує

зосередження уваги на вдосконаленні депозитної політики та нарощенні строкового капіталу.

Фінансові зобов'язання, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток зменшились на 100 % та на кінець аналізованого періоду відсутні. Резерви за зобов'язаннями зменшились на 107959 тис. грн (24,73 %). Інші фінансові зобов'язання банку скоротились на 145036 тис. грн (9,04 %). Інші зобов'язання зросли на 8019 (1,91 %).

Статутний капітал банку не змінювався. Станом на 01.07.2023 року BNP Paribas SA (Франція) належало 60% акцій Групи, а ЄБРР належало 40% акцій Групи.

Емісійний дохід (перевищення отриманих внесків над номінальною вартістю випущених акцій) не змінювався. Усі прості акції на звітну дату мали номінальну вартість 0,01 гривні за акцію, всі привілейовані акції мали номінальну вартість 0,01 гривні за акцію. У 2023 та 2022 роках Група не розподіляла дивідендів серед своїх акціонерів.

Резервні фонди банку зросли на 1454506 тис. грн (66 %), резерви переоцінки скоротились на 63 тис. грн (0,97 %).

Щодо нерозподіленого прибутку, то, по-перше, протягом всього аналізованого періоду банк його мав та поступово нарощував - на 5669635 тис. грн (389,80 %).

Структура ресурсної бази АТ «УКРСИББАНК» показує наступні зміни: зросла частка коштів клієнтів на 1,07 % та нерозподіленого прибутку на 3,47 % та зменшилась частка статутного капіталу на 2,68 %. Всі інші зміни в межах 1 %, тому вважаємо їх несуттєвими.

На зобов'язання в середньому припадає 88 %, а решта 12 % - на власний капітал. 85,2 % - це кошти клієнтів, з них 52,1 % кошти юридичних осіб (в тому числі 44,5 % на вимогу) та 33,1 % кошти фізичних осіб (в тому числі 31,2 % кошти на вимогу). Частка статутного капіталу становить 5,16 %; нерозподіленого прибутку – 3,23 %; резервних та інших фондів банку - 2,85 %, інших фінансових зобов'язань – 1,63 %, а всі інші статті – менше 1 % (таблиця 2.12).

Таблиця 2.12

Вертикальний аналіз ресурсної бази АТ «УКРСИББАНК», %

Ресурсна база	Станом на 01.01.2022	Станом на 01.07.2022	Станом на 01.01.2023	Станом на 01.07.2023	Відхилення
Кошти клієнтів	84,49	85,45	85,45	85,56	1,07
Фінансові зобов'язання за справедливою вартістю через прибуток або збиток	0,02	0,00	0,00	0,00	-0,02
Зобов'язання щодо поточного податку на прибуток	0,15	0,18	0,27	0,30	0,15
Резерви за зобов'язаннями	0,56	0,37	0,36	0,25	-0,31
Інші фінансові зобов'язання	2,05	1,95	1,42	1,09	-0,96
Інші зобов'язання	0,54	0,50	0,42	0,32	-0,22
Усього зобов'язань	87,80	88,44	87,92	87,52	-0,28
Статутний капітал	6,48	5,71	4,67	3,79	-2,68
Емісійні різниці	1,04	0,91	0,75	0,61	-0,43
Резервні та інші фонди банку	2,82	2,48	3,37	2,74	-0,08
Резерви переоцінки	0,01	0,01	0,01	0,00	0,00
Нерозподілений прибуток	1,86	2,45	3,28	5,33	3,47
Усього власного капіталу	12,20	11,56	12,08	12,48	0,28
Усього власного капіталу та зобов'язань	100	100	100	100	

Джерело: розраховано автором на основі [38]

Коефіцієнтний аналіз ресурсної бази банку представлений в таблиці 2.13 та на рис. 2.13.

Коефіцієнти співвідношення власного капіталу та залучених коштів та співвідношення власного капіталу та пасивів не змінювалися. Коефіцієнти, що демонструють негативну динаміку: коефіцієнт захищеності власного капіталу – на 0,07; мультиплікатор капіталу – на 0,18; ступінь використання платних пасивів банку – на 0,39; ефективність використання сукупних зобов'язань – на 0,36. Заслуговує на увагу два останніх коефіцієнта, що свідчать про низький ступінь використання платних пасивів банку. Так, ступінь використання платних пасивів банку на кінець аналізованого періоду становила 64 %, що нижче рекомендованого нормативного значення 90 %. Це обумовлено скороченням доходних активів банку, зокрема кредитного портфелю, за умов нарощення платних пасивів. Аналогічна ситуація з ефективністю використання сукупних зобов'язань: маємо 65 % при

нормативному рекомендованому значенні 75-80 % і знов скорочення доходних активів при нарощенні зобов'язань.

Таблиця 2.13

Коефіцієнтний аналіз ресурсної бази АТ «УКРСИББАНК»

Показник	Станом на 01.01.2022	Станом на 01.07.2022	Станом на 01.01.2023	Станом на 01.07.2023	Відхилення
Коефіцієнт співвідношення власного капіталу та залучених коштів	0,14	0,13	0,14	0,14	0
Коефіцієнт співвідношення власного капіталу та пасивів	0,12	0,12	0,12	0,12	0
Коефіцієнт захищеності власного капіталу	0,22	0,20	0,17	0,14	-0,07
Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	0,15	0,07	0,27	0,21	0,06
Коефіцієнт рентабельності статутного капіталу	0,29	0,14	0,70	0,70	0,42
Мультиплікатор капіталу	8,20	8,65	8,28	8,01	-0,18
Ступінь використання платних пасивів банку	1,04	1,06	1,04	1,03	-0,01
Ефективність використання сукупних зобов'язань	1,00	1,02	1,01	1,00	0

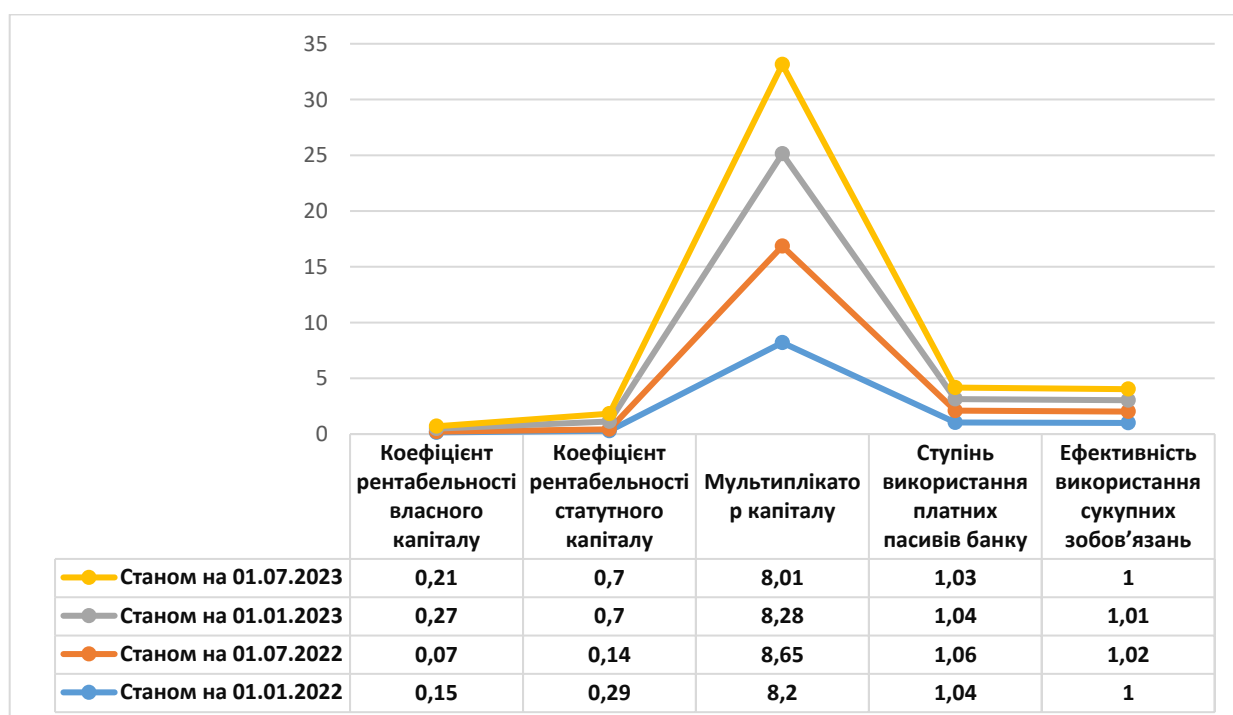


Рис. 2.13. Динаміка коефіцієнтів ресурсної бази АТ «УКРСИББАНК»

Показники рентабельності АТ «УКРСИББАНК» зросли протягом аналізованого періоду, хоча характерні незначні коливання. Банк показував прибутковий результат діяльності, тому рентабельність достатньо висока.

Таблиця 2.14

Аналіз коштів клієнтів за видами валют АТ «УКРСИББАНК»

Показник	Станом на 01.01.2022	Станом на 01.07.2023	Відхилення
Всього коштів клієнтів, тис. грн, в тому числі:	66124985	114305636	48180651
Кошти клієнтів у національній валюті, тис. грн	37320971	50311744	12990773
%	56,4	44	-12,4
Кошти клієнтів в іноземній валюті, тис. грн	28804014	63993892	35189878
%	43,6	56	12,4
Кошти суб'єктів господарювання та небанківських фінансових установ, тис. грн	37749691	77819649	40069958
у тому числі кошти суб'єктів господарювання та небанківських фінансових установ у національній валюті, %	60,2	40,2	-20,0
у тому числі кошти суб'єктів господарювання та небанківських фінансових установ в іноземній валюті, %	39,8	59,8	20,0
<i>у тому числі кошти на вимогу в національній валюті, %</i>	<i>55,3</i>	<i>31,5</i>	<i>-23,8</i>
<i>у тому числі кошти на вимогу в іноземній валюті, %</i>	<i>44,7</i>	<i>68,5</i>	<i>23,8</i>
Кошти фізичних осіб, тис. грн	28375294,0	36485987,0	8110693,0
у тому числі кошти фізичних осіб у національній валюті, %	51,4	52,1	0,7
у тому числі кошти фізичних осіб в іноземній валюті, %	48,6	47,9	-0,7
<i>у тому числі кошти фізичних осіб на вимогу у національній валюті, %</i>	<i>49,2</i>	<i>49,1</i>	<i>-0,1</i>
<i>у тому числі кошти фізичних осіб на вимогу в іноземній валюті, %</i>	<i>50,8</i>	<i>50,9</i>	<i>0,1</i>

Джерело: розраховано автором на основі [35]

Результати аналізу коштів клієнтів за видами валют свідчить про скорочення залучених коштів у національній валюті на 12,4 %. Кошти суб'єктів господарювання та небанківських фінансових установ у національній валюті скоротились на 20,0 % з 60,2 % до 40,2 %. Аналогічні зміни відбулися й за коштами на вимогу суб'єктів господарювання та небанківських фінансових установ – зменшення становила 23,8 %. Структура кошти фізичних осіб за валютами майже не змінилася.

2.4. Аналіз ресурсної бази АТ «ПРИВАТБАНК»

Акціонерне товариство комерційний банк «ПРИВАТБАНК» спочатку був зареєстрований як комерційний банк у формі товариства з обмеженою відповідальністю та потім реорганізований у закрите акціонерне товариство у 2000 році. У 2009 році банк змінив свою організаційно-правову форму на публічне акціонерне товариство. У червні 2018 року банк змінив організаційно-правову форму з публічного акціонерного товариства на акціонерне товариство.

Єдиним акціонером АТ «ПРИВАТБАНК», якому належать 100% акцій є держава в особі Кабінету Міністрів України. Це найбільший банк України, що залишається стабільним та надійним партнером для фінансових справ понад 19 мільйонів клієнтів – фізичних і юридичних осіб.

Основною діяльністю Банку є проведення комерційних банківських операцій та обслуговування фізичних осіб в Україні. Банк здійснює свою діяльність відповідно до ліцензії Національного банку України з березня 1992 року. Банк здійснює діяльність на фондовому ринку: з торгівлі цінними паперами та депозитарну діяльність відповідно до ліцензій Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку з 2012 та 2013 років. Банк є учасником Фонду гарантування вкладів фізичних осіб. Банк має 8 філій і 1 199 функціонуючих відділень в Україні та філію на Кіпрі.

Основні рейтинги і нагороди банку: «Standard Rating - довгостроковий рейтинг за національною шкалою uaAA; Fitch Ratings: довгостроковий рейтинг за національною шкалою - AA (ukr)/Stable; рейтинг стійкості - ccc-; Moody's: базова оцінка кредитоспроможності (BCA) – ca; довгострокові депозити (іноземна валюта) - Caa3, довгострокові депозити (національна валюта) - Caa3» [39].

За результатами проведеного горизонтального аналізу ресурсної бази АТ «ПРИВАТБАНК» виявлено її зростання на 165776340 тис. грн (40,7 %) за умов одночасного збільшення зобов'язань на 162871635 тис. грн (47,8 %) та власного капіталу на 2904705 тис. грн (4,4 %) (таблиця 2.15).

Таблиця 2.15

Горизонтальний аналіз ресурсної бази АТ «ПРИВАВТБАНК», тис. грн

Ресурсна база	Станом на 01.01.2022	Станом на 01.07.2022	Станом на 01.01.2023	Станом на 01.07.2023	Відхилення	
					Тис. грн	%
Кошти банків	2532	5981	329	85887	83355	3292
Кошти клієнтів	321705424	382625516	464871501	481702465	159997041	49,73
Фінансові зобов'язання	0	0	0	1289	1289	
Боргові цінні папери, емітовані банком	2427	2476	2528	2578	151	6,22
Інші залучені кошти	328330	352123	567788	840613	512282	156,0
Зобов'язання щодо поточного податку на прибуток	0	718000	2972075	0	0	
Відстрочені податкові зобов'язання	159146	0	0	0	-159146	-100
Резерви за зобов'язаннями	3650326	4902030	5803423	5573182	1922855	52,7
Інші фінансові зобов'язання	10617547	10899603	13222380	10622094	4546	0,04
Інші зобов'язання	3949108	3007568	4140466	4380952	431844	10,9
Субординований борг	227304	243775	304719	304719	77415	34,1
Усього зобов'язань	340642144	402757072	491885208	503513779	162871635	47,8
Статутний капітал	206059744	206059744	206059744	206059744	0	0
Емісійні різниці	22690	22690	22690	22690	0	0
Резервні та інші фонди банку	9696019	9696019	11448539	12958438	3262419	33,7
Резерви переоцінки	8082924	6638314	-2993739	3133715	-4949209	-61,2
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	-157246851	-150953695	-156748415	-152655357	4591495	2,9
Усього власного капіталу	66614525	71463071	57788819	69519230	2904705	4,4
Усього власного капіталу та зобов'язань	407256669	474220143	549674027	573033009	165776340	40,7

Джерело: розраховано автором на основі [39]

АТ «ПРИВАТБАНК» не отримував коштів від НБУ, активність на міжбанківському ринку зростає – банк залучає на міжбанківському ринку кредити та депозити.

Кошти клієнтів зросли на 159997041 тис. грн (49,7 %) за рахунок як коштів суб'єктів господарювання та небанківських фінансових установ на 37327302 тис. грн (39,3 %), так і коштів фізичних осіб – на 122222661 тис. грн (53,99 %). Значний приріст маємо за коштами на вимогу: кошти суб'єктів господарювання та небанківських фінансових установ – на 43,3 %, кошти фізичних осіб – 89,04 %.

Структура коштів клієнтів на кінець аналізованого періоду наступна: питома вага коштів юридичних осіб становила 27,5 % та 72,5 % - фізичних осіб. Протягом аналізованого періоду частка коштів юридичних осіб скоротилась на 2,5 %, і відповідно зросла частка коштів фізичних осіб (рис. 2.14).

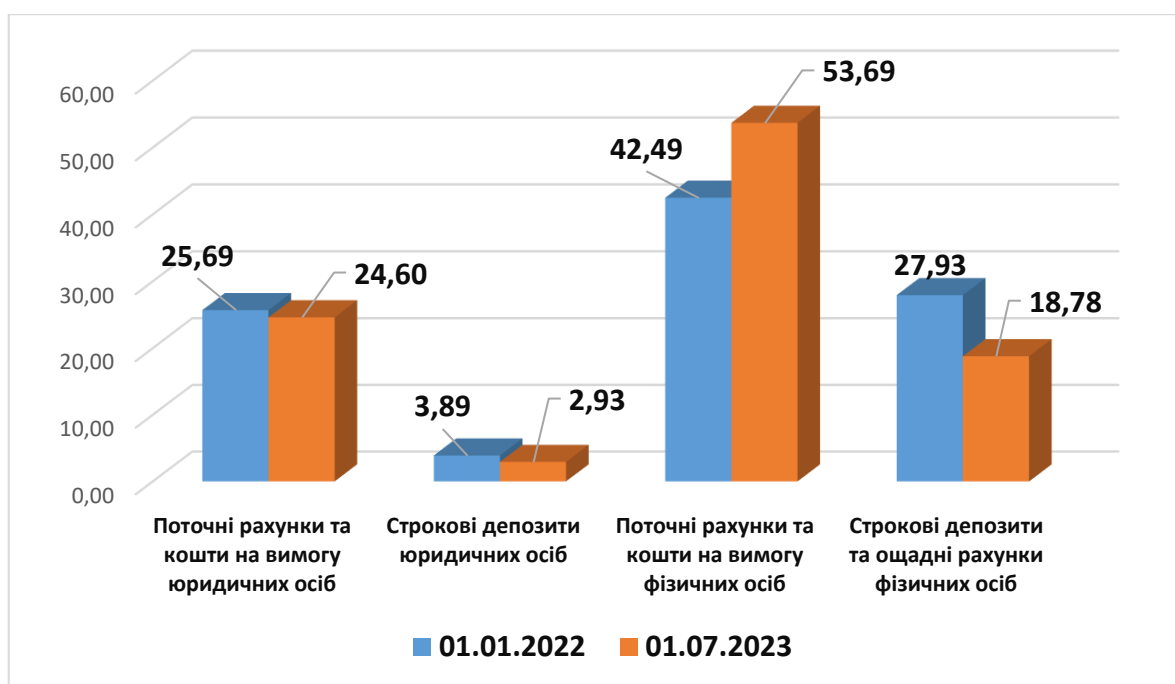


Рис. 2.14. Динаміка структури коштів клієнтів АТ «ПРИВАТБАНК», %
Джерело: побудовано автором на основі [39]

Питома вага поточних рахунків юридичних осіб зменшилась на 1,09 %, питома вага поточних рахунків фізичних осіб навпаки зросла на 11,19 %. Питома вага строкових депозитів юридичних осіб зменшилась на 0,96 %, а строкових депозитів фізичних осіб на 9,14 %. Віддання переваги з боку клієнтів на користь

поточних коштів свідчить про необхідність забезпечення стабільності ресурсної бази та вдосконаленні депозитної політики банку.

Фінансові зобов'язання, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток виникли лише на кінець аналізованого періоду. Зростання демонструють також наступні статті зобов'язань: боргові цінні папери, емітовані банком – на 6,22 %; інші залучені кошти – на 156,03 %; резерви за зобов'язаннями – на 52,68 %; інші фінансові зобов'язання – на 0,04 %; інші зобов'язання – на 10,94 % та субординований борг – на 34,06 %.

Кредити, отримані від фінансових організацій включали кредити надані Банку державною фінансовою компанією відповідно до державної програми «Оселя» у гривні під ставку 3% річних строком погашення до жовтня 2043 року. Інші фінансові зобов'язання склалися з таких компонентів зобов'язання орендаря з лізингу, кредиторська заборгованість та кошти у розрахунках.

Інші нефінансові зобов'язання склалися з таких компонентів: кошти до сплати до Фонду гарантування вкладів фізичних осіб, зобов'язання з виплати преміальних, нараховані витрати щодо оплати відпусток, податки до сплати, крім податку на прибуток, нарахована заробітна плата та інше.

Статутний капітал банку не змінювався. Номінальна зареєстрована вартість випущеного статутного капіталу складала 206 060 млн. грн. Загальна кількість ухвалених до випуску простих акцій складала 735,93 млн. грн номінальною вартістю 280 гривень за акцію, що повністю оплачені та зареєстровані.

Резервні та інші фонди банку зросли на 3262419 тис. грн (33,7 %).

Непокритий збиток мав банк протягом всього аналізованого періоду, його скорочення на 4591495 тис. грн (2,9 %) є позитивною тенденцією.

Зміни в структурі ресурсної бази АТ «ПРИВАТБАНК» наступні: питома вага зобов'язань зросла на 4,23 % і скоротилась питома вага власного капіталу; питома вага коштів клієнтів зросла на 5,07 %, непокритого збитку на 11,97 %, а частка статутного капіталу зменшилась на 14,65 %.

На зобов'язання в середньому припадає 86 %, а решта 14 % - на власний капітал. 82 % - це кошти клієнтів, з них 23 % кошти юридичних осіб (в тому числі

20,34 % на вимогу) та 59 % кошти фізичних осіб (в тому числі 41,3 % кошти на вимогу). Частка статутного капіталу становить 41,87 %; нерозподіленого прибутку – (-31,4 %); резервних та інших фондів банку - 2,19 %, інших фінансових зобов'язань – 2,3 %, а всі інші статті – менше 1 % (таблиця 2.16).

Таблиця 2.16

Вертикальний аналіз ресурсної бази АТ «ПРИВАТБАНК», %

Ресурсна база	Станом на 01.01.2022	Станом на 01.07.2022	Станом на 01.01.2023	Станом на 01.07.2023	Відхилення
Кошти банків	0,00	0,00	0,00	0,01	0,01
Кошти клієнтів	78,99	80,69	84,57	84,06	5,07
Фінансові зобов'язання	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Боргові цінні папери, емітовані банком	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Інші залучені кошти	0,08	0,07	0,10	0,15	0,07
Зобов'язання щодо поточного податку на прибуток	0,00	0,15	0,54	0,00	0,00
Відстрочені податкові зобов'язання	0,04	0,00	0,00	0,00	-0,04
Резерви за зобов'язаннями	0,90	1,03	1,06	0,97	0,08
Інші фінансові зобов'язання	2,61	2,30	2,41	1,85	-0,75
Інші зобов'язання	0,97	0,63	0,75	0,76	-0,21
Субординований борг	0,06	0,05	0,06	0,05	0,00
Усього зобов'язань	83,64	84,93	89,49	87,87	4,23
Статутний капітал	50,60	43,45	37,49	35,96	-14,64
Емісійні різниці	0,01	0,00	0,00	0,00	0,00
Резервні та інші фонди банку	2,38	2,04	2,08	2,26	-0,12
Резерви переоцінки	1,98	1,40	-0,54	0,55	-1,44
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	-38,61	-31,83	-28,52	-26,64	11,97
Усього власного капіталу	16,36	15,07	10,51	12,13	-4,23
Усього власного капіталу та зобов'язань	100	100	100	100	

Джерело: розраховано автором на основі [39]

Коефіцієнтний аналіз ресурсної бази АТ «ПРИВАТБАНК» поданий в таблиці 2.17 та на рис. 2.15.

Мультиплікатор капіталу зріс на 2,12, що є свідченням нарощенням можливості формувати ресурсну базу банків за рахунок боргових зобов'язань. Всі інші коефіцієнти демонструють скорочення. Викликає занепокоєння зменшення

коефіцієнту рентабельності власного капіталу та коефіцієнту рентабельності статутного капіталу. Більш того, ступень використання платних пасивів банку менше нормативного рівня: 76 % проти 90 %.

Таблиця 2.17

Коефіцієнтний аналіз ресурсної бази АТ «ПРИВАТБАНК»

Показник	Станом на 01.01.2022	Станом на 01.07.2022	Станом на 01.01.2023	Станом на 01.07.2023	Відхилення
Коефіцієнт співвідношення власного капіталу та залучених коштів	0,20	0,18	0,12	0,14	-0,06
Коефіцієнт співвідношення власного капіталу та пасивів	0,16	0,15	0,11	0,12	-0,04
Коефіцієнт захищеності власного капіталу	0,11	0,10	0,11	0,09	-0,02
Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	0,53	0,09	0,52	0,43	-0,10
Коефіцієнт рентабельності статутного капіталу	0,17	0,03	0,15	0,14	-0,03
Мультиплікатор капіталу	6,11	6,64	9,51	8,24	2,13
Ступінь використання платних пасивів банку	0,79	0,76	0,81	0,76	-0,03
Ефективність використання сукупних зобов'язань	0,74	0,73	0,77	0,73	-0,02

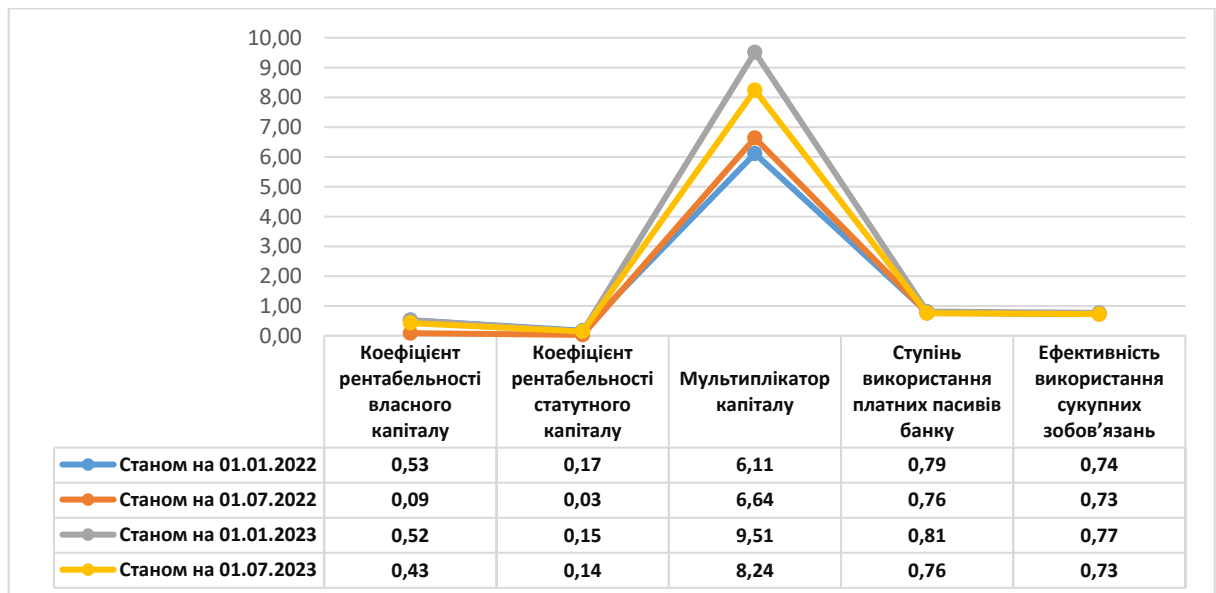


Рис. 2.15. Динаміка коефіцієнтів ресурсної бази АТ «ПРИВАТБАНК»

Джерело: побудовано автором

Аналіз коштів клієнтів за видами валют показав, що абсолютне зростання коштів в національній валюті супроводжувалося скороченням їх частки на 2,31 %.

Зростання коштів суб'єктів господарювання та небанківських фінансових установ демонструє аналогічну тенденцію – абсолютне зростання в національній та іноземній валюті призвело до зменшення частки у національній валюті на 10,41 % і відповідного зростання в іноземній валюті. Така сама ситуація й по коштам на вимогу суб'єктів господарювання та небанківських фінансових установ. Щодо коштів фізичних осіб, то зміни в структурі є незначними і на користь національній валюті (таблиця 2.18).

Таблиця 2.18

Аналіз коштів клієнтів за видами валют АТ «ПРИВАТБАНК»

Показник	Станом на 01.01.2022	Станом на 01.07.2023	Відхилення
Всього коштів клієнтів, тис. грн, в тому числі:	321705424	481702465	159997041
Кошти клієнтів у нац. валюті, тис. грн	235618216	341668082	106049866
%	73,24	70,93	-2,31
Кошти клієнтів в іноз. валюті, тис. грн	86087208	140034383	53947176
%	26,76	29,07	2,31
Кошти суб'єктів господарювання та небанківських фінансових установ, тис. грн	95089824	132417126	37327302
у тому числі кошти суб'єктів господарювання та небанківських фінансових установ у нац. валюті, %	72,67	62,26	-10,41
у тому числі кошти суб'єктів господарювання та небанківських фінансових установ в іноз. валюті, %	27,33	37,74	10,41
<i>у тому числі кошти на вимогу в нац. валюті, %</i>	<i>78,67</i>	<i>67,20</i>	<i>-11,47</i>
<i>у тому числі кошти на вимогу в іноз. валюті, %</i>	<i>21,33</i>	<i>32,80</i>	<i>11,47</i>
Кошти фізичних осіб, тис. грн	226373290	348595951	122222661
у тому числі кошти фізичних осіб у нац. валюті, %	73,56	74,35	0,80
у тому числі кошти фізичних осіб в іноз. валюті, %	26,44	25,65	-0,80
<i>у тому числі кошти фізичних осіб на вимогу у нац. валюті, %</i>	<i>75,94</i>	<i>76,66</i>	<i>0,72</i>
<i>у тому числі кошти фізичних осіб на вимогу в іноз. валюті, %</i>	<i>24,06</i>	<i>23,34</i>	<i>-0,72</i>

Джерело: розраховано автором на основі [35]

Таким чином, аналіз ресурсної бази АТ «ПУМБ», АТ «УКРСИББАНК» та АТ «ПРИВАТБАНК» свідчить, що банки демонструють нарощення ресурсної бази: зобов'язань та власного капіталу. Ресурси банків формуються за рахунок приросту

коштів клієнтів банків: як юридичних, так і фізичних осіб. Протягом аналізованого періоду клієнти банків віддали перевагу депозитам в іноземній валюті, що й обумовило скорочення частки коштів в національній валюті. Депозитна політика АТ «ПУМБ» та АТ «УКРСИББАНК» орієнтована на юридичних осіб – частка коштів становила 59,8 % та 61,8 %. АТ «ПРИВАТБАНК» віддає перевагу обслуговуванню фізичних осіб з часткою 72,5 %. Коефіцієнтний аналіз ресурсної бази банків демонструє негативну динаміку та стале скорочення більшості коефіцієнтів.

РОЗДІЛ 3

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РЕСУРСНОЇ БАЗИ БАНКІВ УКРАЇНИ

3.1. Проблеми формування ресурсної бази банків

З лютого 2022 року банківська система України знаходиться під негативним впливом факторів, що пов'язані з повномасштабною агресією росії. З перших днів банківська система доклала значні зусилля для збереження стійкості та можливості виконувати покладені на неї функції. Національний банк України запроваджував низку регуляторних заходів для забезпечення безперебійної роботи банківських установ та обслуговування клієнтів.

Управління ресурсною базою банків потребувало гнучкості та дієвих кроків на шляху пошуку ресурсів. Це насамперед нарощування обсягів власного капіталу та активізація депозитної політики банків з урахуванням змін, що охопили всі сфери життя в країні.

Банківська система адекватно відреагувала на виклики військового часу та забезпечила управління ресурсною базою банків на достатньо високому рівні (таблиця 3.1, рис.3.1).

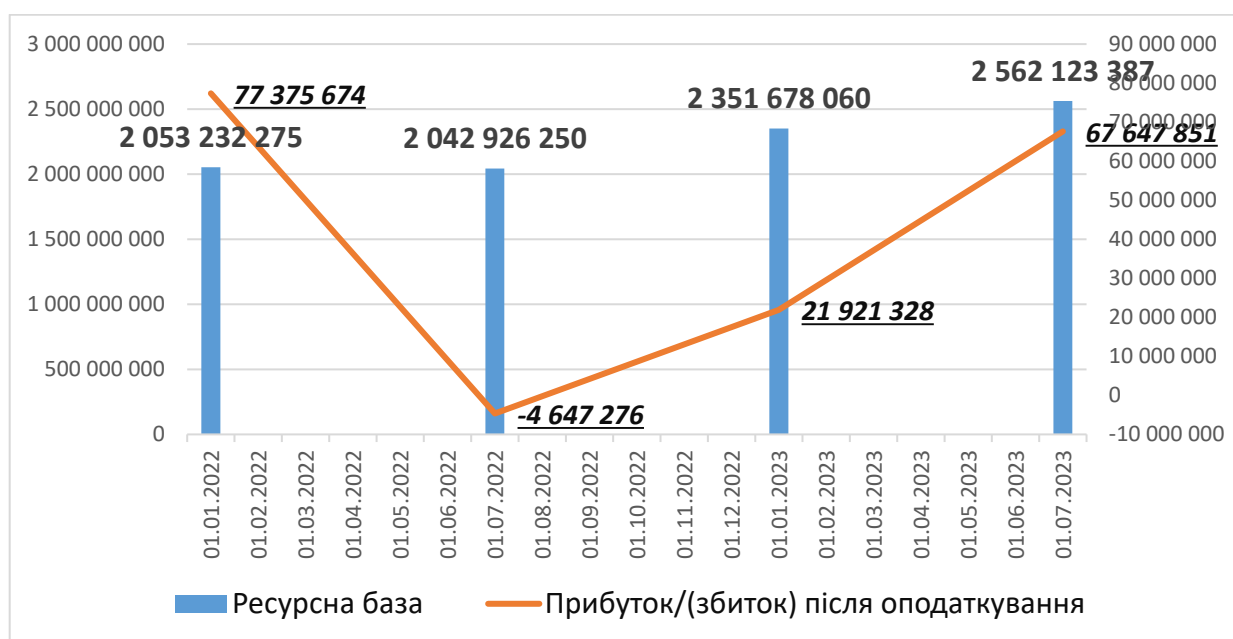


Рис. 3.1. Динаміка ресурсної бази та прибутку (збитку) після оподаткування банківської системи України

Таблиця 3.1

Аналіз ресурсної бази банківської системи України, тис. грн

	Станом на				Відх-ня, %
	01.01.2022	01.07.2022	01.01.2023	01.07.2023	
Кошти отримані від НБУ	95601502	86561493	38145863	5529091	-94,2
Кошти банків	36095771	16554970	21218604	17835901	-50,6
Кошти клієнтів	1539595617	1597157227	1931258861	2152443632	39,8
Фінансові зобов'язання, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	205888	313323	1041457	303580	47,4
Боргові цінні папери, емітовані банком	633019	604156	21071	50209	-92,1
Інші залучені кошти	53587756	44918931	49983004	45482606	-15,1
Зобов'язання щодо поточного податку на прибуток	2134240	1307388	4644164	2150545	0,8
Відстрочені податкові зобов'язання	812458	612757	603928	736674	-9,3
Резерви за зобов'язаннями	7492209	8623915	10711843	9593214	28,0
Інші фінансові зобов'язання	36192059	33955406	52023189	34063935	-5,9
Інші зобов'язання	16971094	13387946	15799166	16352184	-3,6
Субординований борг	8396600	8182278	10387040	9895232	17,8
Усього зобов'язань	1797718211	1812179789	2135838192	2294436804	27,6
Статутний капітал	481423858	405773376	406185175	405004181	-15,9
Емісійні різниці	14820653	14544657	14544657	14540746	-1,9
Незарєєстрований статутний капітал	111225	668395	835369	354086	218,4
Інший додатковий капітал	441668	-15323	-2911	13297	-97,0
Резервні та інші фонди банку	33348590	34514148	42602362	45708195	37,1
Резерви переоцінки	15038038	12198908	127298	10243633	-31,9
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	-289669968	-236937700	-248452083	-208177555	-28,1
Усього власного капіталу	255514064	230746461	215839868	267686583	4,8
Ресурсна база	2053232275	2042926250	2351678060	2562123387	24,8

Джерело: розраховано автором на основі даних [35]

Ресурсна база банків зросла на 24,8 %, що було забезпечено зростанням зобов'язань на 27,6 % та власного капіталу на 4,8 %.

Структура ресурсної бази суттєво не змінювала: на початку аналізованого періоду співвідношення частки заповзань та власного капіталу становило 88 % до 12 %, на кінець – 90 % до 10 %. Така структура ресурсної бази є цілком прийнятною. Кошти клієнтів – це 79,8 % в ресурсах банку, 19,1 % - частка статутного капіталу, - 11,1 – частка непокритого збитку. Такий структурний розподіл потребує більш

детального аналізу коштів клієнтів. Зростання коштів клієнтів на 39,9 % супроводжувалось приростом коштів суб'єктів господарювання та небанківських фінансових установ на 42,0 % та у тому числі кошти фізичних осіб на 33,3 %.

Таблиця 3.2

Аналіз структури коштів клієнтів банків, %

	Станом на				Відх-ня, %
	01.01.2022	01.07.2022	01.01.2023	01.07.2023	
кошти суб'єктів господарювання та небанківських фінансових установ	52,0	47,8	48,8	52,8	0,8
у тому числі кошти на вимогу	80,6	83,8	82,9	69,5	-11,1
кошти фізичних осіб	48,0	52,2	51,2	47,2	-0,8
у тому числі кошти на вимогу	56,8	66,2	65,0	62,2	5,4

Частка коштів суб'єктів господарювання та небанківських фінансових установ в ресурсній базі банків зросла на 0,8 %, в тому числі скоротилась частка коштів на вимогу, частка коштів фізичних осіб скоротилась на 0,8 %, а частка коштів на вимогу зросла на 5,4 %. Частка коштів на вимогу є занадто значною, так у середньому протягом аналізованого періоду по коштам юридичних осіб вона становила 79,2 %, а по коштам фізичних осіб – 62,6 %. Таки ресурси для банку є не вигідним, бо можуть бути забрані в будь-який час. Банківські установи віддають перевагу строковим коштам як найбільш надійному та сталому джерелу ресурсів.

Розподіл коштів клієнтів за видами валют має велике значення, бо формує основну ресурсну базу для кредитування економіки, що є надзвичайно важливим питанням сьогодення.

В цілому по банківській системі частка коштів клієнтів в національній валюті скоротилася на 1,7 %, частка коштів юридичних осіб в національній валюті скоротилася на 4,2 %, а коштів на вимогу на 11,4 %. Такі зміни можна вважати негативними. Частка коштів фізичних осіб в національній валюті зросла на 2,6 % та на 4,6 % на вимогу. Однак, більшої уваги заслуговує той факт, що питома вага коштів клієнтів в національній валюті у середньому протягом аналізованого періоду становила лише 34,1 %, а 65,9 % припадає на частку іноземної валюти (таблиця 3.3, рис. 3.2, рис. 3.3)

Таблиця 3.3

Аналіз структури коштів клієнтів банків за видами валют, %

	Станом на				Відх-ня, %
	01.01.2022	01.07.2022	01.01.2023	01.07.2023	
Кошти клієнтів в національній валюті, %	36,8	31,9	32,4	35,2	-1,7
Кошти клієнтів в іноземній валюті, %	63,2	68,1	67,6	64,8	1,7
Кошти суб'єктів господарювання та небанківських фінансових установ в національній валюті	70,8	66,7	66,4	66,6	-4,2
Кошти суб'єктів господарювання та небанківських фінансових установ в іноземній валюті	29,2	33,3	33,6	33,4	4,2
Кошти фізичних осіб в національній валюті	62,9	67,9	63,5	65,4	2,6
Кошти фізичних осіб в іноземній валюті	37,1	32,1	36,5	34,6	-2,6
Кошти юридичних осіб на вимогу в національній валюті	56,6	54,7	54,3	45,2	-11,4
Кошти юридичних осіб на вимогу в іноземній валюті	43,4	45,3	45,7	54,8	11,4
Кошти фізичних осіб на вимогу в національній валюті	63,5	69,5	68,1	68,2	4,6
Кошти фізичних осіб на вимогу в іноземній валюті	36,5	30,5	31,9	31,8	-4,6

Джерело: розраховано автором на основі даних [35]

Щодо коштів юридичних осіб, та на національну валюту припадає 67,6 %, а на іноземну – 32,4 %, тобто кошти юридичних осіб переважно представлені в національній валюті.

Щодо коштів фізичних осіб, та на національну валюту припадає 64,9 %, а на іноземну – 35,1 %, маємо аналогічний висновок, але зазначимо, що частка коштів в іноземній валюті є значною.

Кошти на вимогу по видам валют розподілені наступним чином: частка коштів юридичних осіб в національній валюті 52,7%, в іноземній валюті – 47,3 %; аналогічні показники по коштам фізичних осіб – 67,3 % та 32,7 %.

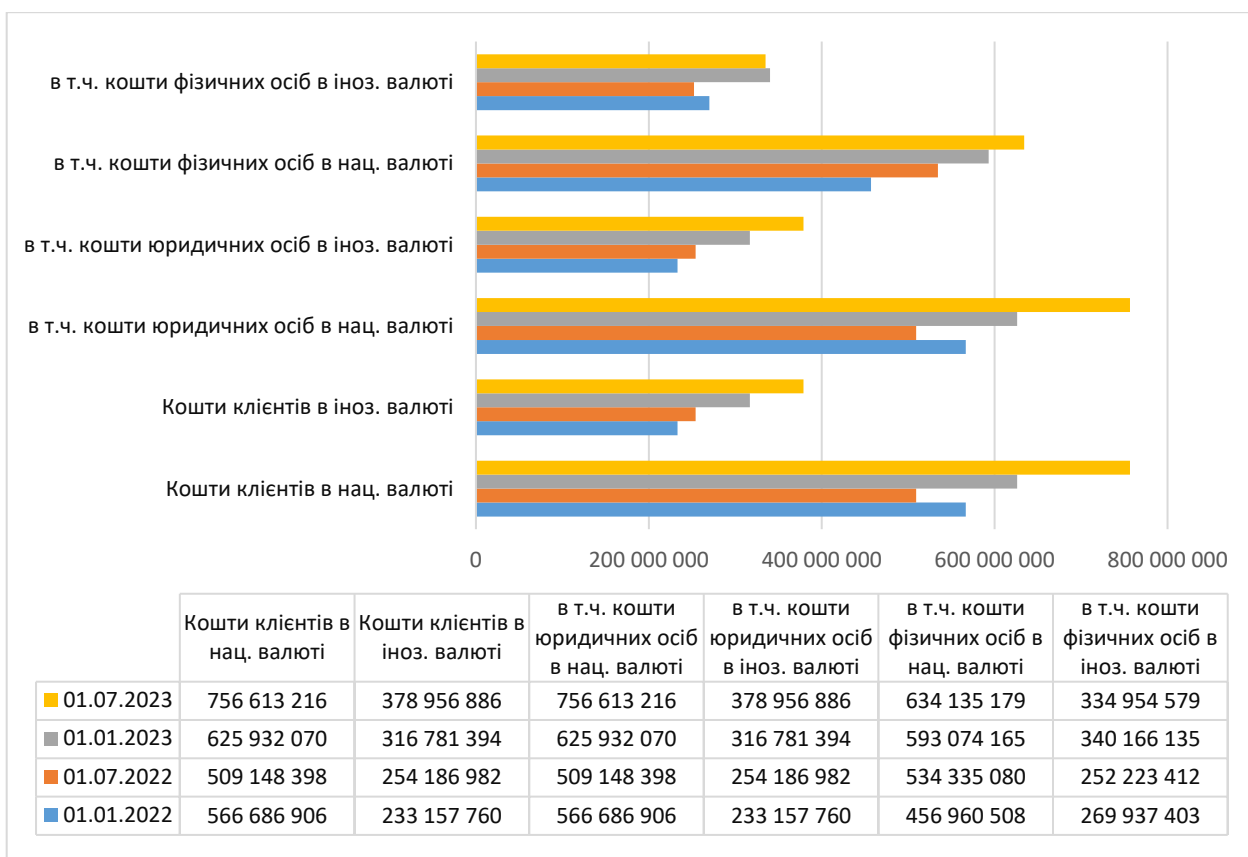


Рис. 3.2. Динаміка коштів клієнтів за видами валют

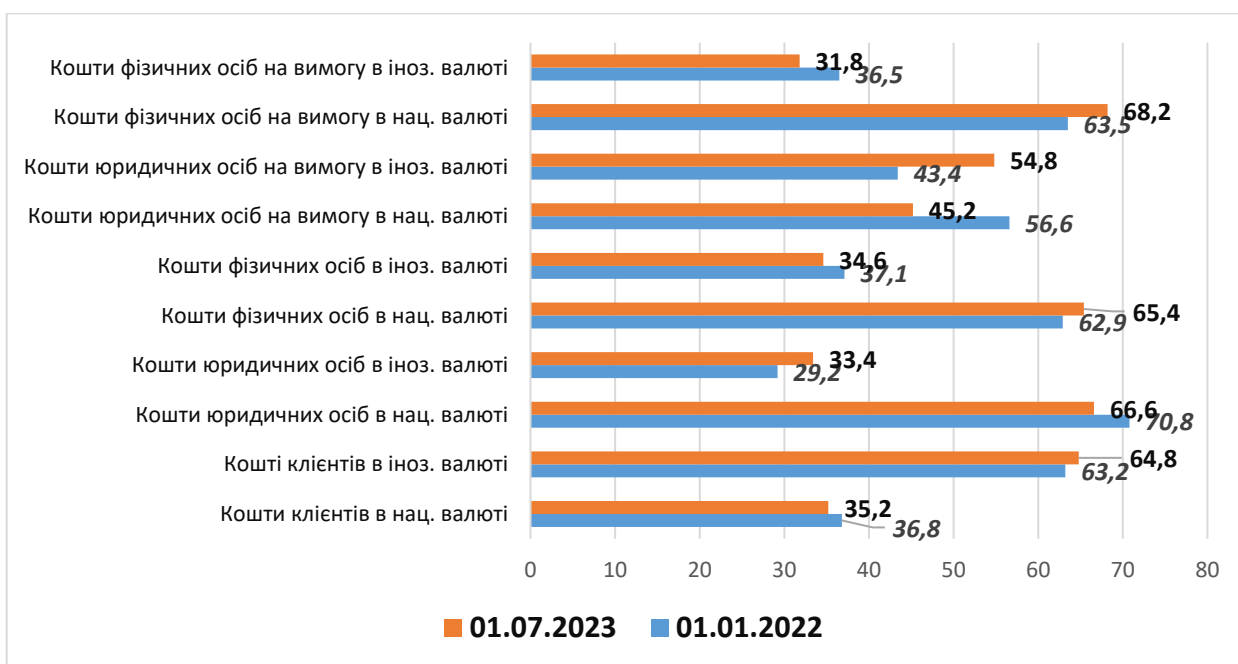


Рис. 3.3. Структура коштів клієнтів за видами валют

Банківським установам доцільно зосередити увагу на зміну депозитної політики банків в бік переорієнтації на кошти в національній валюті. Підвищення привабливості гривні сьогодні є орієнтиром депозитної політики банків. Банківські

установи повинні орієнтуватися на надання клієнтам високоякісних послуг за умов бездоганного сервісу та постійного вдосконалення бізнес-процесів, впровадженні найновіших технологічних рішень та підвищення якості депозитних програм.

Упродовж досліджуваного періоду банки знизили здатність залучати депозити для підтримки кредитних операцій та можливість надавати в кредит ці депозити. Обережність кредитної політики обумовлена великими кредитними ризиками в умовах військового стану. На початку аналізованого періоду коефіцієнт співвідношення кредитів до депозитів показує мінімальну межу – 50 %, поступово зменшується і на кінець періоду становить 0,3 (рис. 3.4).

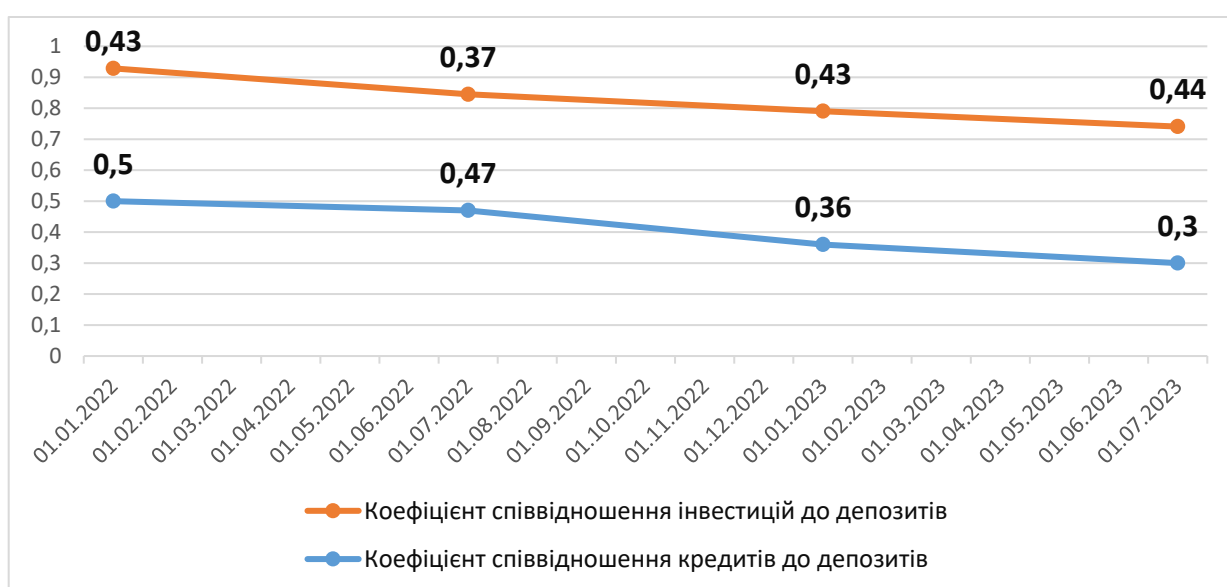


Рис. 3.4. Динаміка коефіцієнтів співвідношення інвестицій та кредитів до депозитів

Коефіцієнт співвідношення інвестицій до депозитів зменшився станом на 01.07.2023 і далі зростає. Це є свідченням намірів банків мінімізувати кредитні ризики та віддати перевагу нарощенню інвестиційних портфельів з акцентом на цінні папери, що рефінансуються НБУ. Так, станом на 01.07.2023 року їх частка в цінних паперах, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід та за амортизованою собівартістю становить 94 %.

Виникає дилема:

- з одного боку - зростаючі депозитні ресурси неповно використовуються як джерело кредитних ресурсів, що негативно впливає на фінансові результати

банківської системи та зумовлюють певний дефіцит позикових коштів, що гальмує підтримку та розвиток економіки;

- з іншого боку – великі кредитні ризики в умовах військового стану сприяють нарощенню неробочих кредитів та втратам банківських установ.

За результатами проведено аналізу ресурсної бази банків за групами банків (розділ 2.1) виявлено ряд позитивних (« + ») та негативних (« - ») тенденцій, що дозволило окреслити проблеми у формуванні ресурсної бази банків (таблиця 3.4).

Таблиця 3.4

Позитивні та негативні тенденції формування ресурсної бази банків (за групами) (01.01.2022-01.07.2023)

« + »	« - »
Банки з державною часткою	
<ul style="list-style-type: none"> - ресурсна база зросла на 33,9 % за рахунок зростання зобов'язань та власного капіталу; - зростання коштів клієнтів на 49,7 % за рахунок зростання коштів юридичних та фізичних осіб; - поступове скорочення непокритого збитку. 	<ul style="list-style-type: none"> - збільшення коштів на вимогу: кошти юридичних осіб на 39,1 %, кошти фізичних осіб на 79,7 %; - наявність непокритого збитку; - зростання резервних та інших фондів банку на 34,5 %.
Банки з іноземним капіталом	
<ul style="list-style-type: none"> - ресурсна база зросла на 20,0 % за рахунок зростання зобов'язань та незначного скорочення власного капіталу; - зростання коштів клієнтів на 33,9 % за рахунок зростання коштів юридичних та фізичних осіб; - скорочення резервних та інших фондів банку на 27,71 %; - скорочення непокритого збитку на 99,1 %; - зменшення коштів на вимогу фізичних осіб на 1,7 %. 	<ul style="list-style-type: none"> - скорочення операцій на міжбанківському ринку: коштів отриманих від НБУ на 95,36 %, коштів банків на 80,79 %; - збільшення коштів на вимогу юридичних осіб на 22,4 %; - наявність непокритого збитку.
Банки з приватним капіталом	
<ul style="list-style-type: none"> - ресурсна база зросла на 12,2 % за рахунок зростання зобов'язань та власного капіталу; - зростання коштів клієнтів на 26,6 % за рахунок зростання коштів юридичних та фізичних осіб; - наявність нерозподіленого прибутку та його збільшення на 66,7 %; - зменшення коштів на вимогу юридичних осіб на 5,07 %. 	<ul style="list-style-type: none"> - скорочення операцій на міжбанківському ринку: коштів отриманих від НБУ на 92,0 %, коштів банків на 5,2 %; - збільшення коштів на вимогу фізичних осіб на 3,05 %; - зростання резервних та інших фондів банку на 76,21 %.

Зростання обсягів власного капіталу банків є свідченням докапіталізації банків, проте власний капітал більшості банків мав неоптимальну структуру з основною часткою статутного капіталу та непокритими збитками минулих років.

Станом на 01.07.2022 року банки усіх груп продемонстрували збитковий результат діяльності. Станом на 01.07.2023 року - прибутковий результат діяльності по всім групам банків, а найбільший прибуток показала група банків з приватним капіталом.

Проведений аналіз свідчить про зниження активності на міжбанківському кредитному ринку та від кредитів рефінансування НБУ при формуванні ресурсної бази банків. Враховуючі, що міжбанківські кредити та депозити є доволі дорогим джерелом формування ресурсної бази банків порівняно з іншими джерелами, то дана тенденція зменшує витратність ресурсної бази. Поряд з тим, нестабільність економічної ситуації зумовлена війною, величезні ризики кредитування, невизначеність та складність прогнозування, є також фактором зниження активності на міжбанківському ринку.

Привертає увагу оцінка ефективності використання ресурсної бази банків. Так, аналіз показника ефективності використання сукупних зобов'язань вказує на позитивні зміни – протягом аналізованого періоду відповідний коефіцієнт зріс на 0,17 (16 %), що свідчить про використання зобов'язань банками у повній мірі. За умов нормативного значення коефіцієнта ефективності використання сукупних зобов'язань не менше 75-80 % за результатами розрахунків маємо значно вищі показники. Аналіз показника ефективності використання платних пасивів демонструє аналогічну тенденцію. Нормативне значення коефіцієнта – не менше 90 %, а маємо значне перевищення.

Одночасно коефіцієнт співвідношення зобов'язань до кредитів, за нормативного значення менше 1, значно вищий. Більш того коефіцієнт зріс на 1,3 (56,5 %), це вказує на зростання зобов'язань як складової ресурсної бази банків і скорочення кредитного портфеля, що підтверджує попередні результати проведеного аналізу (рис. 3.5).

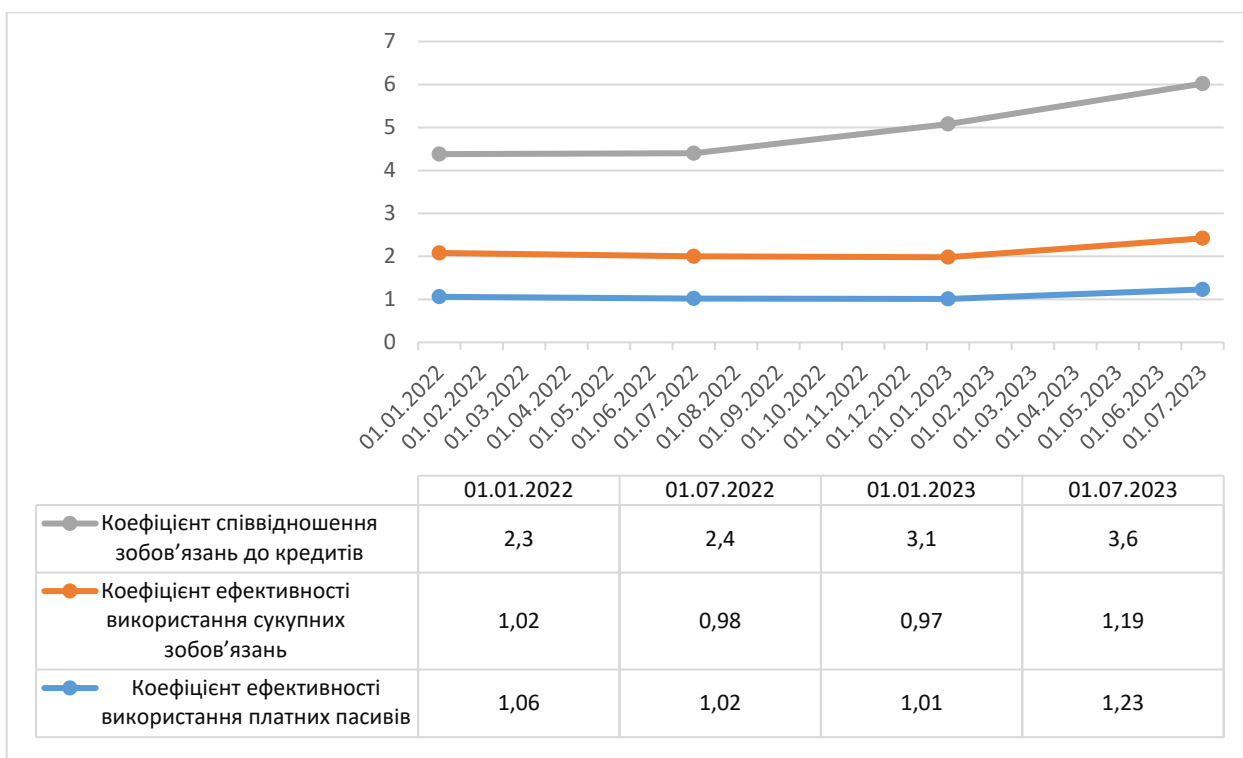


Рис. 3.5. Динаміка коефіцієнтів ефективності використання ресурсної бази банків

Отже, банківські установи в цілому ефективно використовують ресурсну базу для виконання дохідних активних операцій, але ставляться до кредитування вкрай обережно та застосовують низькоактивну кредитну політику.

Нарощення коштів клієнтів засвідчує високу довіру до банків, навіть введення воєнного стану не призвело до їх зменшення, але кошти на вимогу превалюють в депозитній базі та високою є частка коштів в іноземній валюті, а для забезпечення стабільної роботи банку необхідне нарощення строкових депозитів та орієнтація на національну валюту.

3.2. Перспективи розвитку та напрямки вдосконалення політики управління ресурсної базою банків

У звіті НБУ про фінансову стабільність за грудень 2023 року зазначено, що «частка коштів клієнтів у фондуванні – рекордна завдяки стабільним припливам. Стрімкі припливи коштів клієнтів – населення та бізнесу – до банків тривають, передусім у гривні. Тож банки комфортно фондується майже виключно за рахунок

цих коштів – наприкінці року їхня частка у зобов'язаннях зросла до понад 92.5% – історичний рекорд. Кошти клієнтів збільшуються в банків усіх груп. Оскільки фінустанови не потребують додаткового фондування, вони надалі повертали рефінансування НБУ – його частка в зобов'язаннях є рекордно низькою. Обсяг зобов'язань перед міжнародними організаціями і надалі знижується з початку року – частка в зобов'язаннях знизилась до 1.6% у листопаді насамперед за рахунок погашення зобов'язань низькою іноземних та державних банків. Банки нарощують фондування, передусім завдяки коштам бізнесу Триває зростання гривневих коштів бізнесу в банках, на майже 48% річному вимірі. Їхня частка у всіх зобов'язаннях вже майже досягла половини. Однак на початку вересня темпи нарощування коштів сповільнилися. Обсяги валютних коштів на рахунках із середини року поволі знижувалися, хоча й залишалися вищими, ніж на початку року. Традиційно майже всі кошти розміщуються на поточних рахунках, тож їхні обсяги можуть значно коливатися. Це не створює помітних проблем для банків, адже ті мають достатньо високоліквідних активів, аби без проблем управляти ліквідністю. Обсяги, строковість та розміри вкладів населення надалі зростають. Населення зберігає довіру до фінустанов та активно користується їхніми послугами. У другому півріччі банки надалі залучали гривневі кошти фізосіб, в листопаді вони на 22% перевищували минулорічні обсяги» [35].

Перспективи розвитку ресурсної бази банків, на нашу думку, можна сформулювати наступним чином:

1). Нарощення вкладів у національній валюті. Таке зростання може бути забезпечено на основі подальшого розвитку зручних мобільних додатків, що користуються величезним попитом з боку населення та юридичних осіб.

2). Забезпечити пріоритетність строкових вкладів. Акцентуючи увагу на відсоткові ставки та вигідні депозитні умови банківські установи забезпечуватимуть зростання строкових вкладів.

3). Скорочення рівня доларизації депозитів. Депозити, як складова ресурсної бази банків, мають забезпечити ресурси для активізації кредитування в національній валюті. Тому перехід до режиму керованої гнучкості валютного курсу

та упровадження валютних послаблень зменшуватиме валютну складову у депозитах. Для фізичних осіб привабливість депозитів в іноземній валюті менша ніж в національній, що обумовлена вищою дохідністю депозитів в національній валюті. Крім того банкам важко знайти варіанти вкладень ресурсної бази в іноземній валюті з огляду на те, що попит на кредити в іноземній валюті є незначним.

4). Підтримання достатності банківського капіталу. У 2023 році показники адекватності капіталу перевищують встановлені нормативні значення більш ніж вдвічі. «Середньозважений показник достатності основного капіталу становить майже 15%, а регулятивного – більше 25%. Із достатністю основного капіталу понад 12% (нормативне значення – 7%) працюють фінустанови, що мають понад дві третини активів сектору [35].

Прибутковий результат банківської системи у 2023 році став підґрунтям до нарощення капіталу. Навіть якщо врахувати зміни в оподаткуванні – підвищення ставки податку на прибуток, то сплата податку на “надприбутки” майже не вплине на обсяг основного капіталу переважної більшості банків. Як зазначено у Звіті про фінансову стабільності за грудень 2023 року: «з огляду на значний запас як основного, так і додаткового капіталу, після повної сплати податку порушити регуляторні вимоги може лише один банк. Більшість банків мають достатній запас капіталу за результатами оцінки стійкості. Цьогорічна оцінка стійкості засвідчила достатній запас капіталу та великий запас міцності системи в цілому. Її пройшли 20 банків, що сукупно мають понад 90% чистих активів сектору. За результатами оцінки стійкості лише для п’яти банків встановлено вищий за мінімальний рівень нормативів достатності капіталу і лише три з них мають ризики повністю втратити капітал на горизонті трьох років. Ці п’ять банків готуватимуть програми капіталізації та реструктуризації для досягнення достатності капіталу або її підтримання на встановленому рівні. Деякі з них вже мають достатність капіталу вищу за встановлені за результатами оцінки стійкості підвищені нормативи» [35].

Таким чином, зростання ресурсної бази банків, зокрема зобов’язань за рахунок коштів клієнтів засвідчує, по-перше, довіру до банківських установ та, по-

друге, відсутність інших альтернатив збереження коштів. Навіть з урахуванням військового стану та негативних тенденцій протягом перших місяців, депозитна складова є фундаментом ресурсної бази банків.

Отже, для активізації банківського кредитування ресурсна база має базуватися на строкових депозитах на основі державної політики гарантування вкладів, ефективній депозитній політиці та інноваційності банківських послуг та продуктів. Додаткова капіталізація банків забезпечує захист від ризиків та забезпечує довіру до банку та імідж надійного гравця.

Зупинимося на основних депозитних продуктах обраних банків. Основні депозитні програми АТ «ПУМБ» подано на рис. 3.6.

ВДЯЧНИЙ	<ul style="list-style-type: none"> • мінімальна сума від 500 грн • строк вкладу - 1 міс. - 12 міс. • ставка - від 9% до 15% річних
НАКОПИЧУВАЛЬНИЙ	<ul style="list-style-type: none"> • мінімальна сума - від 500 грн • строк вкладу - 3 або 6 міс • ставка - від 12.5%⁹ до 13.5% річних
ВІЛЬНИЙ	<ul style="list-style-type: none"> • мінімальна сума - від 100 грн • строк вкладу - 1 міс • ставка - від 4% до 5% річних
ВАЛЮТНИЙ	<ul style="list-style-type: none"> • мінімальна сума - від 100 USD/EUR • строк вкладу - 3 міс • ставка - 0,1% (місяць)
НАДІЙНИЙ	<ul style="list-style-type: none"> • мінімальна сума - від 500 грн • строк вкладу - 1 міс. - 18 міс. • ставка - від 10% до 16%

Рис. 3.6. Депозити АТ «ПУМБ»

Джерело: побудовано автором на основі [37]

АТ «ПУМБ» має найвищий (оцінка «5») рейтинг надійності депозитів та займає 1 місце за обсягом приросту строкових депозитів фізичних осіб у гривні, 86 % клієнтів повторно розміщують свої депозити [37].

Банк добре капіталізований - показник достатності капіталу станом на 01.10.2023 становить 23,5 % (нормативне значення не менше 10%), коефіцієнт стабільного фінансування перевищує нормативи у 1,8 разів.

АТ «ПУМБ» є учасником Фонду гарантування вкладів фізичних осіб, в тому числі як банк-агент за 12 місяців 2022 року виплатив 715 млн. українцям – вкладникам інших банків-банкротів. АТ «ПУМБ» пропонує клієнтам низку депозитних програм з мінімальною сумою вкладу від 100 грн, найвища ставка запропонована банком становить 16 % .

Основні депозитні програми АТ «ПриватБанк» подано на рис. 3.7.

СТАНДАРТ	<ul style="list-style-type: none"> • мінімальна сума від 2 грн • строк вкладу - від 1 міс. • ставка - від 2,5 % до 13% річних
ДЖУНІОР	<ul style="list-style-type: none"> • мінімальна сума - від 2 грн • строк вкладу - 1 рік • ставка - від 11,5 % річних
СЛАВА ГЕРОЯМ	<ul style="list-style-type: none"> • мінімальна сума - від 2 грн • строк вкладу - 1 рік • ставка - від 14% річних
ПРИВАТ-ВКЛАД	<ul style="list-style-type: none"> • мінімальна сума - від 2 грн • строк вкладу - 1 рік • ставка - 2,5 % (місяць)
СКАРБНИЧКА	<ul style="list-style-type: none"> • мінімальна сума - від 2 грн • строк вкладу - 12 міс. • ставка - 10,5 %

Рис. 3.7. Депозити АТ «ПриватБанк»

Джерело: побудовано автором на основі [39]

В АТ «ПриватБанк» працює понад 1 000 відділень, 5 000 банкоматів і 10 000 терміналів самообслуговування. Банк має достатній рівень капіталу, регулятивний капітал становить 54,5 млрд. грн, а норматив адекватності регулятивного капіталу 23,78% (при нормі >10%). Зростання надходжень на поточні рахунки клієнтів, що

перекрили відтоки коштів за строковими депозитами та забезпечили зміну структури та обсягу чистого процентного доходу.

Банк надає клієнтам поради «Де не потрібно ховати гроші?».

АТ «ПриватБанк» пропонує клієнтам різноманітні депозитні програми, зокрема: Слава Героям, Стандарт з достроковим розірванням, Стандарт без дострокового розірвання, Капітал, Джуніор, Приват-вклад, Послуга накопичення «Скарбничка», «До запитання».

Новий валютний вклад «Капітал» додатково захищає гривневі заощадження у разі подорожчання долара. Для оформлення вкладу можна онлайн купувати долари без обмежень за сумою. Купівля валюти здійснюється з гривневих карток за курсом НБУ (вигідний курс, і до того ж без комісій).

Особливості вкладу «Капітал»: «Оформлення вкладу проводиться у доларах США з гривневої картки ПриватБанку. Конвертація проводиться за поточним курсом НБУ. Мінімальна сума для оформлення вкладу - 500 дол, максимальна сума не обмежена. Дострокове розірвання вкладу за ініціативою клієнта не проводиться. Поповнення на вклад не приймаються. Проценти щомісячно додаються до суми вкладу (капіталізація), та видаються при поверненні вкладу. По закінченні строку вклад автоматично закривається і кошти виплачуються на гривневу картку клієнта, з якої було відкрито вклад. Конвертація проводиться за поточним курсом НБУ. Автоматичне продовження вкладу не передбачене» [39].

Найвища ставка запропонована банком становить 14 %.

АТ «УКРСИББАНК» пропонує клієнтам низку депозитних програм (рис. 3.8).

Депозит «Валютообмінний» можна відкрити у застосунку UKRSIB online та здійснити обмін валюти, виплата відсотків в кінці терміну, дострокове розірвання депозиту відсутнє. Передбачено автоматичну пролонгацію та відсутність комісії за обмін валюти. Відкриття депозитного рахунку – безкоштовне.

Депозит «Класичний» можна відкрити у гривні, доларах або євро. За депозитом у гривні максимальна ставка становить 11,5 %. Відкриття вкладного (депозитного) рахунку – безкоштовне. Дострокове розірвання договору

банківського вкладу не здійснюється. При автопродлонгації ставка застосовується залежно від початкової суми розміщення вкладу. Закриті строковості продовжують діяти на умовах автопродлонгації з базовою ставкою 0,5 % для UAH та 0,01 % для USD та EUR [38].

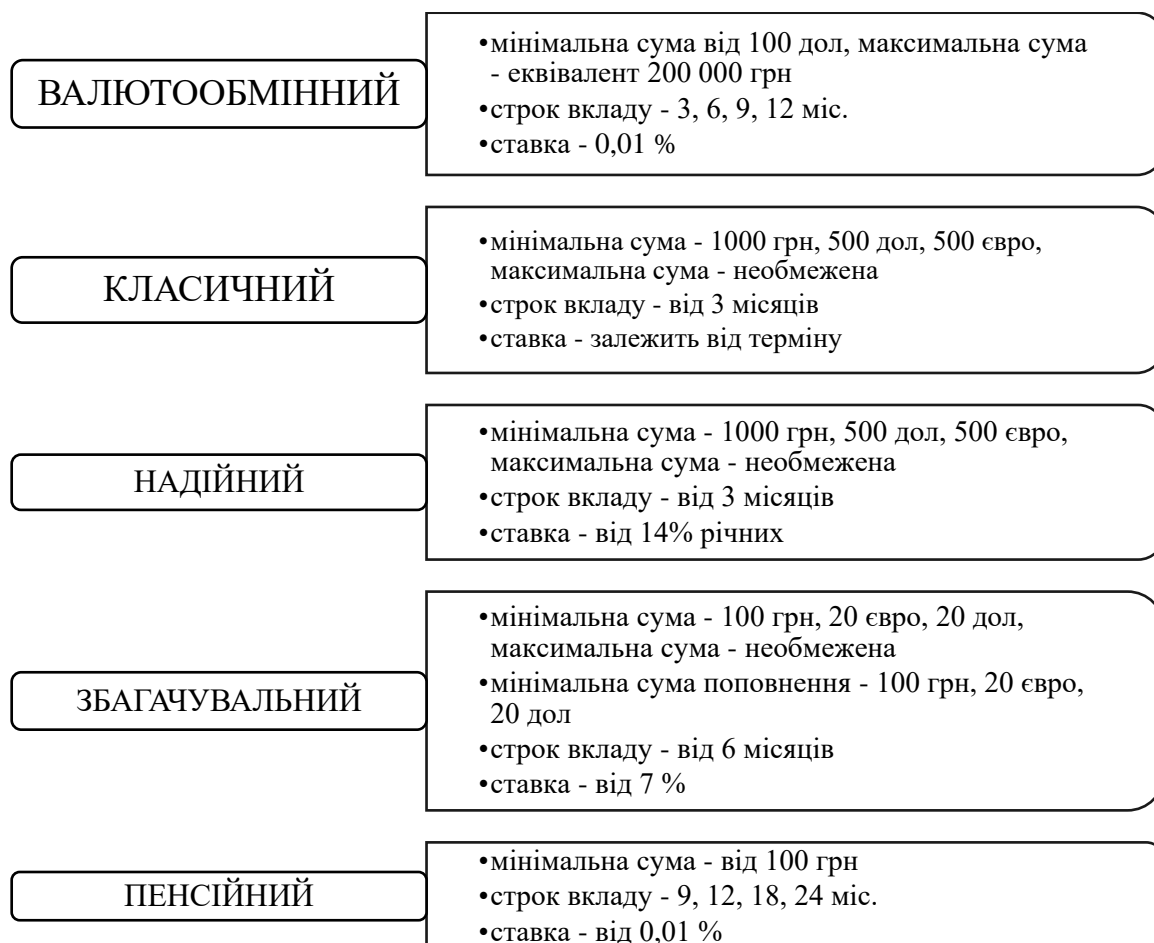


Рис. 3.8. Депозити АТ «УКРСИББАНК»

Джерело: побудовано автором на основі [38]

Депозит «Надійний» можна відкрити у гривні, доларах або євро. Річні відсоткові ставки залежать від терміну розміщення, за депозитом у гривні максимальна ставка становить 11 %. Відкриття вкладного (депозитного) рахунку – безкоштовне. Проценти за депозитом виплачуються щомісяця, поповнення і часткове зняття не передбачено. Дострокове розірвання договору банківського вкладу не здійснюється. При автопродлонгації ставка застосовується залежно від початкової суми розміщення вкладу. Закриті строковості продовжують діяти на

умовах автопронлонгації з базовою ставкою 0,5 % для UAH та 0,01 % для USD та EUR.

Депозит «Збагачувальний» дає можливості накопичувати кошти на депозиті, виплата процентів передбачена наприкінці строку, є можливість автоматичного поповнення депозиту за допомогою послуг «Довгострокове доручення» і «Постійне доручення», не відвідуючи відділення банку. Дострокове розірвання договору банківського вкладу не здійснюється. Якщо вклад не поповнено в строк, відсоткова ставка одноразово зменшується на 2 % для вкладів в гривні за умови, що розмір відсоткової ставки більше 2 % річних.

Депозит «Пенсійний» передбачає внесення готівки на депозитний рахунок безкоштовно, виплата коштів з депозитних рахунків відбувається через касу банку, дострокове розірвання договору банківського вкладу не здійснюється.

Серед новацій АТ «УКРСИББАНК» - сервіс Dreams у програмі UKRSIB online спрямований на створення нових фінансових звичок та накопичення коштів. Батьківщиною сервісу є Швеція, потім він поширився країнами Європи. Спеціальні сейфхаки (16) відкладають на бажане частку коштів, причому деякі з них накопичують на мрію періодично, а деякі – спрацьовують лише за кліком клієнта. Клієнт додає мрію та обирає зручний спосіб для заощадження. Приклади сейфхаків подані на рис. 3.9.

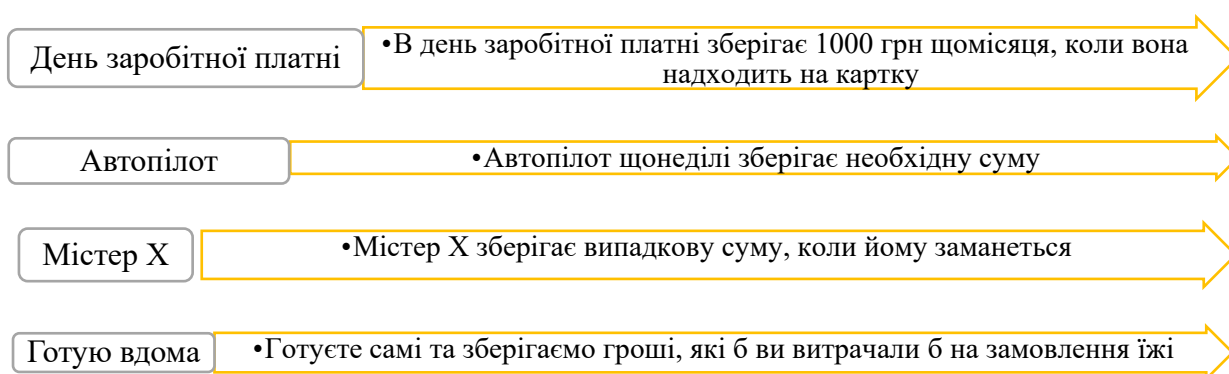


Рис. 3.9. Приклади сейфхаків сервісу Dreams у програмі UKRSIB online АТ «УКРСИББАНК»

Джерело: побудовано автором на основі [38]

Таким чином, банківські установи проводять ефективну депозитну політику, впроваджують інновації та вдосконалюють умови залучення коштів для захисту доходів та заощаджень клієнтів. Яскравим прикладом вище сказаного є сервісу Dreams у програмі UKRSIB online АТ «УКРСИББАНК» та новий валютний вклад «Капітал» запропонований АТ «ПриватБанк».

2022 рік визначається нападом росії та введенням воєнного стану в Україні з 24.02.22. Економічна ситуація в Україні характеризується розгортанням наслідків воєнного стану:

- зростання інфляції;
- падіння ВВП;
- руйнування інфраструктури;
- тимчасової окупації окремих територій;
- високий рівень невизначеності та ризиків;
- вимушена масова міграція населення тощо.

На початку широкомасштабної війни НБУ зафіксував офіційний курс гривні, щоб утримати очікування бізнесу та населення під контролем, а також зберігав облікову ставку незмінною на рівні 10%. Фіксований курс та валютні інтервенції НБУ стали ключовими інструментами забезпечення макрофінансової стабільності.

З 2 півріччя 2022 року відбулася адаптація до нових умов. В червні 2022 року НБУ повернувся до проведення активної монетарної політики та підвищив облікову ставку до 25% для захисту гривневих доходів та заощаджень громадян, збільшення привабливості гривневих активів, зниження тиску на валютному ринку і в результаті посилення спроможності НБУ забезпечувати курсову стабільність і стримувати інфляційні процеси під час війни.

В липні 2022 року НБУ здійснив разову корекцію офіційного курсу гривні до долара США та зафіксував його на рівні 36,5686 грн/дол. США. За оцінками Національного банку, корекція обмінного курсу збільшила приплив і відповідно продаж валютної виручки експортерами, мінімізувала спекулятивну складову поведінки учасників ринку та надала змогу стабілізувати курсові очікування. Корекція офіційного курсу гривні мала лише обмежений вплив на прискорення

темрів зростання цін, зумовлене насамперед наслідками війни для пропозиції товарів і послуг та вартості логістики, а також динамікою цін на світових товарних ринках. Натомість фіксація офіційного курсу на новому стійкішому рівні надала змогу НБУ зберегти контроль над ціновою динамікою в Україні.

Протягом 2022 року суттєво зросли й інфляційні очікування бізнесу та домогосподарств. Основними чинниками зростання інфляції є порушення ланцюгів постачання, руйнування виробництв, скорочення пропозиції товарів та послуг, збільшення витрат бізнесу. Ще одним проінфляційним чинником був ефект перенесення на ціни коригування офіційного курсу гривні до долара США. Подальше зростання інфляції у світі теж позначалося на цінах в Україні. Водночас фіксація тарифів на житлово-комунальні послуги і насичення внутрішнього ринку паливом разом зі збереженням його пільгового оподаткування гальмували зростання цін. У результаті впродовж року інфляція зростала високими темпами та сягнула наприкінці року 26,6% рік до року.

В цих умовах банківська система зберігає стабільність. Обсяг коштів клієнтів у банках зріс, що забезпечувало стабільно високий рівень ліквідності попри воєнні ризики. Невеликий вплив коштів населення у перші два місяці року через інформаційний тиск компенсувався зростанням депозитів у березні. Водночас частка коштів на вимогу оновила максимум.

В 2023 році ситуація в Україні залишається доволі складною та напруженою, втім контрольованою. Продовження воєнних дій на території України, подальше руйнування виробничих потужностей, інфраструктури та житлових будинків, а також невизначеність стосовно тривалості такої ситуації стримує подальший розвиток та відтерміновує активну відбудову.

ВИСНОВКИ

За результатами дослідження на тему: «Проблеми та перспективи розвитку ресурсної бази банків» сформульовано наступні висновки:

1. Ресурсна база банку - кошти, залучені у пасиви з різних джерел та обсягах. Управління ресурсною базою банківської установи пов'язано з визначенням цілей мобілізації ресурсів; врахуванням зовнішніх та внутрішніх факторів впливу на банківську діяльність; визначенням критеріїв прийняття рішень та орієнтирів на майбутнє; застосуванням методичного інструментарію як основи формування ресурсів за критеріями їх вартості та обсягів; концептуального обґрунтування та реалізації депозитної політики на стратегічному, оперативному та тактичному рівнях; розробка стратегії управління недепозитними ресурсами. Формування ресурсної бази обумовлено специфікою діяльності банківської установи та нормативно-правовим регулюванням банківської діяльності. Банки орієнтуються на інтегрований підхід до управління активами та пасивами із застосуванням різних моделей та методів, зокрема: VaR-методологія, GAP-аналіз, стрес-тестування тощо.

2. Аналіз ресурсної бази за групами банків: 1 група – банки з державною часткою, 2 група – банки з іноземним капіталом, 3 група – банки з приватною власністю, показав наявність позитивних та негативних тенденцій. По всіх групах банків скоротилися кошти банків та кошти від НБУ. Щодо позитивних, то по всіх групах банків спостерігалось нарощення ресурсної бази переважно за рахунок збільшення коштів клієнтів, що є свідченням ефективної депозитної політики та швидкого адаптування під час війни; скорочення непокритого збитку за банками 1 та 2 групи; докапіталізація банків, наявність та збільшення нерозподіленого прибутку за банками 3 групи. Одночасно, банки 1 та 2 групи демонструють наявність непокритого збитку, приріст коштів на вимогу в депозитній базі та збільшення резервів по банкам 3 групи, що свідчить про погіршення якості активів банків.

3. Аналіз ресурсної бази проведений на прикладі трьох банків, що належать до різних груп, зокрема: АТ «ПУМБ» - банк з приватним капіталом, АТ «УКРСИББАНК» - банк з іноземним капіталом та АТ «ПРИВАТБАНК» - державний банк. Всі обрані банки працюють на українському ринку майже з початку створення незалежної України, мають стійкий фінансовий стан та велику клієнтську базу.

Ресурсна база АТ «ПУМБ» зросла на 20,1 % за рахунок зобов'язань та власного капіталу. Банк розраховувався на кредитом рефінансування від НБУ і активізувався на міжбанківському ринку – кошти банків зросли на 56,8 %, що представлені переважно строковими депозитами (74 %), поточними рахунками банків (24 %) та отриманими кредитами (2 %). Кошти клієнтів демонструють коливання, але в цілому протягом аналізованого періоду – зростання на 29,4 %. Структура коштів клієнтів АТ «ПУМБ» наступна: 59,8 % - це кошти юридичних осіб, що зросли на 3,4 % та 40,2 % - кошти фізичних осіб. Найбільше зростання відбулося за коштами юридичних осіб – на 37,3 %, в тому числі переважно за строковими депозитами. Зростання коштів фізичних осіб на 19,4 % переважно відбулося за поточними рахунками. Слід зазначити, скорочення залучених коштів у національній валюті на 12,4 % відбулося за рахунок коштів юридичних осіб на вимогу. Одночасно по коштам фізичних осіб маємо зворотну ситуацію та віддання переваги коштам у національній валюті. Нерозподілений прибуток зріс на 3295244 тис. грн. (78,3 %), що, безперечно, є позитивною тенденцією у формуванні банківських ресурсів. Коефіцієнтний аналіз ресурсної бази АТ «ПУМБ» показує негативну динаміку, але отримані результати є достатньо високими. В окремому періоді показники рентабельності від'ємні, що обумовлено збитком.

4. За результатами аналізу АТ «УКРСИББАНК» виявлено нарощення ресурсної бази на 70,7 % за рахунок приросту зобов'язань та власного капіталу. Банк не залучає ресурси на міжбанківському ринку. Значна увага банку зосереджена на депозитних операціях, що відображено як зростання коштів клієнтів на 72,9 %. Значно більший приріст припадає на кошти юридичних осіб, в тому числі строковим, у порівнянні з коштами фізичних осіб, де приблизно

однаково зросли як строкові так і кошти на вимогу. Частка коштів юридичних осіб становила 61,8 %, фізичних – 38,2 %. Негативною тенденцією є залучення коштів клієнтів переважно в іноземній валюті – маємо скорочення залучених коштів у національній валюті на 12,4 % причому все це припадає переважно на кошти юридичних осіб. Протягом аналізованого періоду банк мав нерозподілений прибуток, що зростає. Коефіцієнтний аналіз ресурсної бази АТ «УКРСИББАНК» показує незначні негативні тенденції, що обумовлені скороченням доходних активів банку, зокрема кредитного портфелю, за умов нарощення платних пасивів та позитивні зміни - збільшення показників рентабельності.

5. За результатами аналізу ресурсної бази АТ «ПРИВАТБАНК» виявлено її зростання на 40,7 % за рахунок зобов'язань на 47,8 % та власного капіталу на 4,4 %. Зросла активність банку на міжбанківському ринку – кошти банків збільшились в 33 рази. Кошти клієнтів зросли на 49,7 % за рахунок коштів юридичних осіб на 39,3 % та коштів фізичних осіб на 54 %, однак приріст відбувся переважно за коштами на вимогу. Структура коштів клієнтів – частка коштів юридичних осіб 27 %, що скоротилась на 2,5 %, та кошти фізичних осіб – 72,5 %. Відбулося зростання резервних та інших фондів банку на 33,7 %. АТ «ПРИВАТБАНК» мав непокритий збиток протягом всього аналізованого періоду, що скоротився на 2,9 %. Зобов'язання складають 86 %, в тому числі 82 % кошти клієнтів, власний капітал 14 %. Абсолютне зростання коштів клієнтів в національній валюті супроводжувалося скороченням їх частки на 2,3 % на фоні абсолютного зростання в іноземній валюті. Коефіцієнтний аналіз ресурсної бази АТ «ПРИВАТБАНК» показав переважно негативні зміни.

6. За результатами проведеного аналізу виявлено проблеми формування ресурсної бази банків. З початку повномасштабної війни НБУ запровадив низку заходів для забезпечення виконання банківськими установами повноцінного обслуговування клієнтів та формування ресурсної бази банків за рахунок нарощування власного капіталу та активізації депозитної політики. Ресурсна база скоротилась у першому півріччі 2022 року та далі продемонструвала поступове нарощення. Однак, станом на 01.07.2023 року частка коштів на вимогу є значною;

частка коштів клієнтів в національній валюті скоротилася на 1,7 %; несприятливе співвідношення між частками коштів в національній та іноземній валютах - 34,1 % проти 65,9 %; банки знизили здатність залучати депозити для підтримки кредитних операцій та переорієнтувалися на інвестиційні операції з цінними паперами, що рефінансуються НБУ; структура власного капіталу банківських установ неоптимальна – значна частка статутного капіталу та непокритих збитків минулих років; зниження активності на міжбанківському кредитному ринку; низькоактивна кредитна політика.

7. Перспективи розвитку ресурсної бази банків, на нашу думку, можна сформулювати наступним чином: подальше збільшення вкладів у національній валюті за умов забезпечення пріоритетності строкових вкладів; віддання переваги депозитам у національній валюті; підтримка достатності банківського капіталу з метою забезпечення захисту від ризиків та довіри до банківських установ. Огляд депозитних програм АТ «ПУМБ», АТ «ПриватБанк» та АТ «УКРСИББАНК» свідчить про якісне обслуговування клієнтів та інноваційну активність.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексеєнко М.Д. Капітал банку: питання теорії і практики. Монографія. К.: КНЕУ. 2002. 276 с.
2. Аналіз банківської діяльності: Підручник / А.М. Герасимович, М.Д. Алексеєнко, І.М. Парасій-Вергуненко К.: КНЕУ, 2004. 599 с.
3. Банківська система : Підручник / [М.І. Крупка, Є.М. Андрушак, Н.Г. Пайтра та ін.] ; за ред. д-ра екон. наук, проф. М.І. Крупки. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2013. 556 с.
4. Баклицький І.О. Рангова кореляція Спірмена: Підручник / І.О. Баклицький; вид. 2-е. К.: ЦЦП, 2008. 655 с.
5. Банківські операції: Підручник / [А.М. Мороз, М.І. Савлук, М.Ф.Пуховкіна та ін.] ; за ред. А.М. Мороза. [3-тє вид., перероб. і доп.]. К. : КНЕУ. 2008. 608 с.
6. Банківський менеджмент: Навчальний посібник / [Зянько В. В., Єпіфанова І. Ю., Коваль Н. О., Ткачук Л. М.]. 3-тє вид., доп. Вінниця : ВНТУ, 2022. 170 с.
7. Васюренко Л.В., Федосік І.М. Ресурси комерційного банку: теоретичний та прикладний аналіз: Монографія. Х.: ПП Яковлева. 2003. 88 с.
8. Вожжов А.П. Процессы трансформации банковских ресурсов: Монография. Севастополь: Изд-во СевНТУ. 2006. 339 с. 36.
9. Волохата К.О., Волохата В.Є. Сутність і значення ресурсної бази банків. *Вісник Університету банківської справи НБУ*. 2011. № 1(10). С. 147-154.
10. Волкович О.Ю. Питання правового забезпечення України в контексті залучення банками капіталу на міжнародних ринках. *Вісник Університету імені Альфреда Нобеля*. Серія : Право. 2021. № 1. С. 127–133.
11. Галіцейська Ю. Теоретичні аспекти дослідження суті та завдань ресурсної бази банку. *Банківська справа*. 2012. № 5. С. 1321.
12. Герасимович А.М. Попроцесний внутрішньогосподарський контроль в системі управління операційною діяльністю підприємства. *Бухгалтерський облік*,

- аналіз та аудит: проблеми теорії, методології, організації*. 2016. Вип. 1. С. 23-30.
13. Гладких Д.М. Проблеми залучення довгострокових депозитів фізичних осіб в Україні та напрями їх вирішення. *Бізнес Інформ*. 2021. № 9. С. 202–207.
14. Гладких Д.М. Ключові проблеми капіталізації банківської системи України та напрями її зростання. *Бізнес Інформ*. 2021. №5. С. 327–333. URL: https://www.business-inform.net/article/?year=2021&abstract=2021_5_0_327_333 (дата звернення: 14.05.2022).
15. Глущенко Я., Корогодова О., Моїсеєнко Т., Сосновська О., Черненко Н. Фактори консолідації капіталу в банківському секторі в умовах індустрії 4.0 та COVID-19. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2021. № 3. С. 4–14.
16. Дзюблюк О.В. Організація грошово-кредитних відносин суспільства в умовах ринкового реформування економіки. К.: Поліграф книга, 2000. 512 с.
17. Домбровська Л.В., Потриваєва В.К. Сучасні тенденції в управлінні ресурсами комерційних банків України. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 21. С. 40-44.
18. Думенко Н.М. Методика GAP-менеджменту в оцінці ризику зміни процентних ставок в банківській системі України. *Економічний вісник*. 2013. №4. С. 97-102.
19. Єпіфанов А. О. Операції комерційних банків : Навчальний посібник / А. О. Єпіфанов, Н. Г. Маслак, І. В. Сало. Суми : Університетська книга, 2007. 522 с.
20. Загородній А. Г. Фінансово-економічний словник / А. Г. Загородній, Г. Л. Вознюк. – Львів: в-во Львівська політехніка. 2005. 713 с.
21. Інструкція «Про порядок регулювання діяльності банків в Україні», затверджена постановою Правління НБУ від 28.08.01р № 368. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01#Text>
22. Інструкція з бухгалтерського обліку операцій із фінансовими інструментами в банках України № 14 від 21.02.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0014500-18#Text>

23. Інструкція про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків України: Постанова Правління Національного банку України №373 від 24.10.2011. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1288-11#Text>
24. Карась П.М., Приходько Н.В., Пащенко О.В., Гришина Л.О. Банківська система: Навчальний посібник. Херсон: Олді-плюс, 2015. 292с.
25. Копилюк О.І. Банківські операції : Навчальний посібник. 2-ге вид. Київ: ЦУЛ, 2016. 536 с.
26. Корольова Н.М. Проблеми розвитку банківської системи України в сучасних умовах. *Збірник наукових праць ДЕГУТ*. Серія "Економіка і управління". 2015. Вип. 32. С. 235-244.
27. Кочетигова Т.В., Пяничук Д.О. Економічна сутність та необхідність формування фінансових ресурсів комерційного банку. *Гроші, фінанси і кредит*. 2017. № 16. С. 726-729.
28. Криховецька З. М., Кохан І.В. Проблеми та шляхи вдосконалення формування фінансових ресурсів банків. *Фінанси, банківська справа та страхування*. 2022. № 39. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1344/1298>
29. Лесик В.О. Моніторинг фінансової стабільності банківської системи. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук (доктора філософії) за спеціальністю 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит» (08 – Економічні науки). – Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, Харків, 2018 // URL: [www.hneu.edu.ua > wp-content > uploads > 2019/01 > Lesyk-V.O.-Diserta...](http://www.hneu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/01/Lesyk-V.O.-Diserta...)
30. Макаренко Ю.П., Хацько В.В. Оцінка управління депозитним портфелем комерційного банку на прикладі АТ "ОТП банк". *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 1. С. 39–45.
31. Макроекономічне стрес-тестування банків: Монографія / І.Б. Івасів, А.В. Максимова, Р. В. Корнилюк. К.: КНЕУ, 2014. 186 с.
32. Мельничук Н.Ю., Ковальчук С.С. Депозитна діяльність банківських установ у контексті формування їхньої ресурсної бази. *Науковий погляд: економіка*

та управління. 2020. № 1. С. 163–167.

33. Міщенко В.І., Слав'янська Н.Г., Коренєва О.Г. Банківські операції: Навчальний посібник. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ: Знання, 2017. 796 с.

34. Михайловська А.М. Банківські операції: Навчальний посібник. Київ : Ліра-К, 2014. 648 с.

35. Онищенко Ю.І., Коробченко М.О. Проблеми формування ресурсної бази банків України. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2018. 30 (2). URL: <http://www.ej.kherson.ua/journal/economic30/2/19.pdf>

36. Основні показники діяльності банків. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist#1>

37. Офіційний сайт НБУ. URL: <https://bank.gov.ua>

38. Офіційний сайт АТ «ПУМБ» URL: <https://www.pumb.ua/>

39. Офіційний сайт АТ «УКРСИББАНК». URL: <https://ukrsibbank.com/>

40. Офіційний сайт АТ «ПРИВАТБАНК». URL: <https://privatbank.ua/>

41. Павлюк С. М. Формування ресурсів комерційних банків : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.04.01 “Гроші, фінанси і кредит” / С. М. Павлюк. К., 2005. 20 с.

42. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 № 2121-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>.

43. Про Національний банк України: Закон України від 20.05.1999 № 679-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/6719-14>.

44. Положення про порядок здійснення банками України вкладних (депозитних) операцій та операцій з ощадними сертифікатами банку: Постанова НБУ від 03.12.2003 №516 (Редакція від 01.08.2022). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1256-03#Text>.

45. Положення про організацію системи управління ризиками в банках України та банківських групах: Постанова Правління Національного банку України від 11.06.2018 № 64 // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0064500-18#Text>.

46. Про деякі питання діяльності банків України та банківських груп,

затверджених Постановою Правління Національного банку України від 25.02.2022 № 23// URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0023500-22?find=1&text=%D1%81%D1%82%/>

47. Правдиковська І.І., Дорошенко Н.О. Вплив війни на банківську систему України. *Молодий вчений*. 2022. № 9 (109). С. 150–153. URL: <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/5583>

48. Про роботу банківської системи в період запровадження воєнного стану : Постанова Правління Національного банку України від 24 лютого 2022 № 18. URL: https://bank.gov.ua/ua/legislation/Resolution_24022022_18 (дата звернення: 17.03.2023).

49. Павлишин О.П. Ричаківська В.І. Банківські операції. Навчально-методичний посібник. К.: Алерта, 2015. 158 с.

50. Сало І.В. Розвиток депозитарної і депозитної діяльності в Україні : Монографія. Суми : Університетська книга, 2017. 198 с.

51. Ситник, Н., Прицак, Я. Банківська система України в умовах війни: ризики та оцінка безпеки. *Молодий вчений*. 2023. №6 (118). с. 94-98. URL: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2023-6-118-19>

52. Сисоєнко І. А., Карлюка Д. О. Аналіз основних фінансових показників діяльності банків України. *Підприємництво та інновації*. 2022. № 23. С. 132-137. URL: <http://www.ei-journal.in.ua/index.php/journal/article/view/509/495>.

53. Ситник Н.С., Стасишин А.В., Блащук-Девяткіна Н.З., Петик Л.О. Банківська система : Навчальний посібник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 580 с.

54. Скоморович І.Г. Банківські операції: Навчальний посібник. К.: Ліра-К, 2014. 484 с.

55. Стечишин Т.Б., Малахова О.Л. Банківська справа: Навчальний посібник. Тернопіль: ТНЕУ, 2018. 404 с.

56. Ушакова О.А. Банківські операції: Навчальний посібник. Рівне, 2021. 226 с.

57. Фостяк В., Танчак Я., Другова В., Алексєєв І., Бондарчук М. Депозитна

політика банків України в умовах пандемії COVID-2019. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2021. № 3. С. 15–24.

58. Чиж Н.М., Дзямуч М.І., Потьомкіна О.В. Ефективність формування та використання ресурсів комерційних банків України. *Економічний форум 2017*. №2.

URL: <http://www.irbisnbuv.gov.ua/cgi-bin/irbisnbuv/cgiirbis64.exeI21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASPmeta&C21COM=S&S21P03=FILA=&S21STR=ecfor2017255>

59. Чернишова Л.І., Мунтян К.П. Управління розвитком депозитних ресурсів банку для зміцнення його кредитного потенціалу. *Економіка. Фінанси. Право*. 2020. № 12. С. 20–25.